

**KOSZALIŃSKO
KOŁOBREZSKIE**
wiadomości diecezjalne

ROK XLI

LIPIEC - WRZESIEŃ 2013

7-9/2013

KOSZALIŃSKO-KOŁOBRZESKIE

WIADOMOŚCI DIECEZJALNE
ORGAN URZĘDOWY KURII BISKUPIEJ

ROK XLI

LIPIEC – WRZESIEŃ 2013

7-9/2013

SPIS TREŚCI

STOLICA APOSTOLSKA

Homilia Papieża Franciszka podczas czuwania z młodzieżą na Copacabana.....3

EPISKOPAT POLSKI

List pasterski EP z okazji III Tygodnia Wychowania -
„Wychowywać do wartości”.....10
Przesłanie II Ogólnopolskiego Kongresu Nowej Ewangelizacji
„Obudzić olbrzyma”.....14
Komunikat biskupów diecezjalnych z Jasnej Góry.....16

BISKUP DIECEZJALNY

I. Dekrety i zarządzenia
Dekrety uregulowania sytuacji prawnej związanej z nazwą parafii.....17
II. Homilie i przemówienia
List pasterski przed jubileuszową pielgrzymką do sanktuarium MB Bolesnej w Skrzatuszu.....19
Zarządzenie biskupa dotyczące wyborów do Rady Kapłańskiej...23
III. Kalendarium posługi biskupa diecezjalnego.....24

ZWOLNIENIA I NOMINACJE.....27

KRONIKA WYDARZEŃ W DIECEZJI.....35

Z ŻYCIA DIECEZJI

Msza św. za papieża Franciszka.....41
Diecezjalna pielgrzymka osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin i wolontariuszy.....41

Ewangelizacja wioskowa 2013 r.	42
IV Diecezjalna pielgrzymka rowerowa	43
Rekolekcje Ruchu Światło-Życie	44
Ewangelizacja nadmorska 2013 r.	47
Ewangelizacja „Przystań z Jezusem”	47
Ogólnopolska Pielgrzymka Trzeźwości	48
Diecezjalna pielgrzymka na Jasną Górę	49
Wakacyjne rekolekcje dla ministrantów	51
Diecezjalna Pielgrzymka Rodzin na Górę Chełmską	51
Pielgrzymka Trzeźwości na Świętą Górę Polanowską	52
Ewangelizacja miast przed jubileuszem w Skrzatuszu	52
XVI Salezjański Sejmik Młodzieży	55
Dwie dekady koszalińskiego Hospicjum	56
Diecezjalna Pielgrzymka do Myśliborza	57
Diecezjalne Spotkanie Młodych w Skrzatuszu	58
25. rocznica koronacji Piety Skrzatuskiej	59

POMOCE DUSZPASTERSKIE

Biblijne podstawy sakramentu bierzmowania	61
Msze św. z udziałem dzieci i młodzieży	76

STOLICA APOSTOLSKA

HOMILIA PAPIEŻA FRANCISZKA PODCZAS CZUWANIA Z MŁODZIEŻĄ NA COPACABANA

Droga Młodzieży!

Gdy patrzę na was tu obecnych, przychodzi mi na myśl historia św. Franciszka z Asyżu. Przed krucyfiksem usłyszał on głos Jezusa, który do niego powiedział: „Franciszku, idź i odbuduj mój dom”. I młody Franciszek zareagował z gotowością i wielkodusznie na to wezwanie Pana, by odbudował Jego dom. Ale jaki dom? Stopniowo uświadamiał sobie, że nie chodziło o to, aby został murarzem i zreperował budynek z kamienia, ale aby wniósł swój wkład w życie Kościoła. Chodziło o oddanie się na służbę Kościoła, miłując go i pracując nad tym, aby coraz bardziej odzwierciedlało się w nim oblicze Chrystusa.

Także dzisiaj Pan nadal potrzebuje was, młodych, dla swego Kościoła. Drodzy młodzi, Pan was potrzebuje! Także dzisiaj wzywa każdego z was, byście szli za Nim w Jego Kościele i byli misjonarzami. Drodzy młodzi, Pan was wzywa! Nie masę! Ciebie, i ciebie i ciebie, każdego. Słuchajcie w sercu, co do was mówi. Myślę, że czegoś możemy się nauczyć z tego, co dokonało się w tych dniach, z tego, że musieliśmy z powodu złej pogody zrezygnować z odbywania tego Czuwania na „Campus Fidei” w Guaratiba. Czy czasem Pan nie chce nam powiedzieć, że prawdziwe pole wiary, prawdziwy „Campus fidei”, to nie miejsce geograficzne, ale to my sami. Tak! To prawda! Każdy z nas, każdy z was, ja, wszyscy! A być uczniem, misjonarzem, znaczy wiedzieć, że jesteśmy polem Bożej wiary! Dlatego, wychodząc od obrazu pola wiary, pomyślałem o trzech obrazach, które mogą nam pomóc lepiej zrozumieć, co to znaczy być uczniem i misjonarzem: pierwszy – pole jako teren, na którym się sieje; drugi – pole jako miejsce treningu, i trzeci – pole jako plac budowy.

1. Pierwszy: Pole jako teren, na którym się sieje. Wszyscy znamy przypowieść Jezusa opowiadającą o siewcy, który poszedł siał na polu. Niektóre ziarna padły na drogę, pośród kamieni, między ciernie i nie mogły wzrosnąć. Inne natomiast padły na ziemię żyzną i wydały obfity plon (por. Mt 13, 1-9). Sam Jezus wyjaśnił znaczenie tej przypowieści: ziar-

nem jest Słowo Boże, które pada w nasze serca (por. Mt 13, 18-23). Dzisiaj... każdego dnia, ale dzisiaj szczególnie, Jezus sieje. Kiedy przyjmujemy Słowo Boże, jesteśmy polem wiary! Proszę, pozwólcie Chrystusowi i Jego Słowu wejść w wasze życie, pozwólcie wejść zasiewowi Słowa Bożego, pozwólcie, aby się zakorzenił i wzrastał! Bóg robi wszystko, ale wy pozwólcie Mu działać, pozwólcie aby On sprawiał ten wzrost!

Jezus mówi nam, że nasiona, które padły na skraj drogi lub między kamienie czy też między ciernie, nie wydały plonu. Myślę, że uczciwie możemy się zapytać: Jaką glebą jesteśmy, jaką glebą chcemy być? Może czasami jesteśmy jak ta droga: słuchamy Pana, ale nic nie zmienia się w naszym życiu, bo dajemy się zagłuszyć licznym powierzchownym wezwaniom, których słuchamy. Pytam was, ale nie odpowiadajcie teraz – każdy niech odpowie w swoim sercu: Jestem młodym ogłuszonym, młodą ogłuszoną? Czy jesteśmy jak teren kamienisty: z entuzjazmem przyjmujemy Jezusa, ale jesteśmy niestali i w obliczu trudności nie mamy odwagi iść pod prąd. Każdy z nas niech odpowie w swoim sercu: mam odwagę, czy jestem tchórzem? Albo jesteśmy jak teren ciernisty: rzeczy, negatywne namiętności tłumią w nas słowa Pana (por. Mt 13, 18-22). Mam zwyczaj w moim sercu odgrywać podwójną rolę: przymilać się Bogu i przymilać się Diabłu? Chcieć otrzymywać ziarno Jezusa i równocześnie pielęgnować ciernie i chwasty, jakie rodzą się w moim sercu? Dziś jednak jestem pewien, że zasiew może paść na ziemię żyzną. Słyszemy od tych świadków, jak zasiew padł na żyzną ziemię. „Nie, Ojczy, nie jestem żyzną ziemią, jestem nieszczęściem, jestem pełen kamieni, cierni, wszystkiego”. Tak, może się zdarzyć, że tak jest na powierzchni, ale odśłoń odrobinę, kawałek żyznej ziemi, i pozwól żeby padł tam, a zobaczysz jak wzrasta. Ja wiem, że chcecie być dobrą glebą, prawdziwymi chrześcijanami, chrześcijanami nie na pół etatu, nie chrześcijanami „skostniałymi”, zadufanymi w sobie, sprawiającymi wrażenie chrześcijan, a w rzeczywistości nic nie robiącymi; nie chrześcijanami powierzchownymi, tymi „na pokaz”, ale chrześcijanami autentycznymi. Wiem, że wy nie chcecie żyć w iluzji nietrwałej wolności, która poddaje się nurtom mody i kieruje chwilowymi korzyściami. Wiem, że mierzycie wysoko, do decyzji definitywnych, dających pełny sens. Jest tak, czy się mylę? Czy tak jest? Dobrze, jeżeli tak jest, zróbmy jedną rzecz: wszyscy w ciszy wejrzyjmy w serce i każdy z nas niech powie Jezusowi, że chce otrzymać zasiew. Powiedzcie Jezusowi: zobacz, Jezu, te kamienie, zobacz ciernie, zobacz chwasty, ale zobacz też ten mały kawałek ziemi,

który ofiaruję Tobie, aby padł na nią zasiew. W ciszy, pozwólcmy zasiewowi Jezusa wnikać. Pamiętajcie o tej chwili, każdy zna imię zasiewu, który wnikał. Pozwólcie mu wzrastać, a Pan Bóg się o niego zatroszczy.

2. Pole. Pole, oprócz tego, że jest miejscem zasiewu, jest też miejscem treningu. Jezus powołuje nas, abyśmy szli za Nim przez całe życie, prosi, abyśmy byli Jego uczniami, „grali w Jego drużynie”. Większość z was lubi sport. A tutaj, w Brazylii, podobnie jak w innych krajach, piłka nożna jest pasją narodową. Tak, czy nie? A co robi piłkarz, kiedy zostaje powołany w skład drużyny? Musi trenować, i to dużo trenować! Podobnie jest w naszym życiu uczniów Pana. Św. Paweł, opisując chrześcijan, mówi nam: „Każdy, kto staje do zapasów, wszystkiego sobie odmawia; oni, aby zdobyć przemijającą nagrodę, my zaś – nieprzemijającą” (1 Kor 9, 25). Jezus daje nam coś więcej niż Puchar Świata! Coś więcej niż Puchar Świata! Jezus daje nam możliwość owocnego i szczęśliwego życia, a także proponuje nam przyszłość z Nim, która nie będzie miała końca, życie wieczne. To nam daje Jezus. Ale domaga się, abyśmy zapłacili bilet, a biletem jest to, że trenujemy, abyśmy „byli w formie”, abyśmy bez lęku stawiali czoła wszystkim sytuacjom życiowym, dając świadectwo naszej wierze. Ojczy, teraz każe nam wszystkim modlić się? Nie? Pytam ciebie..., ale odpowiedzcie w waszym sercu, nie na głos, ale w ciszy: modlę się? Niech każdy odpowie. Rozmawiam z Jezusem, czy boję się milczenia? Pozwalam, aby Duch Święty mówił w moim sercu? Pytam Jezusa: co chcesz, abym zrobił, czego pragniesz od mojego życia? To znaczy trenować. Pytajcie Jezusa, rozmawiajcie z Jezusem. A jeśli w życiu popełnicie błąd, potkniecie się, robicie coś złego, nie lękajcie się. Jezu, popatrz, co zrobiłem! Co teraz powinienem zrobić? Rozmawiajcie jednak z Jezusem zawsze, w dobrym i złym, gdy zrobicie coś dobrego i gdy zrobicie coś złego. Nie bójcie się Go! To jest modlitwa. W ten sposób trenujecie dialog z Jezusem w misyjnym naśladowaniu! Przez Sakramenty, dzięki którym wzrasta Jego obecność w nas. Poprzez braterską miłość, umiejętność słuchania, zrozumienie, przebaczenie, otwarcie się, pomaganie innym, każdej osobie bez wyjątku, bez wykluczania. Drodzy młodzi, bądźcie prawdziwymi „atletami Chrystusa”!

3. I trzecie: Pole jako plac budowy. Tu widzimy, jak można było to tu zbudować: zaczęli się poruszać chłopcy i dziewczęta, wzięli się do pracy i wybudowali kościół. Kiedy nasze serce jest dobrą glebą, która przyjmu-

Je Słowo Boże, kiedy „przepacamy koszulkę”, starając się żyć po chrześcijańsku, doświadczamy czegoś wielkiego: nigdy nie jesteśmy sami, jesteśmy częścią rodziny, w której bracia przemierzają tę samą drogę: jesteśmy częścią Kościoła. Ci chłopcy i te dziewczęta nie byli sami, ale wspólnie przebyli drogę i zbudowali kościół, wspólnie dokonali tego, co zrobił św. Franciszek. Budować, naprawiać Kościół! Pytam cię: chcecie budować Kościół? [Tak...] Zmobilizujecie się, żeby to robić? [Tak...] A jutro zapomnicie to „tak”, które wypowiedzieliście? [Nie...] To mi się podoba! Jesteśmy częścią Kościoła, więcej, stajemy się budowniczymi Kościoła i aktywnymi twórcami historii. Chłopcy i dziewczęta, proszę was: nie ustawiajcie się w „ogonie” historii. Bądźcie twórcami. Grajcie w ataku! Kopcie piłkę wprzód, twórzcie lepszy świat, świat braci, świat sprawiedliwości, miłości, pokoju, braterstwa, solidarności. Grajcie zawsze w ataku! Św. Piotr mówi nam, że jesteśmy żywymi kamieniami, które tworzą duchową świątynię (por. 1 P 2, 5). A patrząc na to podium, widzimy, że ma ono kształt kościoła zbudowanego z żywych kamieni. W Kościele Jezusa my jesteśmy żywymi kamieniami, a Jezus nas prosi, byśmy budowali Jego Kościół. Każdy z nas jest żywym kamieniem, jest częścią konstrukcji, i kiedy nadchodzi deszcz, jeśli brak tego kawałka, powstają przecieki i woda wchodzi do domu. I nie budujcie małej kaplicy, która może pomieścić tylko grupkę osób. Jezus domaga się od nas, aby Jego Kościół żyjący był tak wielki, żeby mógł pomieścić całą ludzkość, by był domem dla wszystkich. Mówi do mnie, do ciebie, do każdego: „Idźcie (...) i nauczajcie wszystkie narody”. Dziś wieczór odpowiadamy Mu: Tak, Panie, ja także chcę być żywym kamieniem. Razem chcemy budować Kościół Jezusa! Chcę iść budować Kościół Chrystusowy! Chcecie to powtórzyć? Chcę iść budować Kościół Chrystusowy. Zobaczmy teraz... [młodzież powtarza] Potem musicie pamiętać, że powiedzieliście to razem.

Twoje młode serce pragnie budować lepszy świat. Śledzę wiadomości ze świata i widzę, że bardzo wielu młodych w wielu częściach świata wyszło na ulice, żeby wyrazić pragnienie cywilizacji bardziej sprawiedliwej i braterskiej. Młodzi na ulicach. Są to młodzi, którzy chcą być twórcami przemian! Wy jesteście tymi, którzy mają przyszłość! Wy... Przez was przyszłość wkracza w świat. Proszę was, abyście byli twórcami tych przemian. Nie przedstawajcie pokonywać apatii, ofiarując chrześcijańską odpowiedź na niepokoje społeczne i polityczne, jakie pojawiają się w różnych częściach świata. Proszę was, abyście byli budowniczymi

świata, byście podjęli trud na rzecz lepszego świata. Droga młodzieży, proszę was: nie patrzcie na życie „z balkonu”, zaangażujcie się w nie – Jezus nie stał na balkonie, zanurzył się w życiu – nie patrzcie na życie „z balkonu”, zanurzcie się w nim jak Jezus.

Pozostaje jednak pytanie: od czego zaczynamy? Kogo poprosimy, by dał temu początek? Kiedyś zapytano Matkę Teresę z Kalkuty, co powinno się zmienić w Kościele, jeśli chcemy zacząć, to od której ściany? Od czego – zapytano Matkę Teresę – trzeba zacząć. Od ciebie i ode mnie! – odpowiedziała. Miała determinację ta kobieta! Wiedziała od czego zacząć. I ja dzisiaj przywłaszczam sobie słowo Matki Teresy i mówię ci: zaczynamy? Od czego? Od ciebie i ode mnie! Każdy, znowu w ciszy, niech się zapyta: jeśli mam zaczynać od siebie, od czego zaczynam? Niech każdy otworzy swoje serce, aby Jezus mu powiedział od czego zacząć.

Drodzy przyjaciele, nie zapominajcie: jesteście polem wiary! Jesteście atletami Chrystusa! Jesteście budowniczymi piękniejszego Kościoła i lepszego świata. Wnieśmy nasze oczy do Najświętszej Maryi Panny. Ona pomaga naśladować Jezusa, daje nam przykład poprzez swoje „tak” powiedziane Bogu: „Oto ja służebnica Pańska, niech mi się stanie według słowa twego!” (Łk 1, 38). Powiedzmy to Bogu także i my, wraz z Maryją: niech mi się stanie według Twego słowa. Niech się tak stanie!

HOMILIA PAPIEŻA FRANCISZKA WYGŁOSZONA PODCZAS EUCHARYSTII NA ZAKOŃCZENIE ŚDM, W NIEDZIELĘ 28 LIPCA 2013 R.

Drodzy Bracia i Siostry,
Droga Młodzieży!

„Idźcie (...) i nauczajcie wszystkie narody”. Tymi słowami Jezus zwraca się do każdego z was, mówiąc: „Wspaniale było uczestniczyć w Światowym Dniu Młodzieży, przeżywać wiarę razem z młodymi ludźmi z czterech stron świata, ale teraz musisz iść i przekazywać to doświadczenie innym”. Jezus Cię wzywa, abyś był uczniem pełniącym misję! Co mówi nam Pan dzisiaj, w świetle Słowa Bożego, którego wysłuchaliśmy? Co mówi nam Pan? Trzy słowa: idźcie, bez obawy, aby służyć.

1. Idźcie. W tych dniach tutaj, w Rio, mogliście przeżyć piękne doświadczenie spotkania Jezusa, i to spotkania Go wspólnie z innymi, odczuwaliście radość wiary. Ale doświadczenie tego spotkania nie może zostać zamknięte w waszym życiu czy w małej grupie parafialnej, w ruchu, waszej wspólnoty. Byłoby to niczym odcięcie tlenu płonącemu ogniu. Wiara jest płomieniem, który staje się tym żywszy, im bardziej się nią dzieli, przekazuje, aby wszyscy mogli poznać, umiłować i wyznawać Jezusa Chrystusa, który jest Panem życia i historii (por. Rz 10, 9).

Jednakże uwaga! Jezus nie powiedział: jeśli chcecie, jeśli macie czas, idźcie, ale powiedział: „Idźcie (...) i nauczajcie wszystkie narody”. Dziełenie się doświadczeniem wiary, dawanie świadectwa wiary, głoszenie Ewangelii jest poleceniem, które Pan daje całemu Kościołowi, także tobie. Jest to nakaz, który nie wynika jednak z woli panowania czy z woli władzy, ale z siły miłości, z faktu, że Jezus pierwszy przyszedł do nas i dał nam nie trochę siebie, lecz dał nam całość siebie, On dał swoje życie, aby nas zbawić i ukazać nam miłość i miłosierdzie Boga. Jezus nie traktuje nas jak niewolników, ale jak osoby wolne, jak przyjaciół, braci. Nie tylko nas posyła, ale nam towarzyszy, zawsze jest przy nas w tej misji miłości.

Gdzie nas posyła Jezus? Nie ma granic, nie ma ograniczeń: posyła nas do wszystkich. Ewangelia jest dla wszystkich, a nie dla niektórych. Nie jest tylko dla tych, którzy wydają się nam bliżsi, bardziej otwarci, bardziej przyjaźni. Jest dla wszystkich. Nie bójcie się iść i nieść Chrystusa w każde środowisko, aż na peryferie egzystencjalne, także do tych, którzy wydają się najbardziej oddaleni, najbardziej obojętni. Pan poszukuje wszystkich, pragnie, aby wszyscy poczuli ciepło Jego miłosierdzia i Jego miłości.

W szczególności chciałbym, aby to polecenie Chrystusa: „Idźcie”, zabrzmiało w was, młodych Kościoła w Ameryce Łacińskiej, zaangażowanych w promowaną przez biskupów misję kontynentalną. Brazylia, Ameryka Łacińska, świat potrzebują Chrystusa! Św. Paweł mówi: „Biada mi (...), gdybym nie głosił Ewangelii” (1 Kor 9, 16). Ten kontynent otrzymał przesłanie Ewangelii, które nazaczyło jego drogę i przyniosło wiele owoców. Teraz to głoszenie jest powierzone również wam, aby zabrzmiało z nową siłą. Kościół was potrzebuje, potrzebuje cechującego was entuzjazmu, kreatywności i radości. Wielki apostoł Brazylii, bł. Józef Anchieta wyruszył na misję, gdy miał zaledwie dziewiętnaście lat. Czy wiecie, co jest najlepszym narzędziem do ewangelizowania młodych

ludzi? Inny młody człowiek. Oto droga, którą wszyscy powinniście iść!

2. Bez obawy. Ktoś mógłby pomyśleć: „Nie mam specjalnego przygotowania, jak mogę iść i głosić Ewangelię?”. Drogi przyjacielu, twój lęk nie różni się zbyt od lęku, jaki ogarnął Jeremiasza, – słyszeliśmy w czytaniu – gdy został powołany przez Boga, aby był prorokiem. „Ach, Panie Boże, przecież nie umiem mówić, bo jestem młodzieńcem!”. Bóg mówi również do was to, co powiedział Jeremiaszowi: „Nie lękaj się (...), bo jestem z tobą, by cię chronić” (Jr 1, 6. 8). On jest z nami!

„Nie lękaj się”. Kiedy idziemy głosić Chrystusa, On sam idzie przed nami i nas prowadzi. Wysyłając swoich uczniów na misję, obiecał: „Ja jestem z wami przez wszystkie dni” (Mt 28, 20). Prawda ta dotyczy także nas! Jezus nigdy nikogo nie zostawia samym! Zawsze nam towarzyszy. Jezus zresztą nie powiedział: „idź”, ale „idźcie”. Jesteśmy posłani razem. Drodzy młodzi, odczuwajcie, że w tej misji towarzyszy wam cały Kościół, a także świętych obcowanie. Kiedy wspólnie podejmujemy wyzwanie, wówczas jesteśmy mocni, odkrywamy zasoby, których posiadania nie byliśmy świadomi. Jezus nie powołał apostołów do życia w izolacji, ale powołał ich, aby tworzyli grupę, wspólnotę. Chciałbym zwrócić się także do was, drodzy kapłani, którzy wraz ze mną koncelebrujecie tę Eucharystię: przybyliście, by towarzyszyć waszej młodzieży, i jest to piękne, dzielenie tego doświadczenia wiary! Z pewnością wszystkich was odmłodził. Człowiek młody zaraża młodością. Ale jest to tylko pewien etap drogi. Wciąż towarzyszy im wielkodusznie i z radością, pomagajcie im aktywnie uczestniczyć w życiu Kościoła. Niech nigdy nie czują się sami! W tym miejscu pragnę z serca podziękować grupom z duszpasterstwa młodzieży, ruchom i nowym wspólnotom, które towarzyszą młodym w ich doświadczeniu bycia Kościołem, tak twórczo i tak odważnie. Kontynuujcie i nie lękajcie się!

3. Ostatnie słowo: aby służyć. Na początku Psalmu, który odśpiewaliśmy, znajdują się następujące słowa: „Śpiewajcie Panu pieśń nową” (96 [95], 1). Jaka jest ta nowa pieśń? Nie chodzi o słowa ani o melodię, ale o śpiew waszego życia, pozwolenie, aby nasze życie utożsamiało się z życiem Jezusa, dzielenie Jego uczuć, Jego myśli, Jego działania. A życie Jezusa jest życiem dla innych, życie Jezusa jest życiem dla innych. Jest życiem posługi.

Św. Paweł, jak usłyszeliśmy przed chwilą w czytaniu, mówi: „Stałem

się niewolnikiem wszystkich, aby tym liczniejsi byli ci, których pozyskam” (1 Kor 9, 19). Aby głosić Jezusa, Paweł stał się „sługą wszystkich”. Ewangelizacja jest daniem osobiście świadectwa o miłości Boga, jest przewyciężaniem naszych egoizmów, jest służeniem, pochylając się, żeby umywać nogi naszym braciom, tak jak to czynił Jezus.

Trzy słowa: Idźcie, bez obawy, aby służyć. Idźcie, bez obawy, aby służyć. Postępując zgodnie z tymi trzema słowami, doświadczycie, że ten, kto ewangelizuje, jest ewangelizowany, kto przekazuje radość wiary, otrzymuje więcej radości. Drodzy młodzi, gdy wróćcie do swoich domów, nie bójcie się być wielkoduszni dla Chrystusa, dawać świadectwo o Jego Ewangelii. W pierwszym czytaniu, kiedy Bóg posłał proroka Jeremiasza, daje mu siłę, by „wrywał i obalał, by niszczył i burzył, by budował i sadził” (por. Jr 1, 10). Tak też jest w waszym przypadku. Niesienie Ewangelii jest niesieniem mocy Boga, aby wykorzeniać i niszczyć zło i przemoc, aby burzyć i obalać bariery egoizmu, nietolerancji i nienawiści, aby budować nowy świat. Drodzy młodzi, Jezus Chrystus na was liczy! Kościół na was liczy! Papież na was liczy! Maryja, Matka Jezusa i nasza Matka, niech was zawsze otacza swoją czułą miłością: „Idźcie (...) i nauczajcie wszystkie narody”. Amen.

dnia 27 lipca 2013 r.

EPISKOPAT POLSKI

LIST PASTERSKI EPISKOPATU POLSKI Z OKAZJI III TYGODNIA WYCHOWANIA - „WYCHOWYWAĆ DO WARTOŚCI” (15-21 WRZEŚNIA 2013 R.)

Umiłowani w Chrystusie Panu, Siostry i Bracia,
Kochani Rodzice, Nauczyciele i Wychowawcy,

Droga Młodzieży, Kochane Dzieci!

Jutro w polskich szkołach i przedszkolach rozpocznie się nowy rok szkolny i katechetyczny. W trwającym Roku Wiary po raz kolejny otwieramy nasze serca i umysły na dar wiary. Wiara nadaje sens wszystkim

naszym wysiłkom. Pomaga odkrywać prawdziwe dobro, ustala prawidłową hierarchię wartości, przenika całe życie człowieka – jak uczy papież Franciszek w encyklice o wierze (por. *Lumen fidei* 4).

Na początku nowego roku szkolnego, w dniach od 15 do 21 września, będziemy przeżywać III Tydzień Wychowania. Niech to będzie czas wspólnej refleksji, a zwłaszcza wspólnotowej modlitwy o ducha mądrego wychowania w polskich domach i w polskiej szkole. Po uświadomieniu sobie, że wszyscy powinniśmy wychowywać oraz że istotną rolę w wychowaniu odgrywa rodzina, w tym roku pragniemy zwrócić naszą uwagę na konieczność wychowania do wartości. Nie chodzi jednak o jakiegokolwiek wartości, ale o te, które są istotne dla rozwoju człowieka, dla jego życia w duchu chrześcijańskim i życia zgodnego z wiarą. Znakem dzisiejszych czasów jest bowiem zanik przejrzystej hierarchii wartości i upadek autorytetów, których życie weryfikowałoby wyznawane wartości oraz ich hierarchię. Zauważmy, że brak wychowania do podstawowych wartości często prowadzi do utraty sensu i celu życia, do wygodnictwa życiowego, a nawet relatywizmu moralnego.

1. Bóg miłuje pokornych

Tak jak w każdą niedzielę, wsłuchujemy się dziś w słowo Boże. Stawiamy pytanie: co dzisiaj w odczytywanych tekstach mówi do nas Pan Bóg? Podczas liturgii Słowa słyszeliśmy: „Synu, z łagodnością wykonuj swe sprawy, a każdy, kto jest prawy, będzie cię miłował. O ile wielki jesteś, o tyle się unizaj, a znajdziesz łaskę u Pana. Wielka jest bowiem potęga Pana i przez pokornych bywa chwalony” (Syr 3,17). „Każdy bowiem, kto się wywyższa, będzie poniżony, a kto się poniża, będzie wywyższony” (Łk 14, 11).

Słowem, które spaja dzisiejsze teksty biblijne jest POKORA. Chrześcijanin, wierny nauce Ewangelii, powinien każdego dnia coraz bardziej iść drogą pokory. Pokora bowiem to umiejętność patrzenia na siebie w prawdzie.

Człowiek pokorny nie wywyższa się nad innych, a zwłaszcza nie uznaje siebie za centrum świata. Pokora jest przeciwieństwem pychy, czyli przesadnego skupienia na sobie. Drogę pokory otworzył sam Bóg, który w Jezusie Chrystusie wszedł w historię zbawienia jako zwyczajny człowiek. W tym mamy być podobni do Jezusa, który zwracając się do swoich uczniów, mówił: „Uczcie się ode Mnie, bo jestem cichy i pokorny sercem” (Mt 11,29). Tą drogą podążali później także święci,

a wśród nich św. Stanisław Kostka, patron polskiej młodzieży, którego święto będziemy obchodzić w Tygodniu Wychowania.

Pokora nie oznacza, że człowiek ma się czuć osobą mniej wartościową. Przeciwnie – może i powinien on być świadomy swoich możliwości oraz otrzymanych od Boga talentów. Zauważmy, że właśnie pokora jest podstawą budowania bezinteresownych i pozytywnych relacji z drugim człowiekiem, nacechowanych szacunkiem i odpowiedzialnością. Natomiast pycha i koncentrowanie się na sobie nie pozwalają na budowanie takich relacji. Jeśli takie postawy są akceptowane w wychowaniu, to zarówno wychowankowie, jak i wychowawcy skupiają się tylko na swoim sukcesie i nie zauważają wokół siebie innych.

Można dziś dostrzec, że wielu młodych ludzi patrzy w przyszłość z lękiem. Z niepokojem pytają: jak mamy żyć w społeczeństwie, w którym tak wiele jest niesprawiedliwości i cierpienia, w którym nie liczy się prawość i uczciwość? Jak reagować na egoizm i przemoc, które czasem zdają się dominować? Jak nadać swojemu życiu prawdziwy sens? To są właśnie pytania o wartości, czyli o to, co w życiu najważniejsze.

2. Wychowanie do wartości

Kiedy mówimy o wychowaniu do wartości, najczęściej myślimy o wartościach ogólnoludzkich, a rzadziej chrześcijańskich. Życie pokazuje, że obecnie wychowanie skierowane jest przede wszystkim na wartości praktyczne, materialne i sprawiające przyjemność. Wydaje się, że problemem jest również brak zgodności między wartościami deklarowanymi i rzeczywiście przekazywanymi, co wywołuje dezorientację wśród dzieci i młodzieży. Sytuacja taka prowadzi z kolei do wzrostu nieufności, poczucia uczestnictwa w grze pozorów, a w rezultacie do cynizmu i agresji wobec wszelkich przekazów związanych z wartościami. Dotyczy to w pierwszym rzędzie rodziny i szkoły, wobec których oczekiwania są przecież największe, a rozczarowania najbardziej bolesne.

Wśród wartości niezbędnych w życiu chrześcijanina trzeba wskazać – obok pokory – na związane z nią: łagodność, dobroć, cierpliwość, gotowość do wybaczenia, wierność, uprzejmość, opanowanie (por. Ga 5,22-24 i Kol 3,12-14). Są one dziś szczególnie zagrożone wszechobecną agresją, brutalnością słów i zachowań, a także bezwzględną walką o własne korzyści, obojętnością na sytuację słabszych, powszechną nieufnością, a nawet wzajemną nienawiścią. Taka sytuacja wymaga od

wszystkich środowisk wychowawczych ogromnego wysiłku wychowywania do wartości i postaw chroniących relacje międzyludzkie.

Wychowanie do wartości rozpoczyna się w rodzinie. Ceńmy zatem czas wspólnych rodzinnych spotkań, rozmów, posiłku, wspólnego wypoczywania. Codzienne bycie razem uczy bowiem wzajemnego zrozumienia, zaufania, ofiarnej miłości i prawdziwej przyjaźni. Wspólne przebywanie kształtuje ponadto postawę służby i dobroci gotowej na dzielenie się radością, a jednocześnie odpornej na trudne problemy i emocje. W rodzinie powinniśmy uczyć się zwracania do siebie z miłością, szacunkiem i serdecznością.

Ogromne pole do działania w zakresie wychowania do wartości ma szkoła, która powinna wspierać rodziców w wychowywaniu dzieci. Niezwykle ważne jest, aby szkoła budowała swój program wychowawczy w ścisłym porozumieniu z rodzicami. W programie tym powinny być wyraźnie nazwane i wyjaśnione wartości, na których oparty jest system wychowawczy.

Wobec coraz odważniejszych prób wprowadzania do polskich szkół edukacji seksualnej, sprzecznej z chrześcijańską wizją człowieka, apelujemy do rodziców: czuwajcie nad tym, co szkoła przekazuje waszym dzieciom! Przypominamy, że bez zgody rodziców szkoła nie może realizować programu wychowawczego ani pozwalać na nauczanie przedmiotów, których treści są sprzeczne z ich przekonaniami lub wprost demoralizujące. Prawo oświatowe mówi wyraźnie o konieczności respektowania przez szkołę publiczną chrześcijańskiego systemu wartości (por. Ustawa o systemie oświaty – preambuła). Powierzając swoje dziecko szkole, rodzice nie powinni zgodzić się na edukację, która byłaby sprzeczna z ich przekonaniami i wyznawanymi wartościami.

Jak zawsze w wychowywaniu do wartości rolę nie do przecenienia pełnią sami wychowawcy. Będąc przykładem i wzorem dla swoich uczniów, muszą być świadomi, że własnym życiem prezentują określony świat wartości. Nauczyciel i wychowawca nie może być neutralny. Nie powinien więc zagubić właściwej hierarchii wartości zarówno w życiu osobistym, jak i zawodowym. Musi być świadkiem wartości, które wyznaje.

3. Pokorna odwaga wiary

Szczególną wartością, w oparciu o którą i do której należy wychowywać młode pokolenie, jest wiara. Wiara jest łaską, a więc niezasłużonym da-

rem Bożym. Domaga się jednak świadomej i wolnej odpowiedzi człowieka. Ten związek wiary z wychowaniem uświadamiamy sobie wyraźnie w trwającym Roku Wiary. Wyznawanie wiary przejawia się w odważnym i mężnym stawaniu w obronie wartości z niej wypyływających. Chodzi o obronę wartości chrześcijańskich, coraz częściej eliminowanych z życia publicznego, a zwłaszcza chrześcijańskiej wizji miłości, małżeństwa i rodziny.

Wiara potrzebuje również pokory prowadzącej do przekonania, że na Bogu, jako fundamencie, mamy budować nasze życie. Niech zatem pokora będzie podstawą wychowania do wartości. Jest ona dlatego tak ważna, że Bóg gotów jest dać wszystko człowiekowi, który jest świadomy własnej niewystarczalności i słabości. Wiara i ufność pokładana w Bogu, dla którego nie ma rzeczy niemożliwych, niech więc przenikają nasze życie oparte na chrześcijańskich wartościach.

Zakończenie

Zachęcamy wszystkie środowiska wychowawcze do włączenia się we wspólne przeżywanie III Tygodnia Wychowania. Zaproszenie to kierujemy do rodziców, duszpasterzy, nauczycieli i wychowawców, do osób odpowiedzialnych za kształt edukacji, do samorządowców i wszystkich ludzi dobrej woli, którym zależy na wychowaniu przyszłych pokoleń Polaków. Niech Maryja, pokorna Służebnica Pańska, uczy nas wiary i pokory w poszukiwaniu tego, co najważniejsze; niech uczy mądrości i pomaga otwierać się na „wielkie rzeczy”, jakie Bóg czyni dla nas i przez nas.

Na nowy rok pracy wychowawczej i kolejny Tydzień Wychowania udzielamy wszystkim pasterskiego błogosławieństwa.

Podpisali: Kardynałowie, Arcybiskupi i Biskupi obecni na 362. Zebraniu Plenarnym Konferencji Episkopatu Polski, Kraków 21 czerwca 2013 r.

PRZESŁANIE II OGÓLNOPOLSKIEGO KONGRESU NOWEJ EWANGELIZACJI „OBUDZIĆ OLBRZYMA”

Z wielką wdzięcznością przyjmujemy kolejny Dar Pana Boga, jakim okazał się dla nas II Kongres Ogólnopolski Nowej Ewangelizacji. Wzięło w nim udział blisko 800 osób (biskupów, prezbiterów, diakonów, osób konsekrowanych i wiernych świeckich). Połączyła nas troska o Parafie.

Kolejny raz doświadczyliśmy mocy Ducha Świętego – Pana i Ożywiciela, który czyni nas Kościołem posłanym do świata z Dobrą Nowiną. W tym Duchu uczestniczyliśmy w liturgii, słuchaliśmy Słowa Bożego, przeżywaliśmy rekolekcje, dzieliliśmy się świadectwem wiary oraz podejmowaliśmy refleksję pastoralną nad miejscem i znaczeniem parafii w dziele nowej ewangelizacji. Dane nam było przeżyć, jak budujące jest dla Kościoła doświadczenie jedności i ubóstwa, a także radość z bezpośredniej ewangelizacji w goszczącej nas Parafii na jej placach, ulicach, przy centrach handlowych i w mieszkaniach.

Mamy świadomość, że nasze Parafie kryją w sobie olbrzymi potencjał. Odkrywaliśmy, że Duch Boży przynagła nas dzisiaj do podjęcia darów w nich złożonych. To On wzywa nas:

- do przekazu wiary będącej osobistym spotkaniem ze Zmartwychwstałym Chrystusem;
- „do przeżywania parafii, jako pierwszego miejsca doświadczenia Kościoła w środowisku, w którym żyjemy” (przesłanie Synodu Biskupów);
- do troski o wzrost parafii dokonujący się poprzez: adorację, budowanie małych wspólnot, caritas, postawę uczniostwa (dzięki mistagogii i systematycznej katechezie dotyczącej człowieka na każdym etapie życia) oraz ewangelizację;
- do tego by parafia stała się wspólnotą żywego Kościoła, wspólnotą dającą życie, wspólnotą czynnej miłości.

Uświadomiliśmy sobie na nowo, że wszyscy w Kościele potrzebujemy nawrócenia pastoralnego – tak w wymiarze indywidualnym, jak i wspólnotowym. Zaowocuje ono podjęciem istniejącego w Kościele bogactwa i różnorodności środków oraz metod służących przemianie i odnowie parafii – „Obudzeniu Olbrzyma”.

Uczestnicy II Ogólnopolskiego Kongresu Nowej Ewangelizacji

Warszawa dn. 22 września 2013 r.

Znak: ZNE – p 1/09/2013

bp Grzegorz Ryś
Przewodniczący Zespołu KEP
ds. Nowej Ewangelizacji

KOMUNIKAT BISKUPÓW DIECEZJALNYCH Z JASNEJ GÓRY

W uroczystość Najświętszej Maryi Panny Częstochowskiej biskupi diecezjalni celebrowali pod przewodnictwem abp. Józefa Kowalczyka, Prymasa Polski, Mszę św. na wałach Jasnej Góry. Następnie uczestniczyli w zebraniu poświęconym głównie Światowym Dniom Młodzieży w Krakowie w 2016 roku i związanej z nimi wizycie Ojca Świętego Franciszka w naszym kraju. Przewodniczył mu abp Józef Michalik. Na zebraniu był również obecny abp Celestino Migliore, nuncjusz apostolski w Polsce.

1. Biskupi diecezjalni wyrazili wdzięczność Ojcu Świętemu Franciszkowi za zapowiedź wspólnej kanonizacji papieża Jana Pawła II i Jana XXIII. Są przekonani, że prawdopodobny wiosenny termin kanonizacji umożliwi głębsze duchowe przygotowanie do tego wydarzenia. Już teraz zachęcają do podejmowania inicjatyw duszpasterskich w parafiach, diecezjach, zakonach, wspólnotach i ruchach, przygotowujących do przeżycia kanonizacji wielkich papieży. Biskupi ustalili, że ogólnopolskie dziękczynienia za ogłoszenie bł. Jana Pawła II świętym, odbędą się 3 maja 2014 roku w Częstochowie, 4 maja w Gnieźnie, 11 maja w Krakowie i 1 czerwca w Warszawie.

2. Radością i nadzieją Kościoła w Polsce są kolejne Światowe Dni Młodzieży, które w 2016 roku odbędą się w Krakowie. Będzie to spotkanie młodzieży z całego świata z Ojcem Świętym, ale także pierwsza pielgrzymka papieża Franciszka do naszej Ojczyzny. Okazją do tego jest również 1050. rocznica chrztu Polski.

Biskupi podjęli tematy związane z przygotowaniem duchowym Polaków do czekających nas wydarzeń w 2016 roku. Jego ważnym elementem będzie peregrynacja Krzyża Światowych Dni Młodzieży w Polsce, powiązana z misjami ewangelizacyjnymi w różnych środowiskach naszej Ojczyzny. Zarówno spotkanie młodzieży, jak i pielgrzymka papieża są dla Kościoła w Polsce wielką duszpasterską szansą, pod warunkiem zaangażowania się wszystkich w ich przygotowanie.

Konferencja Episkopatu Polski zaproponowała skład ogólnopolskiego zespołu ds. wizyty Ojca Świętego w czasie Światowych Dni Młodzieży. Na jego czele stanął kard. Stanisław Dziwisz. W jego skład weszli m.in.

kard. Kazimierz Nycz, arcybiskupi Józef Kowalczyk, Józef Michalik, Stanisław Gądecki, Waław Depo oraz biskupi Henryk Tomasik i Wojciech Polak.

3. W lutym 2014 roku biskupi polscy złożyą wizytę ad limina Apostolorum. Będą przebywać w Stolicy Apostolskiej przez osiem dni i spotkają się w pięciu grupach z Ojcem Świętym Franciszkiem oraz złożyą wizyty w poszczególnych watykańskich kongregacjach i radach.

4. Biskupi podjęli temat posługi egzorcystów w Kościele w Polsce. Podziękowali za trud tej odpowiedzialnej misji. Zwrócili też uwagę na niektóre zagrożenia związane z tą posługą. Zachęcili do zachowania dużej roztropności przy wprowadzaniu modlitw o uzdrowienie w czasie Mszy św. Powołali też zespół do opracowania wskazań dla pracy egzorcystów. Biskupi modlą się i polecają wstawiennictwu Maryi, Jasnogórskiej Królowej Polski, wszystkich uczniów i rodziców, nauczycieli i wychowawców rozpoczynających nowy rok szkolny. Błogosławią rodakom w Polsce i poza jej granicami.

Podpisali: Biskupi diecezjalni Kościoła katolickiego w Polsce
Jasna Góra, 26 sierpnia 2013 r.

BISKUP DIECEZJALNY

DEKRET

Celem uregulowania sytuacji prawnej związanej z nazwą parafii rzymskokatolickiej w Szczecinku, erygowanej jako kuracja (*curatia*) przy kościele pw. Świętego Ducha (*Heiligen Geist*) w Szczecinku dekretem z dnia 1 października 1926 r., który został potwierdzony i zmodyfikowany dekretem biskupa Ignacego Jeża z dnia 9 czerwca 1973 r., Znak: LSz 18 – 2/73, niniejszym – na mocy kan. 515 § 2 KPK – postanawiam,

że należy używać nazwy:

Parafia Rzymskokatolicka pw. Ducha Świętego w Szczecinku.

Powyższą nazwę stosowano już w praktyce przez wiele lat. Dekret wchodzi w życie z dniem dzisiejszym.

Dan w Koszalinie w święto św. Benedykta
dnia 11 lipca RP 2013

Znak: LSz 18 – 13/13

+ Edward Dajczak
Biskup Koszalińsko-Kołobrzegi

ks. dr Waław Łukasz
Kancelarz Kurii

DEKRET

Celem uregulowania sytuacji prawnej związanej z **nazwą parafii** rzymskokatolickiej w Sławnie, erygowanej 1 października 1929 r., przy kościele pw. św. Antoniego Padewskiego w Sławnie (neogotyck, bud. 1928), niniejszym – na mocy kan. 515 § 2 KPK – postanawiam, że należy używać nazwy:

***Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Antoniego Padewskiego
w Sławnie.***

Powyższą nazwę stosowano już w praktyce przez wiele lat, jeszcze przed utworzeniem Diecezji Koszalińsko-Kołobrzskiej w 1972 r. (zob. Schematyzm Diecezji Gorzowskiej z 1969 r., s. 236; Schematyzm Diecezji Koszalińsko-Kołobrzskiej z 1974 r., s. 104; dekret LS 33 – 1/76 z dnia 03.12.1976 r.).

Dekret wchodzi w życie z dniem dzisiejszym.

Dan w Koszalinie w święto św. Jakuba Apostoła
dnia 25 lipca RP 2013

Znak: LS 6 - 4/13

Edward Dajczak
Biskup Koszalińsko-Kołobrzegi

ks. dr Waław Łukasz
Kancelarz Kurii

LIST PASTERSKI BISKUPA DIECEZJALNEGO PRZED JUBILEUSZOWĄ PIELGRZYMKĄ DO SANKTUARIUM MATKI BOŻEJ BOLESNEJ W SKRZATUSZU

Drodzy Diecezjanie, Siostry i Bracia!

Pragnę podzielić się z Wami wielką radością: w dniach 14. i 15. września będziemy świętować w Skrzatuszu jubileusz 25-lecia papieskiej koronacji figury Matki Bożej Bolesnej, która jest skarbem naszej diecezji. Proszę Was, abyśmy w tych dniach byli wpatrzeni w sanktuarium w Skrzatuszu, trwając na wielkiej wspólnej modlitwie dziękczynienia.

Mając w pamięci i w sercu przeżycie ogromu Bożej łaski podarowane nam podczas 40-lecia naszej diecezji i chcąc podtrzymać w naszych sercach jubileuszowe doświadczenie, podjęliśmy w Roku Wiary program ewangelizacji. Patronuje nam w tym dziele nasza Skrzatuska Matka. Uroczystości w Skrzatuszu będą bowiem zwieńczeniem ewangelizacji w największych miastach diecezji: Koszalinie, Słupsku i Pile. Ponownie przyjadą do nas ojcowie Enrique i Antonello, by pomóc nam w nowy i pogłębiony sposób przeżyć najważniejsze chwile tej ewangelizacji. Ojcowie będą z nami również w czasie jubileuszu w sanktuarium, aby przez nauczanie i modlitwę wstawienniczą otworzyć nasze serca na nowy powiew Ducha Świętego.

Duch Święty potrzebuje miejsca i ofiarowanej Mu chwili. Działanie duchowe wymaga doświadczenia wiary, ale także naszej tradycji i rozpoznawania znaków obecnego czasu. Naszej diecezji potrzebne jest również takie święte miejsce, w którym umocnieni przez Maryję, powiemy

Bogu nasze „fiat” – „Boże, niech się spełnia we mnie Twoja wola i Twoja miłość”.

Sanktuarium w Skrzatuszu to miejsce, w którym od ponad czterystu lat kolejne pokolenia uczą się ufnej wiary oraz miłości do Boga i ludzi. Obecna w nim figura Maryi jest niezwykłym darem i przesłaniem danym nam przez Boga. W Skrzatuskiej Piecie Maryja trzyma Jezusa zdjętego z krzyża. Przyszedł On na świat, aby obdarować nas miłością, a my tą miłością wzgardziliśmy, co sprawiło, że przez grzech mamy udział w Jego ukrzyżowaniu. Maryja stojąc pod krzyżem uczestniczyła w tym misterium miłości, z którego wywodzi się Kościół. W naszej Piecie jest obecna właśnie ta tajemnica, ukazująca Maryję jako *Matkę miłości zranionej*. To bardzo bliski tytuł dla tak wielu współczesnych ludzi zbolatych brakiem miłości w domu rodzinnym, dotkniętych obojętnością, lekceważeniem, czy pogardą i upokarzającym ubóstwem. Matka Boża Boleśna ze Skrzatusza ma twarz pełną pokoju, a z Jej wpatrzonych w Boga oczu odczytujemy prawdę, że nie śmierć jest końcem, lecz zmartwychwstanie. Z twarzy Maryi promieniuje ufność i nadzieja, i to one są siłą przewyciężającą ludzkie trudności i przegrane. Maryja jest więc dla nas również *Matką naszej nadziei*.

Głębia maryjnego przesłania i nadzieja na obdarowanie nas przez Matkę Jezusa sztuką życia dobrego i zwycięskiego inspirowała nas do ożywienia na nowo naszego sanktuarium. Pielgrzymki, a wśród nich pielgrzymki dekanalne, pomnażały rzeszę rozmodlonych w nim ludzi, w których świadomości odradzała się obecność skrzatuskiego sanktuarium.

Jako pierwsza na tę pielgrzymią drogę wkroczyła młodzież naszej diecezji. Dzisiaj wobec wszystkich dziękuję im za to z całego serca. Tym bardziej, że to przecież młode pokolenie diecezjan będzie tworzyć jutro tego świętego miejsca. Dziękuję również całej rzeszy pielgrzymów dorosłych, coraz liczniej nawiedzających Skrzatusz, za wspaniałe świadectwo wiary rozmodlonej i dzielenie się swoimi przeżyciami w parafiach i domach rodzinnych. Wyrażam wdzięczność najmłodszym pielgrzymom – dzieciom, które przeżyły w tym roku swój pierwszy Diecezjalny Dzień Dziecka. Ta ufna dziecięca wiara, a także prosta, szczerza miłość do Jezusa i Maryi są w Ewangelii szczególnie wyróżnione i pochwalone. Duchowa moc bijąca z naszego sanktuarium jak czyste, ożywiające źródło, owocująca przemianą ludzi, jest potrzebna każdej diecezji, również naszej. Dziękuję całym sercem za ten duchowy trud i organizowanie pielgrzymek: kapłanom, wspólnotom życia konsekrowanego i wszystkim

siostram i braciom świeckim. Bez Waszej miłości i zaangażowania takie dzieła nie byłyby możliwe.

Siostry i Bracia!

Te wzniosłe wartości były motywem podjęcia wielkiego wysiłku materialnego naszej diecezji, by dokonać renowacji świątyni, a w niej również figury Maryi oraz decyzji o budowie domu pielgrzymia i uporządkowaniu otoczenia sanktuarium. Podjęte dzieła to owoc ofiar wielu diecezjan, składanych często z własnego niedostatku. Nieustannie proszę Boga w intencji wszystkich Was, Siostry i Bracia, którzy swoją modlitwą, ofiarą i pracą stworzycie piękno tego świętego miejsca. Bóg zapłać z całego serca!

Radość nasza jest tym większa, że uroczystość 25-lecia koronacji będziemy przeżywać w zabezpieczonej i odrestaurowanej świątyni, z pięknie odnowioną Pietą, z XVII-wiecznymi wotywnymi koronami, w czynnej już części domu pielgrzymia i na przygotowanym sanktuarijnym placu z kalwarią, drogą krzyżową i drózkami różańcowymi.

Tę piękną świątynię wraz z naszym skarbem, figurą Maryi i wspaniałym wystrojem wnętrza, otrzymaliśmy w darze od poprzednich pokoleń. Dzisiaj miłością do Boga, Maryi, tego świętego miejsca, do naszej diecezji dopisujemy kolejną wspaniałą kartę historii. Taka jest ludzka i zadana nam przez Boga powinność wobec współczesnego pokolenia, nas samych i ludzi przychodzących po nas.

Świętowanie 25-lecia papieskiej koronacji naszej Piety domaga się również odwołania z wdzięcznością do przekazanych nam słów bł. Jana Pawła II, który wówczas powiedział: „*Koronacja figury Matki Boskiej Bolesnej, która dokonuje się w Roku Maryjnym w Skrzatuszu, jest głębokim przeżyciem religijnym dla całego Kościoła koszalińsko-kołobrzeskiego. (...) Podążam więc w duchowej pielgrzymce do sanktuarium skrzatuskiego wraz z ludem Bożym tej drogiej mi diecezji (...). Jej też zawierzam Was i Wasze trudne sprawy związane z wykonywaniem pracy zawodowej, poszanowaniem praw i obowiązków pracowniczych, życiem rodzinnym, wychowaniem dzieci i młodzieży*”.

Dzisiaj, po 25 latach od tamtego wydarzenia, chcemy przeżyć pielgrzymkę jako niepowtarzalne doświadczenie i głębię wiary. Pragniemy stanąć razem jako żywy Kościół, diecezja koszalińsko-kołobrzeska, która ma świadomość wielkich i niełatwych zadań ewangelizacyjnych, ale jest pokorna, a zarazem szczerze dumna ze swego życia wiary i dokonujących

się dzieł.

Są takie chwile w życiu człowieka, których nie można powtórzyć. Te przeżywane w wierze dają takie doświadczenie Bożego Ducha, które pozwala piękniej i lepiej żyć. Po naszych uroczystościach 40-lecia otrzymałem listy pisane z żalem, że coś wielkiego przeszło obok, bo zabrakło czujności. Jestem przekonany, że 25-lecie koronacji to kolejny dar dany przez Boga naszej diecezji i nie wolno nam go zmarnować!

Kochani Diecezjanie, proszę Was z całego serca, pozostawcie wiele spraw, które można zrealizować później. Niech ten szczególny dzień będzie naszym darem dla Maryi. Serdecznie zapraszam do Skrzatusza 14. września młodzież, a 15. wszystkich pielgrzymów diecezji.

Niech Matka Boża nas chroni i wstawia się za nasze rodziny, które są przyszłością i nadzieją naszej diecezji oraz wyprosi łaskę wspaniałych owoców jubileuszowej pielgrzymki.

Z serdecznym zaproszeniem do Skrzatusza, błogostawieństwem i życzeniami obfitującego w łaski pielgrzymowania.

Wasz biskup

Koszalin, dnia 26.08.2013 r.

Znak: B 23 – 7/13

+ Edward Dajczak
Biskup Koszalińsko-Kołobrzeski

ZARZĄDZENIE:

Powyższy list pasterski należy odczytać na wszystkich Mszach św. we wszystkich kościołach i kaplicach na terenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w XXII niedzielę zwykłą 1 września 2013 r.

+ Paweł Cieślik
Wikariusz Generalny

ZARZĄDZENIE W SPRAWIE WYBORÓW DO RADY KAPŁAŃSKIEJ DIECEZJI KOSZALIŃSKO-KOŁOBRZESKIEJ

Rada Kapłańska jest zespołem kapłanów reprezentujących prezbiterium. Jest ona bardzo ważnym organem doradczym biskupa diecezjalnego. Jej zadaniem jest wspieranie biskupa w kierowaniu diecezją, zgodnie z przepisami prawa. Z członków Rady Kapłańskiej biskup diecezjalny powołuje Kolegium konsultorów oraz zespół księży do spraw administracyjnego usuwania proboszczów. Rada wybiera również spośród siebie zarząd Wzajemnej Pomocy Kapłańskiej. Do Rady Kapłańskiej powinni być wybrani kapłani wyróżniający się pobożnością, mądrością, gorliwością i poczuciem odpowiedzialności za Kościół.

W związku z wpływem czasu kadencji dotychczasowej Rady Kapłańskiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, mając na uwadze przepisy *Kodeksu Prawa Kanonicznego* (kan. 495 § 1 i 501 § 1), niniejszym **zarządzam wybory do nowej Rady Kapłańskiej.**

Wybory należy przeprowadzić zgodnie ze *Statutem Rady Kapłańskiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej* z 20.11.2009 r., znak: B 4 - 4/09, w *KKWD* 10-12/2009, s. 24-29. Prawo wyboru do Rady, zarówno czynne jak i bierne, mają wszyscy wymienieni w p. 8 ww. statutu. Wybory odbywają się w dwóch etapach (18).

Pierwszy etap to wybór delegatów do Rady Kapłańskiej w dekanatach (19-26). Należy go przeprowadzić we wszystkich dekanatach **do 12 października 2013 r.** Z wyborów przeprowadzonych w dekanacie należy sporządzić protokół i w ciągu tygodnia przesłać go do Kurii Biskupiej (26).

Drugi etap to wybór 15 członków Rady Kapłańskiej w trzech rejonach, który dokonuje się pod przewodnictwem dziekanów rejonów: koszalińskiego, pilskiego i szczecińskiego. (27-29). Należy go przeprowadzić **do 31 października 2013 r.** Z przeprowadzonych wyborów należy sporządzić protokół i w ciągu tygodnia przesłać do Kurii Biskupiej.

Osobny okręg wyborczy (personalny) stanowią wszyscy księża zaangażowani w instytucjach pozaparafialnych. Do tego okręgu włączeni są księża emeryci diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej mieszkający poza terenem inkardynacji (30-31).

Kapłani wybrani do Rady stają się jej członkami po zatwierdzeniu

przez biskupa diecezjalnego (32).

Koszalin, dnia 19 września 2013 r.

Znak: B 4 - 1/13

+ Edward Dajczak
Biskup Koszalińsko-Kołobrzeski

KALENDARIUM POSŁUGI BISKUPA DIECEZJALNEGO

LIPIEC

1-2 lipca

- Ogólnopolska Pielgrzymka Nauczycieli na Jasną Górę

21 lipca

- Msza św. na pożegnanie ks. kan. Ryszarda Hendzla – parafia pw. św. Józefa Rzemieślnika w Koszalinie

22-25 lipca

- Przystań z Jezusem festiwalu „Sunrise” w Kołobrzegu

26 lipca

- Jubileusz Policji w Szczecinku

28 lipca

- oazowy dzień wspólnoty w Lipiu

28-31 lipca

- „Przystanek Jezus” w Kostrzynie

SIERPIEŃ

4 sierpnia

- śluby wieczyste s. Tarsycji w Myśliborzu

5 sierpnia

- Msza św. w Gnieźnie dla uczestników pielgrzymki pieszej na Jasną Górę

13 sierpnia

- zakończenie diecezjalnej pielgrzymki na Jasnej Górze

15 sierpnia

- Msza św. podczas Diecezjalnej Pielgrzymki Rodzin na Górę Chełmską

24 sierpnia

- Msza św. w katedrze z okazji XX-lecia Hospicjum im. św. Maksymiliana w Koszalinie

27-28 sierpnia

- spotkanie rejonowe księży i katechetów w Koszalinie i Pile

29 sierpnia

- wieczór skupienia dla księży z Piły przed ewangelizacją miasta

30 sierpnia

- X Usteckie Dni Onkologiczne
- wieczór skupienia dla księży ze Słupska przed ewangelizacją miasta

31 sierpnia

- skupienie dla księży z Koszalina przed ewangelizacją miasta

WRZESIEŃ

1 września

- „Marsz dla Jezusa” (rozpoczęcie ewangelizacji w Słupsku)

2 września

- Wojewódzka Inauguracja Roku Szkolnego w Koszalinie (kościół pw. Ducha Świętego i SP 17)

4 września

- odpust w parafii pw. św. Rozalii z Palermo w Szczecinku i pożegnanie proboszcza ks. Andrzeja Targosza

6 września

- Inauguracja Dni Kultury Chrześcijańskiej w Białogardzie

7 września

- Ogólnopolskie Spotkanie Domowego Kościoła – WSD Koszalin
- poświęcenie sztandaru Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” (Oddział Okręgowy Koszalin) w koszalińskiej katedrze

8 września

- poświęcenie DPS w Nowych Bielicach

10 września

- ewangelizacja miasta – Msza św. i spotkanie z ojcami Enrique i Antonello w Pile

13 września

- Msza św. i spotkanie w szkole z okazji 65-lecia Zespołu Szkół Rolniczych w Świdwinie

14 września

- Diecezjalne Spotkanie Młodych z okazji 25-lecia koronacji Piety Skrzatuskiej

15 września

- Diecezjalna Pielgrzymka do Skrzatusza z okazji 25-lecia koronacji figury Matki Bożej Bolesnej

17 września

- Msza św. na cmentarzu w Połczynie-Zdroju za poległych w Katyniu

20 września

- II Ogólnopolski Kongres Nowej Ewangelizacji w Warszawie

22-23 września

- wizytacja kanoniczna w Bornem Sulinowie

25 września

- sesja kurialna w Pleśnej

27-29 września

- uczestnictwo w pielgrzymce Skautów Europy na Święty Krzyż

30 września

- Inauguracja Roku Akademickiego na Politechnice Koszalińskiej

Opracowali pracownicy Archiwum Diecezjalnego i Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie przy współpracy kapelanów biskupich i rzecznika Kurii Biskupiej w Koszalinie.

ZWOLNIENIA I NOMINACJE

ZWOLNIENI:

z obowiązków wikariusza:

- 15.07.2013 ks. Igor MACKIW z parafii pw. św. Wojciecha w Kołobrzegu
- 31.07.2013 ks. Arkadiusz OSŁISŁOK z parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie
- 31.07.2013 ks. Wojciech BUDZIŃSKI z parafii pw. św. Rozalii w Szczecinku
- 31.07.2013 ks. Edward STROJEK z parafii w Szydłowie
- 23.08.2013 ks. Łukasz GAŚSIOROWSKI z parafii pw. św. Kazimierza w Koszalinie
- 23.08.2013 ks. Tomasz KMIECIK z parafii pw. św. Marcina w Koszalinie
- 23.08.2013 ks. Dariusz KASIŃSKI z parafii pw. św. Pio w Ustce
- 23.08.2013 ks. Krzysztof KARWASZ z parafii pw. św. Rafała Kalinowskiego w Pile
- 23.08.2013 ks. Adam JOKIEL z parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Sławnie
- 23.08.2013 ks. Marek JEDLIŃSKI z parafii pw. Narodzenia NMP w Białogardzie

23.08.2013 ks. Robert GRUSZOWSKI z parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Kołobrzegu
 23.08.2013 ks. Robert GROMEK z parafii pw. Narodzenia NMP w Szczecinku
 23.08.2013 ks. Przemysław GRACEK z parafii pw. Miłosierdzia Bożego w Pile
 23.08.2013 ks. Aleksander GŁOMBIEWSKI z parafii pw. św. Józefa Rzemieślnika w Koszalinie
 23.08.2013 ks. Damian DERDZIŃSKI z parafii pw. św. Antoniego Padewskiego w Krzyżu Wlkp.
 23.08.2013 ks. Tomasz RODA z parafii pw. św. Jana Kantego w Słupsku
 23.08.2013 ks. Łukasz BIKUN z parafii pw. św. Maksymiliana Kolbego w Słupsku
 23.08.2013 ks. Jan SZCZUBEŁEK z parafii w Tucznie
 23.08.2013 ks. Jacek ZDOLIŃSKI z parafii pw. NMP Gwiazdy Morza w Ustce
 23.08.2013 ks. Tomasz STASZKIEWICZ z parafii pw. Najświętszego Zbawiciela w Ustce
 23.08.2013 ks. Sebastian KOWAL z parafii w Mirosławcu
 23.08.2013 ks. Marcin LIPNICKI z parafii pw. św. Gertrudy w Darłowie
 23.08.2013 ks. Tomasz KUDASZEWICZ z parafii pw. NMP Królowej Różańca Świętego w Słupsku
 23.08.2013 ks. Paweł KOWALSKI z parafii pw. NMP Wspomożenia Wiernych w Miastku
 23.08.2013 ks. Dariusz STACHULA z parafii pw. Narodzenia NMP w Szczecinku
 23.08.2013 ks. Dariusz RYBIŃSKI z parafii w Okonku
 23.08.2013 ks. Jacek ROGOWSKI z parafii pw. Miłosierdzia Bożego w Kołobrzegu
 23.08.2013 ks. Andrzej POPIOŁEK z parafii pw. Ducha Świętego w Koszalinie
 23.08.2013 ks. Sławomir POŁÓG z parafii w Czarnem
 23.08.2013 ks. Bogusław PŁOCHARSKI z parafii pw. Ducha Świętego w Koszalinie
 23.08.2013 ks. Rafał PERNAL z parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Kołobrzegu

23.08.2013 ks. Krzysztof ORŁOWSKI z parafii w Wieleniu
 23.08.2013 ks. Zbigniew OLKOWSKI z parafii w Skrzatuszu
 23.08.2013 ks. Rafał STASIEJKO z parafii pw. św. Jadwigi Królowej w Złocieńcu
 23.08.2013 ks. Stanisław WIECHOWSKI z parafii pw. MB Nieustającej Pomocy w Świdwinie
 23.08.2013 ks. Piotr TRZEBIATOWSKI z parafii pw. Miłosierdzia Bożego w Szczecinku
 23.08.2013 ks. Andrzej SZEWCZYK z parafii pw. św. Stanisława Kostki w Pile
 23.08.2013 ks. Piotr LIWIŃSKI z parafii pw. NMP Królowej Różańca Świętego w Słupsku
 23.08.2013 ks. Mariusz GUBOW z parafii w Tychowie
 23.08.2013 ks. Ryszard FUDALA z parafii w Barwicach
 23.08.2013 ks. Wojciech KOLARZ z parafii pw. św. Michała Archanioła w Świdwinie
 23.08.2013 ks. Przemysław TYMECKI z parafii pw. NMP Wspomożenia Wiernych w Miastku
 26.08.2013 ks. Bogdan GRAF z parafii pw. Narodzenia NMP w Białogardzie
 31.08.2013 ks. Grzegorz SZCZYGIEŁ MS z parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Trzciance
 31.08.2013 ks. Bogdan BAREJA CR z parafii w Wierzchowie Pomorskim
 31.08.2013 o. Krzysztof SZACHTA OFMConv. z parafii pw. MB Częstochowskiej w Darłowie
 09.09.2013 ks. Adam PAŹ z parafii pw. MB Saletyńskiej w Trzciance
 14.09.2013 o. Piotr POSPIESZNY OFMConv. z parafii pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie

z obowiązków proboszcza:

15.07.2013 ks. Mirosław RUSZKOWSKI z parafii w Bińczu
 31.07.2013 ks. Zbigniew DUDOJCZAK z parafii w Sycewicach
 31.07.2013 ks. Antoni JASTRZĘBSKI z parafii w Rudkach
 31.07.2013 ks. Stefan MALICZEWSKI z parafii w Turowie
 31.07.2013 ks. Tadeusz WILK z parafii pw. Narodzenia NMP w Szczecinku
 31.07.2013 ks. Tadeusz KANTHAK z parafii w Charzynie

- 31.07.2013 ks. Ryszard HENDZEL z parafii pw. św. Józefa Rzemieślnika w Koszalinie
 23.08.2013 ks. Józef BARAŃCZUK z parafii w Dobrowie
 05.09.2013 ks. Włodzimierz BARTKOWIAK z parafii w Tucznie
 09.09.2013 ks. Andrzej MALCZYŃSKI z parafii w Róży Wielkiej
 30.09.2013 ks. dr Andrzej TARGOSZ z parafii pw. św. Rozalii w Szczecinku

z obowiązków administratora parafii:

- 31.07.2013 ks. Ludwik MUSIAŁ z parafii w Rzeczycy

z obowiązków wicerektora:

- 31.07.2013 ks. dr Jacek LEWIŃSKI

z obowiązków dyrektora administracyjnego (prokuratora) Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Koszalińsko-Koło-brzeskiej:

- 30.09.2013 ks. Marek MACKIW

z obowiązków prefekta w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Koszalińsko-Koło-brzeskiej:

- 30.09.2013 ks. dr Jarosław KODZIA

z obowiązków dyrektora Bursy im. św. Stanisława Kostki w Szczecinku:

- 31.08.2013 ks. dr Ireneusz BLANK

z obowiązków Diecezjalnego Duszpasterza Rodzin:

- 23.08.2013 ks. dr Andrzej WACHOWICZ

z obowiązków wicedziekana:

- 20.07.2013 ks. Kazimierz PRZYBYCIEN MS z dekanatu Trzcianka
 10.09.2013 ks. Andrzej MALCZYŃSKI z dekanatu Wałcz
 30.09.2013 ks. Bogusław MATUSIK z dekanatu Szczecinek

z pracy w diecezji:

- 01.08.2013 ks. Antoni JASTRZĘBSKI
 24.08.2013 ks. Jan SZCZUBEŁEK
 01.09.2013 o. Krzysztof SZACHTA OFMConv.

MIANOWANI:

wikariuszem:

- 01.07.2013 ks. Ireneusz PELKA SDS z parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Krzyżu Wilk.
 24.08.2013 ks. Tomasz KMIECIK z parafii pw. św. Wojciecha w Koło-brzegu
 24.08.2013 ks. Dariusz KASIŃSKI z parafii pw. Narodzenia NMP w Szczecinku
 24.08.2013 ks. Krzysztof KARWASZ z parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie
 24.08.2013 ks. Adam JOKIEL z parafii pw. św. Maksymiliana Kolbego w Słupsku
 24.08.2013 ks. Marek JEDLIŃSKI z parafii pw. Miłosierdzia Bożego w Pile
 24.08.2013 ks. Andrzej JARZYNA z parafii w Tychowie
 24.08.2013 ks. Robert GRUSZOWSKI z parafii pw. św. Pawła Apostoła w Drawsku Pomorskim
 24.08.2013 ks. Robert GROMEK z parafii pw. św. Pio w Ustce
 24.08.2013 ks. Przemysław z parafii pw. Narodzenia NMP w Szczecinku
 24.08.2013 ks. Aleksander GŁOMBIOWSKI z parafii pw. św. Rafała Kalinowskiego w Pile
 24.08.2013 ks. Damian DERDZIŃSKI z parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Koło-brzegu
 24.08.2013 ks. Łukasz BIKUN z parafii pw. NMP Królowej Różańca Świętego w Słupsku
 24.08.2013 ks. Jacek ZDOLIŃSKI z parafii pw. Miłosierdzia Bożego w Koło-brzegu
 24.08.2013 ks. Tomasz STASZKIEWICZ z parafii w Szydłowie
 24.08.2013 ks. Sebastian KOWAL z parafii pw. św. Gertrudy w Darłowie
 24.08.2013 ks. Marcin LIPNICKI z parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Koło-brzegu
 24.08.2013 ks. Tomasz KUDASZEWICZ z parafii pw. św. Marcina w Koszalinie
 24.08.2013 ks. Paweł KOWALSKI z parafii pw. Ducha Świętego w Koszalinie

24.08.2013 ks. Dariusz STACHULA w parafii w Czarnem
24.08.2013 ks. Dariusz RYBIŃSKI w parafii w Mirosławcu
24.08.2013 ks. Jacek ROGOWSKI w parafii pw. Narodzenia NMP
w Białogardzie
24.08.2013 ks. Andrzej POPIOŁEK w parafii w Skrzatuszu
24.08.2013 ks. Bogusław PŁOCHARSKI w parafii pw. Najświętszego
Zbawiciela w Ustce
24.08.2013 ks. Rafał PERNAL w parafii pw. Ducha Świętego w Kosza-
linie
24.08.2013 ks. Krzysztof ORŁOWSKI w parafii w Tucznie
24.08.2013 ks. Stanisław WIECHOWSKI w parafii w Barwicach
24.08.2013 ks. Piotr TRZEBIATOWSKI w parafii pw. NMP Gwiazdy
Morza w Ustce
24.08.2013 ks. Andrzej SZEWCZYK w parafii pw. NMP Królowej Ró-
żańca Świętego w Słupsku
24.08.2013 ks. Piotr LIWIŃSKI w parafii pw. św. Stanisława Kostki
w Pile
24.08.2013 ks. Mariusz GUBOW w parafii pw. MB Nieustającej Pomo-
cy w Świdwinie
24.08.2013 ks. Ryszard FUDALA w parafii pw. Miłosierdzia Bożego
w Szczecinku
24.08.2013 ks. Wojciech KOLARZ w parafii pw. NMP Gwiazdy Morza
w Ustce
24.08.2013 ks. Przemysław TYMECKI w parafii pw. św. Michała Ar-
chaniola w Świdwinie
27.08.2013 ks. Bogdan GRAF w parafii pw. św. Jadwigi Królowej
w Złocięncu
29.08.2013 ks. Piotr STRZELCZYK CR w parafii w Wierzchowie Po-
morskim
15.09.2013 o. Rafał WOJCIECHOWSKI OFMConv. w parafii pw. Pod-
wyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie
21.08.2013 ks. Zbigniew OLKOWSKI w parafii w Okonku
01.09.2013 ks. dr Ireneusz BLANK w parafii w Świeszynie
01.09.2013 ks. Piotr STRZELCZYK CR w parafii w Wierzchowie Po-
morskim
01.09.2013 ks. Grzegorz ŻUREK CR w parafii w Wierzchowie Pomor-
skim
10.09.2013 ks. Piotr STANGRICKI MS w parafii pw. św. Jana Bosko

w Trzciance

neoprezbiterzy:

24.08.2013 ks. Grzegorz GRABOWSKI w parafii w Wieleniu
24.08.2013 ks. Daniel KOŁACZ w parafii pw. św. Antoniego Padew-
skiego w Krzyżu Wlkp.
24.08.2013 ks. Piotr ŁOWICKI w parafii pw. NMP Wspomożenia
Wiernych w Miastku
24.08.2013 ks. Krzysztof OBOLEWICZ w parafii pw. św. Rozalii
w Szczecinku
24.08.2013 ks. Paweł OSTROWSKI w parafii pw. św. Józefa Rzemieśl-
nika w Koszalinie
24.08.2013 ks. Michał SZWAJA w parafii pw. św. Antoniego Padew-
skiego w Sławnie
24.08.2013 ks. Tomasz ZABIELSKI w parafii pw. św. Kazimierza
w Koszalinie

proboszczem:

16.07.2013 ks. Igor MACKIW w parafii w Bińczu
01.08.2013 ks. Zbigniew DUDOJC w parafii w Turowie
01.08.2013 ks. Arkadiusz OSŁISŁOK w parafii w Sycewicach
01.08.2013 ks. Wojciech BUDZIŃSKI w parafii w Rzeczcycy
01.08.2013 ks. dr Jacek LEWIŃSKI w parafii pw. Narodzenia NMP
w Szczecinku
01.08.2013 ks. Tadeusz WILK w parafii w Charzynie
01.08.2013 ks. Tadeusz KANTHAK w parafii pw. św. Józefa Rzemieśl-
nika w Koszalinie
01.08.2013 ks. Edward STROJEK w parafii w Rudkach
24.08.2013 ks. Rafał STASIEJKO w parafii w Dobrowie
10.09.2013 ks. Adam PAŻ w parafii w Róży Wielkiej
10.09.2013 ks. Andrzej MALCZYŃSKI w parafii w Tucznie

kanclerzem Kurii Biskupiej Koszalińsko-Kołobrzeskiej:

01.07.2013 ks. dr Waław ŁUKASZ

diecezjalnym duszpasterzem rodzin:

24.08.2013 ks. Łukasz GAŚIOROWSKI

rektorem Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej:

01.07.2013 ks. dr Wojciech WÓJTOWICZ

sędzią diecezjalnym Sądu Biskupiego w Koszalinie:

01.09.2013 ks. Łukasz ŁUKASZEWICZ

ojcem duchownym w Wyższym Seminarium Duchownym w Koszalinie:

01.08.2013 ks. Piotr WIETESKA

diecezjalnym referentem do spraw duszpasterstwa młodzieży:

01.09.2013 ks. Andrzej ZANIEWSKI

diecezjalnym duszpasterzem akademickim:

24.08.2013 ks. Tomasz RODA

diecezjalnym duszpasterzem nauczycieli:

24.08.2013 ks. Tomasz RODA

dyrektorem Bursy im. św. Stanisława Kostki w Szczecinku:

01.09.2013 ks. Zbigniew WOŹNIAK

przeniesiony w stan spoczynku:

01.08.2013 ks. Ryszard HENDZEL

23.08.2013 ks. Józef BARAŃCZUK

do pomocy duszpasterskiej:

24.08.2013 ks. Cezary IWANOWSKI do parafii pw. św. Jana Kantego w Słupsku

urlop naukowy:

01.07.2013 ks. dr Dariusz JASTRZĄB

urlop zdrowotny:

16.07.2013 ks. Mirosław RUSZKOWSKI

01.07.2013 ks. Józef KLAŻYŃSKI (do 30.06.2014)

01.07.2013 ks. Józef LUBSZCZYK (do 30.06.2014)

01.08.2013 ks. Stefan MALICZEWSKI (do 01.08.2014)

KRONIKA WYDARZEŃ W DIECEZJI

LIPIEC

1-2 lipca

- 76. Krajowa Pielgrzymka Nauczycieli i Wychowawców na Jasną Górę

6-13 lipca

- IV Pielgrzymka Rowerowa na Jasną Górę diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej

7 lipca

- Msza św. i spotkanie podczas konferencji w ramach Dni Henrykowskich w Siemczynie – bp K. Zadarko

8 lipca

- Msza św. bpa K. Zadarki na rozpoczęcie IV Pielgrzymki Rowerowej do Częstochowy w Sanktuarium MB Bolesnej

9 lipca

- Msza św. i spotkanie z uczestnikami warsztatów pisania ikon w WSD – bp K. Zadarko

11 lipca

- Msza św. i spotkanie z uczestnikami rekolekcji podczas Dnia Wspólnoty Ruchu Światło-Życie w Lipiu – bp K. Zadarko

12 lipca

- Msza św. dla pielgrzymów rowerowej pielgrzymki na Jasną Górę w Siemkowicach/k. Działoszyna – bp K. Zadarko

14 lipca

- Msza św. dla uczestników Polonijnego Lata w katedrze koszalińskiej – bp K. Zadarko

- Msza św. dla harcerzy ZHR z Warszawy na obozie k. Gwdy Wielkiej – bp K. Zadarko

15 lipca

- Pielgrzymka Rowerowa do La Salette
- Msza św. i poświęcenie grotty NMP przy kościele w Suchej Koszalińskiej – bp K. Zadarko

17 lipca

- Msza św. i spotkanie na zakończenie rekolekcji przed ewangelizacją nadmorską w Domu Miłosierdzia w Koszalinie – bp K. Zadarko

18 lipca

- Msza św. dla harcerzy Skautów Europy (im. Zawiszy Czarnego) z Radomia na obozie k. Starego Krakowa – bp K. Zadarko

19-28 lipca

- ewangelizacja nadmorska

22-29 lipca

- ewangelizacja w Kołobrzegu „Przystań z Jezusem”

25 lipca

- Msza św. na zakończenie rekolekcji kapłańskich w WSD – bp K. Zadarko

SIERPIEŃ**1-10 sierpnia**

- rekolekcje dla ministrantów starszych w WSD

1-13 sierpnia

- XXXI Diecezjalna Pielgrzymka Piesza ze Skrzatusza na Jasną Górę

3 sierpnia

- XXIII Ogólnopolska Pielgrzymka Trzeźwości na Górę Chełmską

11 sierpnia

- szósta rocznica ingresu bpa Edwarda Dajczaka do koszalińskiej katedry

12-22 sierpnia

- rekolekcje dla ministrantów młodszych w Bornem Sulinowie

15 sierpnia

- XXII Diecezjalna Pielgrzymka Rodzin do Sanktuarium Matki Bożej Trzykroć Przedziwnej na Górę Chełmską
- Msza św. z okazji XXII Diecezjalnej Pielgrzymki Rodzin na Górę Chełmską – bp E. Dajczak
- Msza św. odpustowa w Skrzatuszu – bp P. Cieślik

16-25 sierpnia

- XIII Piesza Pielgrzymka do Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Myśliborzu

20 sierpnia

- zakończenie akcji „Tornister pełen uśmiechów” – rozdanie plecaków z wyprawkami w parafiach

25 sierpnia

- XII Regionalna Pielgrzymka Trzeźwości z Polanowa na Świętą Górę Polanowską

27 sierpnia

- konferencja rejonowa dla duchowieństwa – WSD Koszalin
- konferencja rejonowa dla katechetów – WSD Koszalin

28 sierpnia

- konferencja rejonowa dla duchowieństwa w parafii pw. św. Jana Bosko w Piłę
- konferencja rejonowa dla katechetów – Piła

29 sierpnia-15 września

- ewangelizacja miast – Koszalin, Piła, Słupsk

31 sierpnia

- Msza św. z okazji 33. rocznicy podpisania porozumień sierpniowych w Gdańsku w katedrze koszalińskiej – bp K. Zadarko

WRZESIEŃ

3 września

- spotkanie biskupów metropolii szczecińsko-kamieńskiej w Zielonej Górze

4 września

- spotkanie komisji ds. stałej formacji duchowieństwa w diecezji

6 września

- spotkanie z Szymonem Hołownią „Po co Kościół?” w Słupsku

6-8 września

- Ogólnopolskie podsumowanie pracy Domowego Kościoła – WSD/CEF

8 września

- spotkanie z Szymonem Hołownią „Po co Kościół?” w kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszalinie

8-9 września

- wizytacja kanoniczna w parafii Stobno – bp K. Zadarko

9 września

- spotkanie z Szymonem Hołownią „Po co Kościół?” w kościele pw. św. Antoniego w Pile

10 września

- profanacja sanktuarium na Górze Chełmskiej
- konkurs „Idź i ty czyń podobnie” dla SKC o bp. Cz. Dominie
- spotkanie w Hospicjum w Darłowie

11 września

- Msza św. i spotkanie ewangelizacyjne w ramach ewangelizacji Słupska – bp K. Zadarko

12 września

- Msza św. w hali sportowej AZT Politechniki Koszalińskiej w czasie ewangelizacji Koszalina – bp P. Cieślik

14-15 września

- udział przedstawicieli diecezji w I Krajowym Kongresie Parafialnych Rad Duszpasterskich w Licheniu

14 września

- Diecezjalne Spotkanie Młodych w Skrzatuszu pod hasłem „Naprawdę Bliska!”

15 września

- Diecezjalna Pielgrzymka do Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu z okazji 25. rocznicy koronacji cudownej Piety
- zgłoszenia do akcji Caritas „Zapałka Nie Ogrzeje”

16 września

- Msza św. w ramach obchodów rocznicy napaści ZSRR na Polskę i wywózki Polaków na Sybir w katedrze koszalińskiej – bp K. Zadarko

16-18 września

- Polsko-Niemiecka Konferencja „Architektura ryglowa – „Antikon 2013”: Architektura sakralna – zarządzanie obiektem zabytkowym – CEF

21 września

- Msza św. i poświęcenie nowego przedszkola ss. salezjanek w Połczynie Zdroju – bp K. Zadarko
- bierzmowanie i poświęcenie nowej plebanii w Białogórzynie – bp P. Cieślik

21-22 września

- udział delegatów w Ogólnopolskiej Pielgrzymce Małżeństw i Rodzin na Jasną Górę
- udział delegatów w Ogólnopolskiej Pielgrzymce Ludzi Morza i ich Rodzin na Jasną Górę

22 września

- Jubileuszowa V Pielgrzymka Duszpasterstwa Tradycji w Koszalinie do Sanktuarium Matki Bożej Trzykroć Przedziwnej na Górze Chełmskiej w

szósta rocznicę obowiązywania motu proprio *Summorum Pontificum* Ojca Świętego Benedykta XVI

22-23 września

- wizytacja w parafii pw. św. Józefa w Pile – bp K. Zadarko
- wizytacja w parafii pw. św. Gertrudy w Darłowie – bp P. Cieślik

24-27 września

- Europejska Konferencja Caritas Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej „Wolontariat w służbie ubogim” – CEF

26 września

- Msza św. za pracodawców, pracowników i poszukujących pracy w Słupsku; spotkanie nt. społecznej nauki Kościoła – bp K. Zadarko

27-29 września

- rekolekcje dla Żywego Różańca – CEF
- dni formacyjne dla Akcji Katolickiej

28 września

- Msza św. w 100. rocznicę wybudowania kościoła pw. św. Michała Archanioła w Jastrowiu – bp P. Cieślik

29 września

- Inauguracja XXI Koszalińskich Dni Kultury Chrześcijańskiej – bp P. Cieślik

29-30 września

- wizytacja w parafii pw. św. Jana Bosko w Pile – bp K. Zadarko

Opracowali pracownicy Archiwum Diecezjalnego i Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie przy współpracy kapelanów biskupich i rzecznika Kurii Biskupiej w Koszalinie.

Z ŻYCIA DIECEZJI

MSZA ŚWIĘTA ZA PAPIEŻA FRANCISZKA

W dniu 29 czerwca 2013 r. w koszalińskiej katedrze wierni razem z biskupem diecezjalnym Edwardem Dajczakiem modlili się za Ojca Świętego Franciszka. Ojciec Święty podbił serca wiernych od chwili wyboru na głowę Kościoła. Wtedy też poprosił wszystkich o modlitwę w swojej intencji.

W uroczystość Świętych Apostołów Piotra i Pawła, prosząc o modlitwę za Piotra naszych czasów, biskup Edward Dajczak podkreślał, jak wiele ciepła przyniósł ze sobą papież Franciszek. – Ojciec Święty mówi krótko i konkretnie, pokazuje, jak trzeba być Kościołem. Na Twitterze ostatnio napisał: „Służebna miłość, cierpliwość i czułość to najpiękniejsze skarby. Gdy je posiadasz, zechciej się dzielić z innymi” – mówił w homilii biskup i przypominał, że głoszenie Ewangelii jest zadaniem wszystkich, nie tylko duchownych.

Zaapelował również o otwarcie serc i pokorę. – Bóg nie kocha nas dlatego, że jesteśmy tak wielcy i wspaniali. Jesteśmy wielcy i wspaniali, bo Bóg nas kocha. To wszystko z Niego. Papież Franciszek wciąż nam to pięknie przypomina, z takim właściwym jemu ciepłem i sercem. Niedawno powiedział: „Pozwólmy Bogu, aby nas kochał”. To jest trudniejsze od kochania Go – dodał biskup Edward.

DIECEZJALNA PIELGRZYMKA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ORAZ ICH RODZIN I WOLONTARIUSZY

Diecezjalna pielgrzymka osób niepełnosprawnych oraz ich rodzin i wolontariuszy zgromadziła w dniu 29 czerwca 2013 r. wiernych z różnych miast. To, że są niepełnosprawni, nie stanowiło przeszkody, żeby spotkać się z Matką Bożą Bolesną w Skrzatuszu. Na pielgrzymkę dla osób niepełnosprawnych większość uczestników wybrała się po raz pierwszy i okazało się, że nie żałują. To zawsze buduje, bo o niepełnosprawności powinno się mówić otwarcie i na szerokim forum. W czasie pielgrzymki opiekunowie i wolontariusze wymieniali doświadczenia związane z opieką oraz możliwościami podniesienia standardu życia osób niepełnosprawnych. Ks. Marek Bałwas – specjalny gość pielgrzymki - który w czasie wypadku samochodowego doznał uszkodzenia kręgo-

słupa i od 10 lat jeździ na wózku, przyznał, że ludzie zdrowi boją się niepełnosprawnych. – Trzeba nas traktować normalnie. Niepełnosprawnością nie można się zarazić przez podanie ręki czy pomoc na ulicy – mówił. Dodał również, że nadal infrastruktura miejska nie jest dostatecznie dostosowana dla poruszających się na wózkach. – Cały czas zbyt wysokie krawężniki czy brak podjazdów są dla nas problemem – przyznał.

Centralnym punktem diecezjalnej pielgrzymki była Eucharystia, której przewodniczył biskup pomocniczy Krzysztof Zadarko. – Miarą dojrzałości społeczeństwa jest relacja do ludzi potrzebujących pomocy. Starszych i niepełnosprawnych. Musimy nauczyć się organizować nasze życie tak, aby pokazywać wszystkim potrzebującym, że są potrzebni, chciani i kochani – mówił w homilii biskup Zadarko.

Program diecezjalnej pielgrzymki osób niepełnosprawnych, ich rodzin i wolontariuszy do Skrzatusza:

10:00 powitanie pielgrzymów

10:15 modlitewne trwanie przed Panią Skrzatuską

11:00 katecheza i świadectwo ks. Marka Bałwasa (kapłan na wózku)

12:00 Eucharystia pod przewodnictwem Biskupa Pomocniczego Krzysztofa Zadarki

13:15 prezentacja i poświęcenie ikon Matki Bożej Bolesnej – wspólne zdjęcie

13:30 wspólny posiłek

14:15 koncert – Dominika Wróbel.

EWANGELIZACJA WIOSKOWA 2013

Od wielu lat w czasie wakacji można spotkać ewangelizatorów w wioskach naszej diecezji. Ubrani w koszule z wizerunkiem Jezusa chodzą od domu do domu, by rozmawiać o Bogu. Na rutynę nie narzekają, bo co dom, to inna historia jego mieszkańców. Przystają na chwilę, żeby się pomodlić. W kilku domach, do których pukali, nie zastali nikogo. Możliwe, że ich mieszkańcy jeszcze nie wrócili z pracy albo wzięli ewangelizatorów za świadków Jehowy, którzy również odwiedzali wioskę. Ewangelizatorzy nie zrażają się drobnymi niepowodzeniami.

Ewangelizacja wioskowa w tym roku zaczęła się w parafii Dretyń. Wolontariuszy zaprosił proboszcz ks. Andrzej Dubel. – Chciałem pokazać ludziom, że człowiek świecki też jest osobą, która może być głóscielem Dobrej Nowiny – wyjaśnia. Bardzo zaskoczyła go reakcja parafian

na akcję. – Dałem ogłoszenie, że ewangelizatorzy będą potrzebowali noclegów – mieszkańcy sami się zgłaszali, przygotowywali posiłki, uczestniczyli w wieczornej Mszy Świętej i spotkaniach przy ognisku – wyjaśnia proboszcz. I właśnie o to chodziło – aby pokazać inny, nie tylko kościelny, sposób spotkania z Bogiem.

Przebieg ewangelizacji wioskowej w 2013 r.:

1. Parafia Dretyń: 30.06-04.07;
2. Parafia Świeszyno: 21-28.07;
3. Parafia Popielewo: 21-28.07;
4. Parafia Rąbino: 28.07-02.08;
5. Parafia Skrzatusz: 03-11.08;
6. Parafia Żydowo: 17-25.08;
7. Parafia Bobolice: 17-25.08.

IV DIECEZJALNA PIELGRZYMKA ROWEROWA

IV Pielgrzymka Rowerowa na Jasną Górę Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej odbyła się w terminie 6-13.07.2013 r. W ubiegłym roku pielgrzymowało ponad 250 osób. W tym roku w dniu 8 lipca 2013 r. z błogosławieństwem biskupa pomocniczego Krzysztofa Zadarki prawie 260 pielgrzymów na rowerach wyruszyło w trasę do Częstochowy. Najpierw zjechali się promieniście z różnych stron diecezji do Skrzatusza. To pielgrzymka maryjna, dlatego pielgrzymom zależało, żeby startować z naszego sanktuarium, z diecezjalnego serca duchowości maryjnej.

W tym roku niejednemu z rowerowych pielgrzymów na wałach jasnogórskich cisnęło się ze wzruszenia gardło. Za sobą mieli tydzień spędzony na rowerowych siodełkach i moc pielgrzymkowych wrażeń. Niewygody pielgrzymkowego życia, 450 przekręconych kilometrów, płatająca figle pogoda i rowerowe sakwy wypchane modlitewnymi intencjami. Także za przyjaciół, którzy otwierali przed nimi drzwi swoich parafii i szkół, a przede wszystkim serca.

Jak zgodnie przyznali pielgrzymi na jasnogórskich wałach, które tym razem powitały pielgrzymów deszczem, tracą znaczenie zmęczenie i trudności związane z drogą. Dzień wcześniej z rowerowymi pałnikami na trasie ich pielgrzymki spotkał się biskup pomocniczy Krzysztof Zadarko. W niewielkiej, ale gościnnej parafii w Siemkowicach, biskup przewodniczył Mszy Świętej w intencji zmierzających na Jasną Górę. Razem z rowerzystami u Czarnej Madonny zameldowali się także para-

lotniarze, którzy przeżywali swoją pierwszą podniebną pielgrzymkę ze Skrzatusza na Jasną Górę.

Od początku pielgrzymowania ks. Tomasz Roda jest Kierownikiem Pielgrzymki Rowerowej na Jasną Górę Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. Pielgrzymce patronują święci Archaniołowie. Ich opiece pątnicy powierzają swoje bezpieczeństwo. Wizerunek św. Michała Archanioła towarzyszył im przez całą drogę: na koszulkach i w specjalnie dla nich napisanej ikonie.

REKOLEKCJE RUCHU ŚWIATŁO-ŻYCIE

W dobie sms-ów i twittera wydawać by się mogło, że 15-dniowe rekolekcje to strzał kulą w płot. Okazuje się jednak, że nie zawsze da się pójść na skróty. Na rekolekcjach nie ma telewizora, uczestnicy nie korzystają z internetu, a komórka służy im tylko do niezbędnego kontaktu z domem. Nie ma facebookowych znajomych, za to jest... wspólnota, w której nie wystarczy kliknąć „lubię to”, żeby stworzyć więź. To kolejny ważny plus 15-dniowego oazowego patentu. Oprócz modlitwy jest wiele czasu na dobrą rekreację i wspólne bycie razem. Żelaznym punktem niemal każdego dnia jest choćby tzw. pogodny wieczór. Trzynastego dnia rekolekcji wszystkie oazy przeżywają wyjątkowy dzień na rekolekcjach, czyli Dzień Wspólnoty, na który przyjeżdża zawsze biskup.

W tym roku odbyły się dwa turnusy rekolekcji oazowych: od 28 czerwca do 14 lipca 2013 r. oraz od 15 do 31 lipca 2013 r. Na pierwszym turnusie odbyło się 5 oaz, w tym jeden krótki turnus dla dzieci po 3 kl. SP w terminie od 1 do 7 lipca br. W drugim turnusie odbyło się także 5 oaz. Zarówno w pierwszym, jak i drugim turnusie Dzień Wspólnoty miał miejsce w Lipiu. Podczas pierwszego Dnia Wspólnoty uczestniczył biskup pomocniczy Krzysztof Zadarko, natomiast podczas drugiego Dnia Wspólnoty biskup diecezjalny Edward Dajczak.

I turnus: 1-7.07.2013:

1) Oaza Dzieci Bożych I – dla dzieci po III kl. SP - Połczyn Zdrój

Prowadzący:

- ks. Arkadiusz Korwin-Gronkowski
- s. Elżbieta Paruch
- kl. Rafał Kowalski
- Kazimiera Skibińska
- Joanna Burcza

W rekolekcjach wzięło udział: 28 dzieci (M-9, K-19). Razem z diakonią było: 33 osoby.

I turnus - 28.06.-14.07.2013:

2) Oaza Dzieci Bożych III – dla dzieci po V kl. SP – Lipie

Prowadzący:

- ks. Mateusz Balina
- s. Grażyna Łazor
- kl. Patryk Wojcieszak
- Agnieszka Gojżewska
- Barbara Dollicher

W rekolekcjach wzięło udział: 25 dzieci (M-10, K-15). Razem z diakonią było: 30 osób.

3) Oaza Nowej Drogi I – dla dzieci po VI kl. SP – Borne Sulinowo

Prowadzący:

- ks. Artur Strzępka
- kl. Konrad Rogala
- Magda Pydych
- Dagmara Mucha
- Kamila Krzemińska
- Jacek Bobyk
- Andrzej Kiziel

W rekolekcjach wzięło udział: 39 dzieci (M-15, K-24). Razem z diakonią było: 46 osób.

4) Oaza Nowego Życia 0 – dla młodzieży przynajmniej z II kl. gimnazjum – Lekowo

Prowadzący:

- ks. Marcin Dobrowolski
- s. Natalia Frączek
- Katarzyna Lenkiewicz
- Karolina Korall
- Marcin Ulmanek

W rekolekcjach wzięło udział: 27 osób (M-9, K-18). Razem z diakonią było: 32 osoby.

5) Oaza Nowego Życia I – dla młodzieży po ONŻ 0 i rocznej formacji – Borne Sulinowo

Prowadzący:

- ks. Remigiusz Szauer
- Katarzyna Idec
- s. Malwina Iwanicka
- Marysia Błaszkiwicz
- Natalia Wolny
- Jan Lubiński
- Filip Jachowicz

W rekolekcjach wzięło udział: 32 osoby (M-12, K-20). Razem z diakonią było: 39 osób.

II turnus – 15-31.07.2013

1) Oaza Dzieci Bożych II – dla dzieci po IV kl. SP – Ostrowiec

Prowadzący:

- ks. Michał Szwaja
- s. Malwina Iwanicka
- Magdalena Grajewska
- Anna Sobczyk

W rekolekcjach wzięło udział: 15 dziewczynek. Razem z diakonią było:

19 osób.

2) Oaza Nowej Drogi II – dla młodzieży po I kl. Gimnazjum – Ostrowiec

Prowadzący:

- ks. Krzysztof Obolewicz	- kl. Jan Mikołajczak
- s. Danuta Gobosz	- Krystian Koszowski
- Edyta Kiedrowska	- Katarzyna Geda
- Adriana Nowak	

W rekolekcjach wzięło udział: 28 osób (M-7, K-21). Razem z diakonią było: 35 osób.

3) Oaza Nowego Życia 0 - dla młodzieży przynajmniej z II kl. gimnazjum – Lekowo

Prowadzący:

- ks. Michał Kuźma	- kl. Piotr Kuczewski
- s. Monika Grabek	- kl. Michał Szkutnik
- Dorota Kiedrowska	- Weronika Sulżycka

W rekolekcjach wzięło udział: 32 osoby (M-13, K-19). Razem z diakonią było: 38 osób.

4) Oaza Nowego Życia I - dla młodzieży po ONŻ 0 i rocznej formacji – Lipie

Prowadzący:

- ks. Dawid Hamrol	- kl. Tomasz Przybyła
- s. Natalia Frączek	- Martyna Harasimiuk
- Małgorzata Kasprowicz	

W rekolekcjach wzięło udział: 20 osób (M-3, K-17). Razem z diakonią było: 25 osób.

5) Oaza Nowego Życia II – dla młodzieży po ONŻ I i rocznej formacji – Role

Prowadzący:

- ks. Tomasz Tomaszewski	- kl. Mateusz Szczepański
- s. Elżbieta Paruch	- Katarzyna Zawaleń

W rekolekcjach wzięło udział: 16 osób (M-6, K-10). Razem z diakonią było: 24 osoby.

Podsumowując, w tegorocznych oazach wakacyjnych wzięło udział 262 uczestników (M-84, K-178), diakonia liczyła 55 osoby. Łącznie wszystkich razem było 317 osób.

EWANGELIZACJA NADMORSKA 2013

W dniach 19-28 lipca 2013 r. po raz piąty wyruszyła na plażę naszej diecezji ewangelizacja nadmorska. W tym roku ewangelizatorzy przeszli całe wybrzeże diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Ewangelizację poprzedziły jednak rekolekcje w Domu Miłosierdzia w Koszalinie w dniach 14-18 lipca 2013 r. Do Domu Miłosierdzia codziennie dojeżdżali kolejni uczestnicy, a Ci, którzy już trochę się zadomowili, nie narzekali na brak wygod. W czasie rekolekcji nie brakowało czasu na modlitwę, śpiew i rozmowy. Próbką tego, co miało ich czekać w czasie wędrówki wzdłuż Bałtyku, było przejście ulicami Koszalina. Szli z chorągwiemi, transparentami i w koszulkach ewangelizacyjnych, wzbudzając niemałe zainteresowanie przechodniów. Na dłużej zatrzymali się przed ratuszem i dworcem PKP. Przez taniec, śpiew i modlitwę pokazali, że nie wstydzą się Boga.

Po umocnieniu duchowym, ponad 80 ewangelizatorów z całej Polski wyruszyło w dwóch grupach na wybrzeże naszej diecezji. O żebraczym chlebie, bez zapewnionego noclegu przez prawie dwa tygodnie głosili Dobrą Nowinę na plażach. Modlitwą, śpiewem, pantomina przypominali, że Bóg nie robi sobie wakacji od miłości do człowieka. Kulminacyjnym punktem każdego dnia była wieczorna Msza Święta, w czasie której kościół był zawsze pełny.

Ewangelizacja nadmorska powoli staje się akcją, koło której nie sposób przejść obojętnie. Bo trudno usiedzieć w miejscu, kiedy Bóg przez tylu młodych ludzi zaprasza do swojego Kościoła. „Żebrak”, bo tak nazywana jest ewangelizacja nadmorska przez uczestników, pozwala wyhamować i przewartościować życie. Mamy prawo dążyć do posiadania nowych zdobyczy techniki albo kariery, ale tylko wtedy ma to sens, kiedy nie tracimy z oczu Boga, który daje nam życie wieczne.

Ewangelizacja wciąga bez reszty, bo chociaż odbywa się co roku i ma ustalony program, to nigdy nie jest tak samo.

EWANGELIZACJA „PRZYSTAŃ Z JEZUSEM”

Na „Sunrise” do Kołobrzegu w lipcu 2013 r. przybyły tysiące z całej Polski, bawić się m.in. przy muzyce techno. Każdego roku na trzy dni (26-29 lipca) Kołobrzeg staje się europejską stolicą muzyki transowej. Do miasta przyjeżdża wierna rzesza miłośników głośnej zabawy do białego rana. Festiwal Sunrise przyciąga młodych ludzi jak magnes.

Czekali też na nich ewangelizatorzy. Modlili się, rozdawali kanapki,

zapraszali na swoje koncerty i występy teatru ulicznego. To wszystko w ramach ogólnopolskiej inicjatywy ewangelizacyjnej „Przystań z Jezusem”. Sami przygotowywali się do tej ewangelizacji w prawie dwustu-osobowej grupie podczas czterodniowych rekolekcji w dniach 22-26 lipca 2013 r. Wygłosił je biskup diecezjalny Edward Dajczak. Celem rekolekcji było umocnienie ewangelizatorów w wierze i radości dawania świadectwa o Panu Bogu oraz nauczyć, jak wychodzić do drugiego człowieka z Ewangelią – mówi ks. Rafał Jarosiewicz ze Szkoły Nowej Ewangelizacji, organizator akcji.

Biskup Dajczak przypomniał uczestnikom rekolekcji, że wiara jest darem otrzymanym bez żadnych zasług i podkreślał znaczenie pokory. – Jeśli komuś będzie się wydawać, że jest lepszy niż ci, których spotka, a którzy nigdy Jezusa nie widzieli, to lepiej niech do nich nie idzie – przekonywał.

W programie rekolekcji były Eucharystia, adoracja Najświętszego Sakramentu oraz konferencje i warsztaty.

Trzy lata temu biskup koszalińsko-kołobrzeski Edward Dajczak wyszedł z inicjatywą zorganizowania w czasie trwania festiwalu ewangelizacji. Jedną ze wspólnot, która podjęła się tego zadania była Szkoła Nowej Ewangelizacji. Tego lata zmienili taktykę. Chcieli być bardziej widoczni. I udało się. Mieli profesjonalne nagłośnienie, telebimy i namiot ewangelizacyjny, gdzie każdy mógł zajrzeć, żeby posłuchać koncertu zaproszonych przez SNE zespołów albo wziąć udział we Mszy Świętej. Było także zaplecze noclegowe dla wszystkich, którzy zdecydowali się pomóc w ewangelizowaniu. Ogólnopolska inicjatywa ewangelizacyjna „Przystań z Jezusem” przyciągnęła ponad 200 uczestników. Ich domem na kilka dni stało się Gimnazjum nr 3. Tam spali, modlili się i dzielili swoimi doświadczeniami.

Organizatorzy „Przystani z Jezusem” zadbali, żeby ich propozycja spędzenia czasu przy Jezusie była interesująca dla każdego. – Zaproszone zespoły dały kilka koncertów, przewidzieliśmy także coś dla miłośników kina – wyjaśnia ks. Rafał Jarosiewicz, dyrektor diecezjalnej Szkoły Nowej Ewangelizacji. Bo jak przyznał ks. Rafał, „Przystań z Jezusem” nie miała być alternatywą dla Sunrise. – Nie chcemy na siłę odciągać uczestników festiwalu od zabawy. Ewangelizujemy, żeby podzielić się doświadczeniem Boga. Chcemy także pokazać, że nie trzeba się cały czas dopalać, żeby być szczęśliwym i mieć pokój w sercu – mówił.

OGÓLNOPOLSKA PIELGRZYMKA TRZEŻWOŚCI

Ponad 200 osób wyruszyło 3 sierpnia 2013 r. o godz. 9:00 spod kościoła pw. Ducha Świętego w Koszalinie na Górę Chełmską. Byli wśród nich nie tylko trzeźwi alkoholicy, ale także wielu tych, dla których idea trzeźwości jest po prostu ważna. Wielkość daru trzeźwości najbardziej czują ci, którzy wyszli z nałogu, ale problem dotyczy także osób bliskich. Nie chodzi tu bowiem tylko o wychodzenie z alkoholizmu, ale o trzeźwy styl życia.

O godz. 11:00 konferencje wygłosił ks. prałat Henryk Korża. Po konferencji o godz. 12:00 Mszę Świętą celebrował biskup pomocniczy Paweł Cieślik. Nawiązując do dzieła Krucjaty Wyzwolenia Człowieka, biskup Paweł Cieślik zachęcał do dobrowolnej abstynencji. – Nie jest ona nakazem Bożym, ale może być dobrowolną ofiarą, znakiem, że można żyć bez alkoholu pięknie i szczęśliwie – powiedział w homilii. KWC to próba tworzenia zdrowego środowiska, które jest ważną pomocą szczególnie dla walczących już z nałogiem. Przypominając tegoroczne hasło na sierpień, miesiąc trzeźwości, „Ojciec, świadek wiary i trzeźwości”, biskup zwrócił uwagę na to, że trzeba działać już dużo wcześniej. – Dobrym wzorem może być każdy ojciec, który zachowuje umiar i nie ulega towarzyskiemu przymusowi picia. Nie wystarczy przekazać wiedzy o szkodliwości nadużywania alkoholu – mówił biskup.

W pielgrzymce uczestniczyło ok. 500 osób.

DIECEZJALNA PIELGRZYMKA NA JASNĄ GÓRĘ

Wyposażeni w świetne humory i biskupie błogosławieństwo pielgrzymi z diecezji po raz trzydziesty pierwszy wyruszyli do Częstochowy. Do skrzatuskiego sanktuarium zeszli się promieniście z całej diecezji. Dla pątników z północnych rubieży był to już tydzień w drodze. Na pokonanie stąd niemal całej Polski na piechotę potrzebowali jeszcze dwóch tygodni.

Co roku oprócz indywidualnych prośb i dziękczynień pielgrzymi niosą na Jasną Górę także intencje diecezjalne. To przede wszystkim modlitwa za powołania do kapłaństwa i do życia zakonnego, a także modlitwa na pamięć za biskupów naszej diecezji. Każdego dnia pielgrzymi modlili się też w intencjach, które zostały im powierzone oraz za dobroczyńców pielgrzymki, bez których pomocy z pewnością trudno byłoby zorganizować pielgrzymkę.

Ks. proboszcz Tadeusz Kanthak po raz pierwszy wystąpił w roli die-

cejalnego kierownika pieszej pielgrzymki. Dla niego, choć jest pielgrzymkowym weteranem, tegoroczne maszerowanie to debiut w tej roli. – Najważniejsze, żeby pielgrzymka przyniosła dobre, trwałe owoce. No i żeby przebiegła bezpiecznie. Bez pomocy i łaski Bożej jest to niemożliwe – powiedział ks. Kanthak.

Dlatego tradycyjnie przed wyruszeniem w drogę pątnicy przyzywali wstawiennictwa Matki Bożej Bolesnej. Z sanktuarium skrzatuskiego na pielgrzymi szlak posłał ich biskup Paweł Cieślik. – Wszyscy jesteśmy jak naród wybrany, posłany w drogę do Ziemi Obiecanej. Wędrujemy przez Morze Czerwone i przez pustynię. Pan poleca nam zbudować namiot spotkania, bo chce być blisko. Ta obecność Boża będzie i wam towarzyszyć w waszym pielgrzymowaniu – przypominał pątnikom.

Jednak wyjątkowy jest piąty dzień maszerowania – zatrzymanie w Gnieźnie. Na Mszę Świętą w gnieźnieńskiej katedrze pielgrzymi przygotowali się szczególnie. Wszyscy w pielgrzymkowych koszulkach, z barwami swych grup, wyglądali jak jedna wielka rodzina. Na strudzonych wędrowców czekał biskup Edward Dajczak, który przyjechał niemal wprost z Przystanku Jezus. W swej homilii nawiązał do słów papieża Franciszka skierowanych do młodzieży w Rio, wzywających do świętości, do buntu przeciw kulturze tymczasowości i życia hasłem „korzystaj z chwili”. Starał się odpowiedzieć na pytanie zadane mu przez uczestnika festiwalu, po co właściwie te rekolekcje, w tym czasie i miejscu? – Pozwólmy Bogu, by nas kochał – przekonywał biskup. To niełatwe zadanie. Na potwierdzenie przytoczył świadectwa młodych ludzi. – Ktoś musi mówić ludziom, że Bóg jest ważny. Drogą do poznania tej prawdy jest miłość. Pielgrzymka właśnie jest dobrą chwilą na uczenie się miłości, na realizowanie propozycji Jana Pawła II pomocy w otwieraniu się na tajemnicę miłości – mówił pielgrzymom.

Przedostatni dzień pielgrzymowania to tzw. Przeprósna Górką. Mszę Świętą poprzedziło nabożeństwo pokutne, w konfesjonalach pod chmurką posługiwali niemal wszyscy kapłani wraz z biskupem Edwardem Dajczakiem, który co roku na tym etapie dołącza do pątników. – Bóg z tej pielgrzymki wzywa was z powrotem w świat i powinniście wrócić do swoich inni, przemienieni, by teraz ten świat przemieniać. Zaczynacie już tu, na tej górce, przepraszając Boga i ludzi. Teraz nieście słowo Jezusa, nadając mu swoją twarz, swoje ręce, serce, duszę – mówił w homilii.

A 13 sierpnia już tylko radość, wzruszenie, łzy, bo dojdziecie na Jasną Górę. – Nie zatrzymujcie Jezusa dla siebie – prosił jeszcze raz biskup

Edward Dajczak, witając pielgrzymów przed murami jasnogórskiego klasztoru.

W tym roku w pielgrzymce uczestniczyły 452 osoby.

WAKACYJNE REKOLEKCJE DLA MINISTRANTÓW

Nawet latem nie zapominają o doskonaleniu siebie. Ministranci z naszej diecezji wiedzą, że od Boga nie ma wakacji. Dlatego po raz trzeci ministranci ze szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych zostali zaproszeni na dziesięciodniowe rekolekcje wakacyjne według następujących terminów:

A. 1-10.08.2013 r. - ministranci starsi (gimnazjum i klasy ponadgimnazjalne) – WSD, Koszalin.

B. 12-22.08.2013 r. - ministranci młodszy (szkoła podstawowa, klasy IV-VI) – Borne Sulinowo, Szkoła Podstawowa im. J. Nowaka – Jeziorańskiego.

Temat tegorocznych rozważań dla ministrantów brzmiał: „Ceremoniary i animator liturgiczny”. Na spotkanie do Wyższego Seminarium Duchownego w Koszalinie przyjechało ponad 40 młodych uczestników. Celowo zorganizowano rekolekcje właśnie w tym miejscu. Ministranci mieli okazję uczyć się od kleryków zachowań liturgicznych. Dążymy do ujednoczenia posługi liturgicznej w diecezji, stąd codzienne zajęcia w ramach Szkoły Liturgicznej – wyjaśnił ks. Andrzej Zaniewski, diecezjalny duszpasterz młodzieży i bezpośrednio odpowiedzialny za rekolekcje dla ministrantów.

Spotkanie w WSD to połączenie aktywności fizycznej z formacją. Podobnie przebiegały rekolekcje dla młodszej grupy ministrantów w Bornem Sulinowie. Tam przyjechało ponad 60 uczestników rekolekcji.

DIECEZJALNA PIELGRZYMKA RODZIN NA GÓRĘ CHEŁMSKĄ

Tradycyjnie w dniu 15 sierpnia prawie 5 tys. osób przybyło do Matki Bożej Trzykroć Przedziwnej na Górce Chełmskiej. We wspólnym pielgrzymowaniu wzięły udział całe rodziny. Tegoroczna XVII Diecezjalna Pielgrzymka Rodzin na Górę Chełmską upłynęła pod hasłem: „Rodzina chrześcijańska – solą ziemi”. Na spotkanie z Matką Bożą Trzykroć Przedziwną przybyły nie tylko małżeństwa. Nie brakowało także narzeczonych, którzy dopiero planują założenie rodziny.

Czuwanie modlitewne zainaugurowały rodziny szensztackie modlitwą

różańcową o godz. 10.00. Głównym punktem pielgrzymkowego programu była Msza Święta, której przewodniczył biskup diecezjalny Edward Dajczak. W czasie homilii, nawiązując do słów papieża Franciszka, skierowanych do uczestników ŚDM w Rio de Janeiro, biskup Dajczak zaznaczył, że nie możemy ślepo ulegać temu, co oferuje nam dzisiejszy świat. – Proszę, abyście buntowali się przeciw kulturze tymczasowości. Musimy być rewolucjonistami i podejmować odpowiedzialność za prawdziwą miłość i za rodzinę – mówił duszpasterz.

Po Mszy Świętej każda rodzina otrzymała symboliczną szczyptę soli. Miało to być przypomnienie, że każda chrześcijańska rodzina powinna być znakiem Bożej miłości dla wszystkich.

Tradycyjny festyn rodzinny z wieloma atrakcjami dla dzieci i rodzin rozpoczął się po Eucharystii. Zawody i konkursy dla dzieci z udziałem Policji odbyły się na stadionie na Górze Chełmskiej. Liczne nagrody zostały rozlosowane o godz. 15.30. Nieszpory maryjne o godz. 16:00 zakończyły rodzinne świętowanie.

PIELGRZYMKA TRZEŻWOŚCI NA ŚWIĘTĄ GÓRĘ POLANOWSKĄ

W dniu 24 sierpnia 2013 r. już po raz 12. wyruszyła Regionalna Pielgrzymka Trzeźwości na Górę Polanowską. Uczestnicy pielgrzymki szli, aby podziękować za życie bez nałogu i pomoc w walce o każdy następny dzień bez alkoholu. W tym roku w pielgrzymce trzeźwości na Górę Polanowską wzięło udział ponad 300 osób. Nie wszyscy, którzy szli z kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w Polanowie, są trzeźwymi alkoholikami. Niektórzy pielgrzymi przyznali, że nigdy nie mieli problemu z alkoholem, a pielgrzymka jest dla nich możliwością wsparcia modlitwą wszystkich tych, którzy się z takowym problemem borykają.

Idea pielgrzymowania zrodziła się w miejscowym klubie abstynenta „Feniks”. Członkowie klubu poprosili przedstawicieli Kościoła i władz samorządowych o pomoc w zorganizowaniu takiego przedsięwzięcia.

W tym roku pątnikom na szlaku towarzyszył św. Maksymilian Kolbe. Parafia w Polanowie otrzymała dwie relikwie tego świętego. Jedna zagościła w kościele pw. Wniebowzięcia NMP, a drugą zostawiono na Górze Polanowskiej.

EWANGELIZACJA MIAST PRZED JUBILEUSZEM W SKRZATUSZU

W ramach projektu „Miasto dla Jezusa” przez cały Rok Skrzatuski w miastach Koszalin, Piła i Słupsk (sami mieszkańcy tych trzech ośrodków to ponad 30 proc. ludności diecezji) zorganizowano tam wiele akcji o charakterze ewangelizacyjnym. Najwięcej wydarzyło się jednak w pierwszej połowie września i było to bezpośrednio przygotowanie do uroczystości jubileuszowych w Skrzatuszu.

SKRZATUSZ – WYDARZENIA PRZED UROCZYŚCIĄ 25- LECIA KORONACJI FIGURY MATKI BOŻEJ BOLESNEJ:

A. W RAMACH EWANGELIZACJI MIAST (KOSZALIN, PIŁA, SŁUPSK) SKUPIENIE MODLITWNE DLA KSIĘŻY Z BISKUPEM DIECEZJALNYM: a) 29 sierpnia 2013 r. od godz. 19.00 – Piła (kaplica w parafii pw. NMP Wspomożenia Wiernych); b) 30 sierpnia 2013 r. od godz. 19.00 – Słupsk (kościół pw. św. Ottona); c) 31 sierpnia 2013 r. od godz. 10.00 – Koszalin (WSD – kaplica).

SCENARIUSZ SKUPIENIA MODLITWNEGO: a) wprowadzenie - Biskup Diecezjalny; b) Liturgia Godzin; c) katecheza - O. Piotr Włodyga OSB; d) adoracja Najświętszego Sakramentu z modlitwą zawierzenia; e) skromny poczęstunek (agapa).

B. PIERWSZY SŁUPSKI MARSZ DLA JEZUSA - 01.09.2013 R.

Celem tego Marszu jest uwielbienie i wywyższenie imienia Jezusa Chrystusa aby odważnie ogłaszać, że On jest naszym Panem i Panem naszego miasta. Program Marszu:

- godz. 14.00 – Msza Święta w kościele pw. św. Józefa Obl. NMP z zawierzeniem miasta Słupska Jezusowi Chrystusowi. Mszy Świętej przewodniczy biskup diecezjalny Edward Dajczak;

- godz. 15.00 – rozpoczęcie Marszu dla Jezusa. Przejście ulicami: Kościół św. Józefa Obl. NMP ul. Szczecińska 38, ul. Romera, ul. Kotarbińskiego, ul. Małcużyńskiego, ul. Szczecińska, ul. Tuwima, Plac Zwycięstwa.

- godz. 17.00 – koncert ewangelizacyjny zespołu SIEWCY LEDNICY - Plac Zwycięstwa.

C. SPOTKANIA Z SZYMONEM HOŁOWNIĄ w ramach lekcji (szkoły średnie) i spotkania otwarte.

6 WRZEŚNIA 2013 R.: KOSZALIN – godz. 9:00-11:00 w kinie „Kryterium” szkoły średnie. SŁUPSK - godz. 13:40-15:20 szkoły średnie w auli Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Mickiewicza; SŁUPSK - godz. 17:30-19:00 SPOTKANIE OTWARTE w siedzibie „Civitas Christiana”.

7 WRZEŚNIA 2013 R.: KOŁOBRZEG – godz. 19:30 w bazylice spotkania otwarte.

8 WRZEŚNIA 2013 R.: KOSZALIN – godz. 20:00 (po Mszy Świętej) SPOTKANIE OTWARTE w kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP (katedra).

9 WRZEŚNIA 2013 R.: PIŁA – godz. 9:00-11:00 (szkoły) i 13:00-15:00 (szkoły); SPOTKANIE OTWARTE w kościele pw. św. Antoniego (ul. Ludowa 20) godz. 19:00-21:00.

Oficjalny temat na spotkania: „PO CO KOŚCIÓŁ?”.

D. PROGRAM DLA MIAST (Koszalin, Piła, Słupsk):

a) Eucharystia z modlitwą o uzdrowienie we **wtorek 3 września 2013 r.** – **KOSZALIN:** kościół pw. Ducha Świętego o godz. 18:00; **PIŁA:** kościół pw. św. Rodziny o godz. 18:00; **SŁUPSK:** kościół pw. św. Rodziny o godz. 18:30.

b) Wieczór chwały w **piątek 6 września 2013 r.** – **KOSZALIN:** kościół pw. św. Wojciecha o godz. 19:00; **PIŁA:** kościół pw. NMP Wspomożenia Wiernych o godz. 19:00; **SŁUPSK:** kościół pw. św. Maksymiliana Kolbe o godz. 19:30.

E. ZAKOŃCZENIE Z OJCAMI ENRIQUE I ANTONELLO według następującego porządku: 10.09 – Piła (**Hala Widowiskowo-Sportowa, ul. Żeromskiego 90**); 11.09 – Słupsk (**Hala Gryfia, ul. Szczecińska 99**); 12.09 – Koszalin (**Hala Widowisko-Sportowa, ul. Śniadeckich 4**); 13.09 – PRZERWA. Zwieńczenie ewangelizacji w dniach 14 i 15 września 2013 r. w Skrzatuszu na diecezjalnym czuwaniu młodzieży (sobota) i na diecezjalnej pielgrzymce (niedziela).

PROGRAM SPOTKANIA Z OJCAMI ENRIQUE I ANTONELLO W RAMACH EWANGELIZACJI MIAST:

- rozpoczęcie o godz. 10:00 – spotkanie dla tych, którzy nie mogą być po

południu,
- projekcja filmu.

Cztery etapy wieczorem – **rozpoczęcie o godz. 18:00:**

I etap – modlitwa, pieśni, teksty Pisma Świętego,

II etap – nauczanie Ojców (katecheza),

III etap – wystawienie Najświętszego Sakramentu, adoracja, modlitwa wstawiennicza,

IV etap – EUCHARYSTIA o godz. 21:00.

W ewangelizacji miast chodziło o obwieszczenie całemu miastu, że Jezus żyje i nas kocha, bo za każdego z nas oddał życie oraz o przebudzenie w Kościele. Kiedy ojcowie Enrique Porcu i Antonello Cadeddu głosili, ich nauka była często umacniana znakami. Była więc modlitwa charyzmatyczna, było nauczanie o tym, jak doświadczyć Pana Boga, ale także jak wzrastać w relacji z Nim, aby w zamęcie tego świata się pogubić.

XVI SALEZJAŃSKI SEJMIK MŁODZIEŻY

Prawie 700 uczestników w dniach 22-25 sierpnia 2013 r. zjechało się niemal z całej Polski do Trzcianca koło Czaplinka na XVI Salezjański Sejmik Młodzieży. Muzyka, energia, wspólnota – tak najkrócej można podsumować cztery dni w Trzciancu. Młodzi po raz kolejny udowodnili, że Kościół jest pełen ducha i... tańczy pogo. Na płycie dawnego lotniska wojskowego zaroilo się od kolorowych namiotów. Pod wieczór wzrastała liczba uczestników „Boskiego Festiwalu”, gdy rozpoczynały się koncerty. Młodzi przyjeżdżali także z okolicznych miejscowości, bo naprawdę było czego posłuchać. Na scenie amfiteatru przy salezjańskim Domu Młodzieży wystąpiło w tym roku 10 wykonawców. Gwiazdami festiwalu były m.in. Maleo Reggae Rockers i Anastasis.

Taniec zaczynał się od samego rana. Poranny fitness wyciągał młodych z namiotów. – Nie wiedzieliśmy, jak uczestnicy przyjmą tę propozycję, ale okazało się, że przypadła im do gustu. Mało kto nie chce poskakać w rytm muzyki – przyznał ze śmiechem Piotr Ligocki, świecki organizator festiwalu. Razem z przyjaciółmi z Ruchu Światło-Życie zadbali, żeby uczestnicy festiwalu nie nudzili się ani przez chwilę. Oprócz koncertów cztery dni wypełniały zabawy sportowe, spotkania i panele dyskusyjne z ciekawymi ludźmi. W tym roku byli to ks. Tomasz Kancelarczyk ze szczecińskiego Bractwa Małych Stópek, psycholog, zespół Full Power Spirit, Sławek Pyrko, małżeństwo dające świadectwo życia,

egzorcysta.

Nad komfortem uczestników czuwała rzesza wolontariuszy. Diakonia gospodarcza dbała o porządek, ewangelizacyjna – ruszała na pole namiotowe, żeby porozmawiać, a diakonia modlitwy – prosiła o dobre owoce Sejmiku. Do północy w kaplicy adoracji był wystawiony Najświętszy Sakrament. Nie brakowało chętnych, którzy chcieli pobyć z Panem Jezusem sam na sam.

Boski Festiwal to reaktywacja Salezjańskiego Sejmiku Młodzieżowego, który pod koniec lat 80. ubiegłego wieku odbywał się przez 12 lat w skrzatuskim sanktuarium. Jego pomysłodawcą był zmarły przed dwoma laty ks. Kazimierz Lewandowski SDB. Miał być reakcją na profanację Krzyża i Biblii na scenie jarocińskiego festiwalu.

DWIE DEKADY KOSZALIŃSKIEGO HOSPICIUM

Hospicjum im. św. Maksymiliana Kolbego w Koszalinie istnieje od 20 lat. Pomoc pracowników hospicjum nie ogranicza się jedynie do zaoferowania miejsca w placówce osobie terminalnie chorej. Bo to hospicjum jest pełne dobrych ludzi z dużą dawką Bożej miłości. Dlatego w dniu 24 sierpnia 2013 r. koszalińskie hospicjum świętowało swoje 20-lecie istnienia. Podczas uroczystości z uczestnikami świętowania spotkał się biskup diecezjalny Edward Dajczak.

Myśl, żeby w Koszalinie powstało hospicjum, zrodziła się w gronie kilku osób działających w Klubie Inteligencji Katolickiej, wśród których była śp. Irena Werner. Na zaproszenie KIK w 1990 roku do Koszalina przyjechał ks. Eugeniusz Dutkiewicz, kapelan Hospicjum Pallotinum w Gdańsku. – Poprowadził wtedy rekolekcje i przedstawił ideę opieki hospicyjnej, która zakłada godne odchodzenie, pełne ciepła i miłości. Był to zaledwie początek myśli o powołaniu do życia nowej placówki w mieście mającej zmienić model opieki nad osobami w terminalnym okresie choroby. Bo dopiero po zjeździe Zespołów Hospicyjnych w Wesołej koło Warszawy Irena Werner wraz z przyjaciółmi podjęła działania zmierzające do założenia hospicjum w Koszalinie. Z uporem organizowała spotkania z pracownikami służby zdrowia, przedstawiając cele działalności placówki. Zarażała ideą niesienia ulgi ludziom, którym medycyna nie była w stanie już pomóc. W ten sposób, powoli, ale sukcesywnie powiększał się krąg chcących pomagać terminalnie chorym. W sumie były to 24 osoby, wśród których byli lekarze, pielęgniarki, psychologowie, kapłan i wolontariusze.

Kiedy w marcu 1993 roku udało się zarejestrować Stowarzyszenie Hospicjum im. św. Maksymiliana Kolbego, opieką domową mogło rocznie objąć zaledwie kilkanaście osób. Stowarzyszenie nie miało pieniędzy na zakup sprzętu medycznego, leków czy opatrunków. Nie mogło także nikogo zatrudnić na etat.

Przez kilka lat placówkę wspierała koszalińska Caritas, która dawała leki i opatrunki. Udostępniła też wyremontowane pomieszczenie, w którym zorganizowano ambulatorium i wyposażono w niezbędny sprzęt medyczny. Personel medyczny stale uczestniczył w szkoleniach organizowanych przez Forum Ruchu Hospicyjnego. Najważniejsze było podnoszenie kwalifikacji, żeby opiekować się pacjentami jak najbardziej profesjonalnie. Po trwającej trzy lata budowie, w nowym budynku, przy ul. Zdobywców Wału Pomorskiego 80, zaczęto przyjmować chorych.

Obecnie koszalińskie hospicjum przyjmuje około 500 pacjentów rocznie, głównie ze schorzeniami onkologicznymi. Pielęgniarki, lekarze i wolontariusze dbają, żeby każdy pacjent czuł się dobrze w ostatnich chwilach swojego życia. Niezastąpieni w ofiarowywaniu siebie samych są wolontariusze, którzy bezinteresownie wspomagają placówkę. Wolontariat to nie tylko pielęgnacja pacjenta. To przede wszystkim rozmowa i obecność, wymagająca ogromnej cierpliwości i miłości. Czasami ta druga osoba nie potrzebuje niczego więcej, tylko świadomości, że ktoś siedzi przy łóżku i trzyma za rękę.

DIECEZJALNA PIELGRZYMKA DO MYŚLIBORZA

Co roku ok. 150 osób podejmuje kilkudniowy trud pielgrzymkowej drogi. Diecezjalna piesza pielgrzymka do Sanktuarium Miłosierdzia Bożego w Myśliborzu co roku przyciąga i wywołuje coraz większe zainteresowanie. Pątnicy z naszej diecezji po raz 13. postanowili podjąć dziewięciodniowy trud maszerowania. Także tym razem nie brakowało młodzieży, bo każdy poszukuje Bożego miłosierdzia na swój sposób. Pielgrzymka jest takim sposobem, który coraz częściej wybierany jest przez młodych. Pątnicy przybywają do sanktuarium w dniu urodzin św. s. Faustyny. W tym roku jubilatka kończyłaby 108 lat. Jak zawsze jest to okazja do świętowania i spróbowania tortu, który przygotowują siostry ze Zgromadzenia Sióstr Jezusa Miłosiernego. Wspólne śpiew, modlitwa, a nawet taniec sprawiają, że o zmęczeniu się zapomina.

Każdego roku w dniach 16-24 sierpnia pielgrzymi z naszej diecezji mają do pokonania ponad 220 km drogi. Mają jednak swoje intencje,

w których się modlą i to powoduje, że pielgrzymowanie staje się łatwiejsze.

DIECEZJALNE SPOTKANIE MŁODYCH W SKRZATUSZU

W sobotę 14 września 2013 r. odbyło się Diecezjalne Spotkanie Młodych. Program spotkania:

13:00 Powitanie przez biskupa diecezjalnego Edwarda Dajczaka

13:30 „Strefa uwielbienia” – koncert zespołu „Armia Dzieci”

14:45 „Maryja – naprawdę bliska!” – konferencja oo. Antonello i Enrique

16:00 Przerwa na ciepły posiłek

17:00 „Bóg jest piękny!” – konferencja oo. Antonello i Enrique

18:00 „Dotyk Ognia” – adoracja i modlitwa wstawiennicza

20:00 „Z Maryją w wieczniku” – Eucharystia pod przewodnictwem biskupa diecezjalnego Edwarda Dajczaka zakończona radosnym uwielbieniem. Przekazanie ikon Skrzetuskich

22:00 „Ain Karim czyli w drogę z Maryją” – procesja ze świecami pod krzyż na wzgórzu

Wielki, niebieski namiot, który stanął przy sanktuarium, już przed godziną 13 wypełniony był po brzegi. Ci, którzy dojechali nieco później, musieli rozłożyć swoje karimaty i spiwory na trawie tuż przy wejściu. - Świat nie wierzy, iż wy potraficie kochać. To nieprawda! Ja, biskup diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, proszę was dzisiaj w Skrzatuszu: zróbcie rewolucję miłości! – tak przywitał młodych pielgrzymów biskup Edward Dajczak. Ci odpowiadali gorącymi sercami i głośnym „tak” dla Jezusa i Maryi.

- Wybieram Ciebie dzisiaj, jako moją Matkę. Chcę Ciebie zabrać do mojego domu. Mówię: „nie” wszelkim propozycjom zła. Całej złości i nienawiści. Mówię: „tak” Twemu zaproszeniu i chcę Cię zabrać wszędzie tam, gdzie pójde – rozbrzmiewał aktem zawierzenia cały namiot.

Prowadzeni przez charyzmatycznych rekolekcyjnych ojców Antonello i Enrique młodzi na kolanach, przy zgaszonych światłach, oczekiwali wejścia pomiędzy nich Jezusa. Kiedy tylko pojawił się na scenie w Najświętszym Sakramencie tysiące rąk wyciągnęło się w kierunku monstrancji. – Ty, który czujesz się największym grzesznikiem, ty, który teraz płaczesz, powtarzaj z całego serca, patrząc na Jezusa. Pokaż swoje ręce Jezusowi! – wołał o. Enrique, a tysiące młodych odpowiadało na to wezwanie uniesionymi wysoko w górę ramionami i niemilkącym aktem

strzelistym: „Jezu Chryste, synu Dawida, ulituj się nade mną”.

Duch powalał na ziemię, otwierał usta na modlitwę językami, na nieogarnioną radość i śmiech. – Nie bójcie się, że niektórzy głośno się śmieją, wydają odgłosy, a niektórzy padają na ziemię. Duch tak działa, tak uwalnia – przekonywał o. Antonello.

Zanim spotkanie zakończyła Msza Święta koncelebrowana przez ponad 100 prezbiterów i biskupów diecezji, takich wyznań w niebieskim namiocie padło jeszcze setki. Wiele słów wypowiedzianych zostało także w sanktuarium i na placu wokół niego, gdzie do późnej nocy kapłani służyli sakramentem pokuty i pojednania.

- Dajcie szansę Bogu! – prosił młodych biskup diecezjalny Edward Dajczak i zapraszał do spojrzenia w twarz Skrzetuskiej Pani. – Jaką Ona ma pogodną twarz. Choć trzyma w rękach ciało swojego Syna, wie, że Jego ofiara to nasze zbawienie. Kościół to my wszyscy, więc Maryja trzyma w rękach każdego z nas – mówił. Jej wizerunek na drewnianych ikonach młodzież zabrała ze sobą do domów.

Na skrzatuskiej Kalwarii, dokąd zawędrowali razem z Maryją, młodzi zostawili swoje świece. - Zanieście ten ogień Bożej miłości do domu, do szkół, na ulicę! Niech w was płonie! – wołał do 6 tys. młodych diecezjan biskup Edward Dajczak. Tego ognia, który zapłonął podczas tegorocznego diecezjalnego spotkania młodych, nie był w stanie ugasić nawet ulewny deszcz.

25 ROCZNICA KORONACJI PIETY SKRZATUSKIEJ

W niedzielę 15 września 2013 r. odbyła się Diecezjalna pielgrzymka z okazji jubileuszu koronacji figury Matki Bożej Bolesnej w Skrzatuszu.

Program świętowania:

10:00 - Nauczanie Ojców

- Modlitwa przed Najświętszym Sakramentem

- Modlitwa wstawiennicza

11:30 – Wniesienie wieńców żniwnych. Wprowadzenie w Eucharystię

12:00 – EUCHARYSTIA – przewodniczy Metropolita Warszawski kardynał Kazimierz NYCZ

14:00-15:00 Przerwa na posiłek

15:00 – Nabożeństwo maryjne i modlitwa wstawiennicza (dla chętnych).

Skrzatuskie sanktuarium przeżyło prawdziwe obłędzenie w dniu 15 września 2013 r. Pielgrzymi z całej diecezji przyjechali wspólnie przeżywać jubileusz 25 rocznicy koronacji figury Matki Bożej Bolesnej.

Na plac przed sanktuarium systematycznie docierali pielgrzymi. Przyjeżdżali autobusami, samochodami i szli pieszo. Harcerze pomagali wiernym rozlokować się w przygotowanych sektorach. Diakonia muzyczna z ks. Arkadiuszem Oslislokiem śpiewem wprowadzała w klimat modlitwy. Biskup diecezjalny Edward Dajczak witał przybyłych. Wspominał o Diecezjalnym Spotkaniu Młodych, które odbyło się dzień wcześniej. – Kościele koszalińsko-kołobrzeski! Witam cię i przytulam do serca. Wczoraj było tutaj 6 tys. młodych. Dzisiaj jesteście wy, za co bardzo dziękuję. Te uroczystości to dopisanie wersetu miłości dla naszej skrzatuskiej Pani – mówił do pielgrzymów. Przedstawił także dwóch włoskich charyzmatyków, którzy przez tydzień ewangelizowali w naszej diecezji. Ojcowie Enrique i Antonello rozpoczęli swoją konferencję. – Zawierzcie swoje życie Jezusowi przez Maryję – zwrócił się do wiernych o. Enrique. Ojciec Antonello otrzymał dar widzenia od Boga. Przytulony do Najświętszego Sakramentu, mówił do wiernych zebranych wokół ołtarza połowego.

- Maryja prosi, by tu w Skrzatuszu, na tym wzgórzu powstało źródło. Z niego popłynię siedem strumieni, które łączyć się będą ze sobą. Obok stanie figura Maryi Niepokalanej miażdżącej głowę Szatana – mówił włoski misjonarz. Dodał, że Skrzatusz ma się stać źródłem wiary dla wszystkich.

Potem zaś zwrócił się do biskupa i wiernych. – Jezus błaga: „Ja chcę mieć w Koszalinie kościół otwarty przez całą dobę, gdzie wiele moich świeckich dzieci będzie adorować wieczyście Najświętszy Sakrament – w intencji całej Polski”, Jezus prosi was o to. Nie za klauzurą, ale w kościele, który wskaże ksiądz biskup.

To przesłanie poruszyło pątników, którzy bardzo szybko zgromadzili się wokół Najświętszego Sakramentu, zgłaszając tym samym swoją gotowość do trwania na modlitwie przy Jezusie przez całą dobę.

W samo południe rozpoczęła się jubileuszowa Msza Święta. W uroczystej procesji została wprowadzona skrzatuska Pieta. Za Matką Bożą Bolesną szło czterech biskupów naszej diecezji, metropolita szczecińsko-kamieński, dwóch biskupów diecezji zielonogórsko-gorzowskiej, ojcowie rekolekcjoniści i ponad 90 prezbiterów. Eucharystii przewodniczył kard. Kazimierz Nycz. – Ekscelecjo, chociaż na tę bardzo krótką chwilę pocuj się znowu jak w domu – witał metropolitę warszawskiego biskup Edward Dajczak.

W trakcie homilii głoszonej przez kard. Nycza zaczął padać deszcz.

Nad głowami wiernych rozłożyły się parasole. – Kościół jest Matką dla ludzi. Tak jak nasze ziemskie matki nie może walczyć ze swoimi dziećmi. Ma walczyć o swoje dzieci. Nawet te, które tego nie chcą. Nie może nikogo odrzucić, bo tak nie postępuje kochająca swoje potomstwo rodzicielka – mówił metropolita warszawski. Nawiązując do wizerunku Piety, kardynał wyjaśnił, że Maryja jest Matką wszystkich ludzi.

- Urodziła Zbawiciela, przez co stała się Matką nas wszystkich. Tak jak trzyma w ramionach ciało swojego syna, trzyma każdego z nas, bo jako Kościół jesteśmy mistycznym ciałem Jezusa – tłumaczył kardynał.

Na zakończenie Eucharystii biskup Edward Dajczak poświęcił ikony z wizerunkiem Piety oraz zawierzył diecezję koszalińsko-kołobrzeską w opiekę Matki Bożej Bolesnej. – Maryjo, Matko miłości zranionej, Matko naszej nadziei, Matko odważna w przyjęciu nowego życia. Piasunko czule tuląca dziecko, ochraniaj od błędów niewiary, ucz nas słuchać Jezusa. Pocieszaj samotnych i ucz nas modlitwy. Matko, powierzam Ci tę diecezję. Trzymaj nas w rękach, tak jak trzymasz Jezusa – modlił się biskup.

Opracował ks. dr Krzysztof Włodarczyk

/wykorzystano materiały z „Gościa Niedzielnego Koszalińsko-Kołobrzeskiego”/

POMOCE DUSZPASTERSKIE

Ks. Roman Krawczyk
UWM Olsztyn

BIBLIJNE PODSTAWY SAKRAMENTU BIERZMOWANIA

Chrześcijanin odrodzony przez chrzest, przez bierzmowanie z kolei zostaje umocniony, a w Eucharystii otrzymuje pokarm nadprzyrodzony. W ten sposób te trzy sakramenty inicjacji kolejno wszczepiają człowieka w życie Boże i uzdalniają go do pełnego uczestnictwa w życiu wspólnoty chrześcijańskiej.

Chrzest włącza w Kościół, Eucharystia – pokarm wzmacniający w drodze do wieczności (wiatyk) – stanowi zadatek i rękojmię zmartwychwstania (aspekt paschalny Eucharystii: J 6,54), bierzmowanie zaś

udziela chrześcijaninowi darów, które są mu potrzebne do pełnego życia w Kościele i pełnienia w nim swego posłannictwa. Przedmiotem niniejszego opracowania będzie sakrament bierzmowania, który zobowiązuje chrześcijanina do odpowiedzialności za misję Kościoła w świecie.

Nie trzeba specjalnie podkreślać, jak ważny jest ten właśnie sakrament we współczesnych laicyzujących się społeczeństwach.

W opracowaniu uwzględnimy kolejno: problemy terminologiczne i definicyjne (1), biblijne podstawy sakramentu bierzmowania (2), ustanowienie i praktykę udzielania sakramentu bierzmowania (3) oraz zarys teologii bierzmowania (4).

Terminologia i problemy definicyjne

Termin „sakrament” (łac. *sacramentum*, gr. *mysterion*, tajemnica) w myśli teologicznej i praktyce Kościoła określa rzeczywiste przyjście – poprzez określony obrzęd liturgiczny – Chrystusa uświęcającego i zbawiającego człowieka. Inaczej mówiąc: sakrament to taki obrzęd liturgiczny, który z woli i ustanowienia Chrystusa czyni człowieka niewidzialnie uczestnikiem życia Bożego i mocy zbawczej, które to dary Boże otrzymuje człowiek w sposób widzialny.

Sakramenty udzielane są tylko w Kościele, poprzez Kościół i dla budowania wspólnoty kościelnej. Sakrament bierzmowania, zgodnie z jego łacińską nazwą „confirmatio” (“umocnienie”) jest sakramentem inicjacji chrześcijańskiej, sakramentem duchowego umocnienia, albo wreszcie sakramentem chrześcijańskiej dojrzałości¹.

Autorzy określają ten sakrament jeszcze inaczej: „Bierzmowanie to sakrament dopełniający nadprzyrodzoną egzystencję ochrzczonego, przez umocnienie go i uzdolnienie do czynnego uczestnictwa w Kościele mocą Ducha Świętego”². „Bierzmowanie to sakrament inicjacji chrześcijańskiej ściśle związany z chrztem; stanowi rozwinięcie i usytuowanie nadprzyrodzonej egzystencji chrześcijanina w mocy Ducha Świętego, przez co uzdalnia go do świadomego udziału w budowaniu wspólnoty kościoła”³. Uwzględniając związek sakramentu bierzmowania z sakramentem chrztu, tak można je zdefiniować: „Bierzmowanie zwykło się nazywać sakramentem inicjacji chrześcijańskiej, sakramentem duchowego umocnienia albo sakramentem chrześcijańskiej dojrzałości... Bierzmowanie i chrzest są sobie szczególnie bliskie, a teologowie zwykli je nazywać sakramentem chrześcijańskiej inicjacji”⁴. Inicjacja⁵, oznacza przejście, jakiego dokonuje jakaś osoba, gdy wchodzi do wybranej grupy

religijnej lub społecznej; z tym przejściem związany jest początek nowego stylu życia pociągający za sobą zmianę, odnowienie i zaangażowanie w nową rzeczywistość. W IV wieku po Chr. powstało wyrażenie „inicjacja chrześcijańska” dla określenia procesu, w którym „ludzie stają się chrześcijanami poprzez praktykę życia wiary sygnowanej w Kościele w trzech świętych obrzędach, które są udzielane na początku życia chrześcijańskiego dla jego uświęcenia... Inicjacja chrześcijańska to wprowadzenie człowieka w nowe życie, ponieważ zostało ono przeobrażone przez Boga, który otwiera go dla wolności wiary, przeżywanej jako ciągła wędrówka”⁶.

Przykładem „wejścia w nowe życie” jest Abraham, od którego Bóg żąda radykalnej przemiany jego dotychczasowego życia do tego stopnia, że musi on zmienić nawet miejsce zamieszkania: *Wyjdź z twojej ziemi rodzinnej i z domu twego ojca do kraju, który ci ukażę. Uczynię bowiem z ciebie wielki naród, będę ci błogosławił i twoje imię rozślwię: staniesz się błogosławieństwem* (Rdz 12,1-2). Ponieważ w rezultacie inicjacji człowiek wchodzi w nowy związek z Bogiem, w życiu tegoż człowieka musi się dokonać metanoi: nawrócenie, przemiana, całkowita odnowa we wszystkich aspektach ludzkiej egzystencji i rozciągać się musi na całe życie. Dokonanie takiej odnowy nie zależy jednak od decyzji i wolnej woli człowieka, lecz jest rezultatem łaski – jest Bożym darem. Mówiąc słowami świętego Pawła, trzeba *porzucić dawnego człowieka... odnawiać się duchem ... i przyoblec człowieka nowego, stworzonego przez Boga, w sprawiedliwości i prawdziwej świętości* (Ef 4,23-24). Potrzeba metanoi jest tak zasadnicza, że Chrystus przyrównuje ją do nowego stworzenia: *Zaprawdę, zaprawdę powiadam ci, jeśli się ktoś nie narodzi powtórnie, nie może ujrzeć królestwa Bożego* (J 3,3-4). Nowe narodzenie ma wymiar duchowy, a równocześnie uniwersalny; jest nim utworzenie nowego ludu Bożego. „Stać się ludem Bożym znaczy żyć i mieć świadomość przynależności, włączenia we wspólnotę, która jest skutkiem działania Ducha Bożego”⁷.

Biblijne podstawy sakramentu bierzmowania

Nowy Testament zawiera niewiele danych na temat sakramentu bierzmowania. Żaden z synoptyków nie zawiera nawet najmniejszej aluzji do tego sakramentu. Ale nie można wykluczyć, że była im znana dwuetapowość obrzędu inicjacji chrześcijańskiej. Może to potwierdzać opis chrztu Jezusa, w którym zetknięcie się z wodą jest chronologicznie

oddzielone od zstąpienia Ducha Świętego na Jezusa. W Ewangelii Łukasza wejście Jezusa do wody i ukazanie się Ducha Świętego w postaci gołębic są przedzielone modlitwą Jezusa (Łk 3,21). Zaś według Mateusza (3,16) i Marka (1,10), Duch święty ukazał się dopiero wtedy, kiedy Jezus wychodził już z wody. Nie znaczy to oczywiście, że Jezus oprócz chrztu przyjął również Janowe bierzmowanie, może natomiast znaczyć, że chrzest Jezusa jest swoistego rodzaju „typem całego obrzędu inicjacji chrześcijańskiej, której elementy główne stanowią chrzest i bierzmowanie”⁸. Wyraźnej aluzji do bierzmowania nie zawiera również Ewangelia Jana. Wprowadzie Ewangelista obiecuje ludziom odrodzonym przez chrzest zesłanie Ducha Pocieszyciela, ale nie precyzuje kiedy i w jaki sposób się to stanie. *Ja będę prosił Ojca, a innego Pocieszyciela da wam* (J 14,16). *Duch Święty, On was wszystkiego nauczy* (J 14,26). *Jeżeli nie odejdę, Pocieszyciel nie przyjdzie do was* (J 16,7; zob. też J 15,26).

Również u świętego Pawła nie znajdujemy wyraźnej aluzji do sakramentu bierzmowania. Pewne nawiązanie do bierzmowania może jednak zawierać perykopa Ga 4,4-6, w której Apostoł rozróżnia między przybraniem chrześcijan za synów Bożych (co dokonuje się w chrzcie świętym), a obdarzeniem ich pełnią Ducha Świętego (co dokonuje się w sakramencie bierzmowania): *Aby zaś udowodnić, że jesteście synami, Bóg zesłał do waszych serc Ducha Świętego* (Ga 4,6a). Sakrament bierzmowania wchodzi w zakres pneumatologii, nic więc dziwnego, że ma charakter bardzo ogólnikowy. Paweł nie opisuje sposobu działania któregośkolwiek sakramentu, jest więc zrozumiałe, że nie czyni tego również w odniesieniu do bierzmowania.

Pawłowa metafora pieczęci (I Kor 9,2; 2 Kor 1,22; Ef 1,13: *„Dzięki Niemu i wy... przyjęliście wiarę i zostaliście naznaczeni pieczęcią Ducha Świętego-Obietnicy”*) odnosi się nie do bierzmowania, lecz do chrztu i jego skutków. Stąd też starożytność chrześcijańska nazywa chrzest pieczęcią (gr. sfragis). Naznaczenie pieczęcią podsuwa myśl o trwałym i niezniszczalnym charakterze „wyciśniętym” na duszy chrześcijanina w sakramencie chrztu. Drugim tekstem, w którym niektórzy egzegeci znajdują Pawłową aluzję do bierzmowania jest I Kor 12,13: *My wszyscy... w jednym Duchu zostaliśmy ochrzczeni (aby stanowić) jedno ciało: zarówno Żydzi jak i Grecy, niewolnicy czy wolni. Wszyscyśmy też zostali napojeni jednym Duchem*. Wyrażenie o „napojeniu jednym Duchem” egzegeci odnoszą bądź do chrztu bądź do Eucharystii (co sugeruje wyrażenie: „napojeni”), ale niektórzy widzą w nim aluzję do sakramentu

bierzmowania. Ten ostatni pogląd może potwierdzać nauka św. Pawła, że prawdziwe życie chrześcijańskie upływa „w Duchu” (en pneumatī), zaś „życie w Duchu” to życie chrześcijanina nie tylko ochrzczonego, ale także obdarowanego mocami Ducha Świętego, co dokonuje się przez specjalne nałożenie rąk i modlitwę, czyli przez bierzmowanie. Do sakramentu bierzmowania wyraźniej nawiązują teksty z Dziejów Apostolskich (10,44-48; 8,14-17; 19,1-6; 2,38; 9,16) oraz jeden tekst z Listu do Hebrajczyków (Hbr 6,1-3). Oto analiza wymienionych wyżej tekstów. Dz 10,44-48: *Kiedy Piotr jeszcze mówił o tym, Duch święty zstąpił na wszystkich, którzy słuchali nauki. I zdumieni są się wierni pochodzenia żydowskiego, którzy przybyli z Piotrem, że dar Ducha świętego wylany został także na pogan. Słyszeli bowiem, że mówią językami i wielbią Boga. Wtedy odezwał się Piotr: któż może odmówić chrztu tym, którzy otrzymali Ducha świętego, tak samo jak my? I rozkazał ich ochrzcić w imię Jezusa Chrystusa*. Dar języków (poganie „mówią językami”) dla Piotra stanowi potwierdzenie, że Bóg chce, aby otworzył podwoje Kościoła dla pogan dobrej woli. Zacytowany tekst wyraźnie oddziela dwa etapy inicjacji chrześcijańskiej (chrzest i bierzmowanie), jednak, co jest dość niezwykle – odwraca kolejność ich udzielania: najpierw miało miejsce bierzmowanie, a potem chrzest. Dz 8,14-17: *Kiedy Apostołowie w Jerozolimie dowiedzieli się, że Samaria przyjęła słowo Boże, wysłali do nich Piotra, i Jana, którzy przyszedli i modlili się za nich, aby mogli otrzymać Ducha Świętego*. Bo na żadnego z nich jeszcze nie zstąpił. Byli jedynie ochrzczeni w imię Pana Jezusa. Wtedy więc (Apostołowie) wkładali na nich ręce, a oni otrzymali Ducha Świętego. Jak widać, w tekście tym, chrzest „w imię Pana Jezusa” jest wyraźnie oddzielony od wkładania rąk, mocą którego „otrzymywali Ducha świętego” Najpierw byli jedynie ochrzczeni, a dopiero potem „otrzymywali Ducha Świętego”. W tekście tym po raz pierwszy zaznaczona została odrębność dwóch sakramentów: chrztu i bierzmowania. Apostołowie udzielając chrztu jednocześnie udzielali Ducha Świętego, natomiast diakoni udzielali tylko chrztu. Dar Ducha świętego wyraża duchową moc, która wyraźnie kojarzy się z sakramentem bierzmowania.

Dz 19,1-6: *Kiedy Apollos znajdował się w Koryncie, Paweł przeszedł okolice wyżej położone, przybył do Efezu i znalazł jakichś uczniów. Zapytał ich: Czy otrzymaliście Ducha świętego, gdy przyjęliście wiarę? A oni do niego: Nawet nie słyszeliśmy, że istnieje Duch święty. Jaki więc chrzest przyjęliście - zapytał ich? A oni odpowiedzieli: Chrzest Janowy.*

Jan udzielał chrztu nawrócenia, przemawiając do ludu, aby uwierzyli w Tego, który za nim idzie, to jest w Jezusa – powiedział Paweł. Gdy to usłyszeli, przyjęli chrzest w imię Pana Jezusa, a kiedy Paweł włożył na nich ręce, Duch święty zstąpił na nich. Mówili też językami i prorokowali. Na początku swej działalności w Efezie, Paweł, jak słyszeliśmy, zetknął się z ludźmi związanymi z Apollosem. Nazwano ich Joannitami, ponieważ przyjęli oni chrzest Jana. Jednak nie rozumieli oni w pełni nauk Jana Chrzciciela, jest bowiem rzeczą niemożliwą, by nie słyszeli o istnieniu Ducha świętego. Jan bowiem publicznie mówił, że Ten, który przyjdzie po nim, będzie chrzczył Duchem świętym (Mt 3,11; J 1,33). Paweł wyjaśnia im więc naukę o Jezusie Chrystusie, po której przyjmują chrzest, następnie Paweł udziela im Ducha świętego przez nałożenie rąk. Pod koniec obrzędu Duch święty objawia swoją obecność w duszach neofitów przez dar języków i prorocstwa („Mówili też językami i prorokowali”: Dz 19,6). Analizowany tekst ukazuje różnicę między chrztem Jana Chrzciciela z wody, a chrztem chrześcijańskim, który jest chrztem z wody i Ducha świętego. Natomiast obrzęd „nałożenia rąk” („Paweł włożył na nich ręce”) należy uważać za bierzmowanie („Duch święty zstąpił na nich”). Tekst nie wyklucza takiej możliwości, że nałożenie rąk przez Pawła na nowo ochrzczonych nastąpiło nie zaraz po chrzcie, lecz po upływie pewnego czasu⁹.

Aluzji do sakramentu bierzmowania niektórzy egzegeci dopatrują się w jeszcze dwóch tekstach z Dziejów Apostolskich oraz jeden z Listu do Hebrajczyków. Pierwszy z tych tekstów to Dz 2,37- 38: *Zapytali więc Piotra i pozostałych Apostołów: Bracia, co mamy czynić? A Piotr rzekł do nich: Starajcie się o wewnętrzną przemianę i niech każdy z was ochrzci się w imię Jezusa Chrystusa dla odpuszczenia grzechów, a weźmiecie w darze dar Ducha Świętego.* Słuchacze Piotra, przekonani jego nauką, pytają, co wobec tego mają czynić? W odpowiedzi na to pytanie, Piotr daje im dwie wskazówki: najpierw trzeba dokonać wewnętrznej przemiany (sposób myślenia i sposób postępowania), a potem przyjąć chrzest w imię Jezusa Chrystusa dla uzyskania odpuszczenia grzechów, wtedy – naucza Piotr – „weźmiecie w darze dar Ducha świętego”. Czy ten dar należy uważać za skutek sakramentu chrztu czy też za nawiązanie do sakramentu „nałożenia rąk” czyli do bierzmowania? Opinie egzegetów są podzielone. Wielu z nich uważa, że Piotr mówi o otrzymaniu Ducha Świętego, który zamieszkuje w duszy ochrzczonego i dokonuje uświęcenia; w takim wypadku tekst ten byłby świadectwem, że chrzest

nie różnił się początkowo od bierzmowania. Ale taki pogląd nie wyklucza przypuszczenia, że w tekście może być zawarta przynajmniej aluzja do bierzmowania. Drugi tekst – Dz 9,17-18 nawiązuje do pobytu świętego Pawła w Damaszku¹⁰, gdzie przyjmuje on chrzest z rąk ucznia Ananiasza: *wtedy Ananiasz poszedł, udał się do owego domu, położył na nim ręce i powiedział: Szawle, bracie, Pan Jezus, Ten, który ukazał ci się w drodze, którą szedłeś, przysłał mnie, abys odzyskał wzrok i napełnił Cię Duchem świętym. Nagle z jego oczu opadły jakby luski, odzyskał wzrok, potem wstał i przyjął chrzest.* Tekst ten jest różnie interpretowany. Zdaniem jednych napełnienie Duchem świętym to skutek chrztu, według innych zaś jest to określenie skutków bierzmowania, którego – zdaniem K. Romaniuka¹¹ – „miał udzielić Szawłowi nie Ananiasz, lecz ktoś inny, najprawdopodobniej któryś z Apostołów”.

Kolejny tekst mówiący zdaniem niektórych egzegetów o bierzmowaniu to: Hbr 6,1-3: *Dlatego pominąwszy podstawowe nauki o Chrystusie przenieśmy się do tego, co doskonałe, nie zakładając ponownie fundamentu, jaki stanowią: pokuta za uczynki martwe i wyznanie wiary w Boga, nauka o chrztach i wkładaniu rąk, o powstaniu z martwych i sądzie ostatecznym. A i to uczynimy, jeśli Bóg pozwoli.* Liczbę mnogą o chrztach należy rozumieć albo w ten sposób, że chodzi o chrzest Janowy oraz o chrzest w imię Jezusa, albo jest to aluzja do ówczesnych praktyk chrzcielnych – świat żydowski znał bowiem wiele chrztów to jest obmyć rytualnych¹²; adresaci Listu powinni – uważa autor Hbr – dobrze wyróżniać wśród nich sakrament chrztu. Od tych chrztów jest wyraźnie odróżniony jako odrębny obrzęd „wkładanie rąk”. Nie ma żadnej racji, by owo „wkładanie rąk” uznać za część składową rytu udzielania chrztu. Nie ma też racji, by włożenie rąk wiązać z przekazywaniem zadań w Kościele (por. Dz 6,6; 13,3; 1 Tm 4,14; 5,22; 2 Tm 11,6) ani za zabieg terapeutyczny. Najbardziej prawdopodobne pozostaje, że w Hbr 6,1-3 chodzi o sakrament bierzmowania¹³.

Kończąc nasze analizy nowotestamentalnych tekstów biblijnych stwierdzić możemy, iż uprawniają one do rozróżnienia dwóch sakramentów inicjacji chrześcijańskiej: chrztu i bierzmowania. Sakrament chrztu powoduje odpuszczenie grzechów, stwarza człowieka na nowo, wprowadza go do wspólnoty chrześcijańskiej i w sposób szczególny łączy z Chrystusem. Bierzmowanie zaś, uzupełniając łaskę chrztu, łączy bierzmowanego przede wszystkim z darami Ducha świętego i przypomina głównie jedno wydarzenie historyczne: zesłanie Ducha świętego na Apo-

stołów i Maryję. Narzuca się pytanie: czy z kolei Stary Testament nie zawiera jakichś aluzji do sakramentu bierzmowania?: Stary Testament zawiera wiele tekstów o darze Ducha Bożego dla Izraela. Ojcowie Kościoła niektóre z tych tekstów interpretowali jako aluzje lub zapowiedzi ustanowienia sakramentu bierzmowania. Egzegeci odrzucają jednak takie rozumienie tych tekstów. Oto przegląd i interpretacja starotestamentalnych tekstów o Duchu Bożym. Iz 32,15:

*Wreszcie zostanie wylany na was
Duch Jahwe z wysokości.
Wtedy pustynia stanie się sadem,
a sad za las będzie uważany.*

W tekście tym „Duch Jahwe z wysokości” jest aluzją do stwórczego Ducha Boga, który – gdy nadejdzie epoka sprawiedliwości (Iz 32,1-20) – dokona radykalnej zmiany na lepsze w stworzonym przez Boga świecie, we wszystkich jego obszarach. A więc tekst ten mówi o stwórczej mocy Boga, a nie o zesłaniu Ducha Świętego w wieczerniku, jak chcą tego ojcowie Kościoła. Iz 44,3:

*Ja wylewam wody na spragnioną glebę
i strumienie na ziemię wyschniętą.
Ja Ducha swego na twój ród wyleję
i błogosławieństwo. na twoje potomstwo.*

Duch Jahwe, który przy stwarzaniu świata unosił się nad wodami („Duch Boży unosił się nad wodami”: Rdz 1,2) to stwórcza moc Boga dająca technię i życie (Rdz 32,15; Ez 36,27 i inne). Ten Duch – Ożywiciel na nowo technię życie w wyniszczony przez niewolę naród, odrodzi go i zapewni mu pełny rozwój (*Wyrastać będą jak trawa wśród wody, jak topole nad bieżącymi wodami* Iz 44,4). Iz 61,1:

*Duch Pana, Jahwe, nade mną
Bo oto namaścił mnie Jahwe
i posłał mnie, abym
głosił dobrą nowinę ubogim.*

Prorok mówi o swoim posłannictwie głoszenia dobrej nowiny o zbawieniu ubogim. Oznajmia, że Bóg zlecając mu specjalne posłannictwo uzdolnił go do tej misji; „namaścił” go i wyposażył w specjalną moc (*Duch Jahwe nade mną*).

Kolejne dwa teksty zawarte są w Księdze proroka Ezechiela. Ez 36,26-27:

Dam wam nowe serce i nowego

ducha złożę w wasze wnętrze ...

ducha mego złożę w wasze wnętrze.

Prorok mówiąc O odrodzeniu Izraela, które polegać będzie na wewnętrznej przemianie (nowe serce, nowy duch), zapowiada też dar ducha Bożego, który sprawi, że Izrael będzie odtąd przestrzegał prawa Bożego. A zatem: dar ducha Bożego: oznacza tu Bożą sprawczość, która przemieni Izrael w lud Boży. Ez 39,29:

*Nie zakryję już mego oblicza przed nimi,
gdyż ducha mego wylałem na dom Izraela.*

Prorok zapowiada, że Jahwe pokona wrogów Izraela, a naród wybrany obdarowany duchem – Bożym powróci do ziemi obiecanej (por. Ez 11,19: *Dam im jedno serce i wniosę nowego ducha do ich wnętrza*; por. też Ez 36,25-27). Dar „ducha Bożego” to obietnica opieki bożej i uzdolnienia odrodzonego Izraela do życia według Bożych przykazań.

Ostatnie dwa teksty starotestamentalne pochodzą z ksiąg proroków mniejszych: Joela i Zachariasza. Jl 3,1: *Wyleję Ducha mego na wszelkie ciało*. Prorok zapowiadając czasy ostateczne cytuje Bożą obietnicę „wylania” na ludzkość ducha Bożego. Objawi się to w prorocत्वach, wizjach i snach, w które obdarowani zostaną ludzie. Dary te w dawnych czasach były bardzo rzadkie, zaś w czasach ostatecznych otrzymają je wszyscy bez wyjątku Izraelici. Piotr Apostoł cytuje tekst J13,1-5a w swej mowie w dniu Zielonych Świątek, a odnosi go do zesłania Ducha świętego (Dz 2,17-21). Za 12,10: *Na dom Izraela i na mieszkańców Jerozolimy wyleję ducha pobożności*. Prorok zapowiadając wyzwolenie Jerozolimy i Izraela dodaje, że Bóg nie tylko wyzwoli swój naród z rąk nieprzyjaciół, ale dokona także jego oczyszczenia wewnętrznego (por. Za 13,1; Ez 36,25-27; 39,29). Prawdziwa wewnętrzna przemiana, oczyszczenie będzie według proroka dziełem łaski Bożej (*wyleję ducha pobożności*).

Analiza przedstawionych wyżej tekstów Starego Testamentu upoważnia nas do wniosku, że żaden z nich nie jest obietnicą ani zapowiedzią bierzmowania. Wyrażenia: „Duch Boży” teksty Starego Testamentu używają w znaczeniu nieosobowej mocy Boga objawiającej się w historii Izraela i w historii ludzkości. Objawienie Ducha Świętego jako Osoby Trójcy świętej nastąpi dopiero w Nowym Testamencie. To samo można powiedzieć o obietnicy daru Ducha świętego w łączności z sakramentem bierzmowania.

Ustanowienie i praktyka udzielania sakramentu bierzmowania

W przekazie biblijnym nie ma wyraźnego dowodu, że Chrystus ustanowił dwudzielność inicjacji chrześcijańskiej. Teksty biblijne mówią jedynie o ustanowieniu chrztu: *Jeśli się ktoś nie odrodzi z wody i z Ducha świętego, nie może wejść do Królestwa Bożego* (J 3,5). *Idźcie i nauczajcie wszystkie narody udzielając im chrztu w imię Ojca i syna i Ducha Świętego* (Mt 28,18-19). Jednak ustanawiając chrzest, Chrystus zawarł w inicjacji istotne dla chrześcijańskiej egzystencji napełnienie Duchem świętym, skoro Kościół pierwotny rozwinął treść inicjacji na dwa czasowo i rytualnie wyodrębnione wydarzenia, można wnioskować, że czynił to zgodnie z myślą Chrystusa, „Bierzmowanie jako osobne sakramentalne urzeczywistnienie powstało – pisze T. Schneider – przez rozdzielenie pierwotnie całościowego, katechetycznego i sakramentalnego procesu inicjacji. Chrzest i bierzmowanie współprzynależą do siebie najściślej w funkcji i skutkach, są one dwoma krokami jednego wszczęcia w życiową przestrzeń Chrystusa, w lud Boży, we wspólnotę Ducha Świętego. Bierzmowanie jest odnowieniem i pogłębieniem chrztu”¹⁴. Między chrztem a włożeniem rąk (zob. Dz 8,14-17; 19,1-6) zachodzi oczywisty związek, jednak druga czynność nie jest powtórzeniem pierwszej¹⁵. Przez włożenie rąk Kościół chce podkreślić, że „charyzmatyczne uzdolnienia nie stały się jeszcze publicznie wiadome, skutek nie był jeszcze rozpoznany... W tym wyraża się myśl, że coś, co zasadniczo już zostało zapoczątkowane, musi zostać pobudzone, otwarte”¹⁶.

Święty Tomasz w kwestii 72-giej trzeciej części Summy Teologicznej rozróżnia różne cele sakramentu chrztu i sakramentu bierzmowania¹⁷. W chrzcie człowiek otrzymuje moc do spełniania tych uczynków, które dotyczą własnego zbawienia rozumianego w wymiarach osobistych. Natomiast w sakramencie bierzmowania chrześcijanin otrzymuje zdolność do spełniania tych uczynków, które dotyczą walki przeciwko nieprzyjaciółom wiary. Taka też była od początku nauka Kościoła. Pierwszy synod w Orange (441 r.) po raz pierwszy określił terminem „confirmatio” rytuał nakładania rąk i namaszczenia krzyżmem. Stał się on istotnie obrzędem namaszczenia wyodrębnionym już na stałe od chrztu. Papież Grzegorz III (731-741 r.) orzekł, że „konieczną jest rzeczą, aby wierni byli bierzmowani przez włożenie rąk namaszczenie krzyżmem”¹⁸ zaliczając w ten sposób obydwa elementy do istoty obrzędu bierzmowania. Podkreślił to powtórnie papież Benedykt XIV (1740-1756). Papież Paweł VI w Konstytucji „Divinae Consortium Naturae” (1971 r.) stwierdził:

„Naszą najwyższą apostołską władzą zarządzamy i postanawiamy; aby w przyszłości było w Kościele przestrzegane co następuje: sakramentu bierzmowania udziela się przez namaszczenie krzyżmem na czole, które się przekazuje razem z włożeniem rąk i za pomocą słów: Przyjmij Pieczęć Daru Ducha Świętego (Accipe Signaculum Spiritus Sancti)”¹⁹.

Katechizm Kościoła Katolickiego (nr 1285) jednoznacznie orzeka, że przez bierzmowanie wierzący jeszcze ściślej wiążą się z Kościołem, otrzymują szczególną moc Ducha świętego i w ten sposób jeszcze mocniej zobowiązani są, jako prawdziwi świadkowie Chrystusa do szerzenia wiary słowem i uczynkiem oraz do bronienia jej”²⁰. Praktykę udzielania sakramentu bierzmowania ukazują nam Dzieje Apostolskie 8,14-17; 19,5-6. W tym najstarszym opisie wydarzenia uważanego za pierwowzór bierzmowania występują dwa istotne Jego elementy: modlitwa i włożenie rąk²¹. W Dz 2,37-38 czytamy, że wszyscy, którzy w dniu Pięćdziesiątnicy uwierzyli w nauczanie Apostołów, zostali ochrzczeni i otrzymali dar Ducha świętego. Apostołowie, poprzez wkładanie rąk udzielali nowo ochrzczonego daru Ducha Świętego, który uzupełniał łaskę chrztu: *Wysłali do nich Piotra i Jana, którzy przyszli modlili się za nich, aby mogli otrzymać Ducha świętego. Bo na żadnego z nich jeszcze nie zstąpił. Byli jedynie ochrzczeni w imię Pana Jezusa, Wtedy więc wkładali na nich ręce, a oni otrzymali Ducha Świętego* (Dz 8,14-17). *Gdy to usłyszeli, przyjęli chrzest w imię Pana Jezusa. A kiedy Paweł włożył na nich ręce, Duch święty zstąpił na nich. Mówili też językami i prorokowali* (Dz 19,5-6). Jak wynika z cytowanych tu tekstów, bierzmowanie stanowi dalszy etap wprowadzenia do chrześcijańskiej wspólnoty. Podobnie mieszkańcy Samarii: zostali ochrzczeni za sprawą diakona Filipa, lecz nie mógł on sprowadzić na nich Ducha świętego mogli tego dokonać dopiero apostołowie Piotr i Jan. Szczegóły bierzmowania – modlitwy i formuły używane przy wkładaniu rąk, były zależne od tradycji kościołów lokalnych i zmieniały się w ciągu wieków, w Nowym Testamencie nie ma bowiem ściśle ustalonej formy rytuału bierzmowania. Za istotne elementy obrzędu bierzmowania uważało się od początku nałożenie rąk, natomiast namaszczenie krzyżmem stało się z czasem równie istotnym elementem rytuału. Papież Paweł VI w Konstytucji Divinae Consortium Naturae (1971 r.) orzekł, że namaszczenie jest istotnym znakiem bierzmowania, zaś nałożenie rąk (podczas modlitwy „Deus Omnipotens”) wyraża jednak pełniej biblijny gest przekazywania Ducha Świętego.

Dzisiaj sakramentu bierzmowania udziela się²² przez namaszczenie

krzyżem na czole, którego dokonuje bierzmujący wkładając rękę na głowie bierzewanego i przez słowa: „Przyjmij znamię daru Ducha świętego”. Gest namaszczenia czoła krzyżem i nakładania ręki nawiązuje do biblijnego znaku, przez który Apostołowie udzielali Ducha świętego. Słowa podczas namaszczenia nawiązują do starochrześcijańskiej formuły z IV i V w. Po bierzmowaniu odmawia się modlitwę powszechną. Bierzowani w czasie Mszy św. przynoszą dary ofiarne, a na zakończenie otrzymują specjalne błogosławieństwo. Nadprzyrodzonym skutkiem bierzmowania jest obdarowanie bierzewanego darem Ducha świętego. Jeśli sakramentu bierzmowania udziela się poza Mszą świętą, wtedy uroczystość poprzedza się liturgią słowa i kończy modlitwą Pańską oraz błogosławieństwem. W wypadkach wyjątkowych (na przykład w niebezpieczeństwie śmierci) stosuje się obrzęd skrócony: włożenie rąk z modlitwą, namaszczenie czoła i formuła. Szafarzem sakramentu bierzmowania był w Kościele poapostolskim biskup, który przewodniczył w obrzędach chrztu i bierzmowania ściśle ze sobą złączonych. Z powodu wzrostu liczby chrześcijan i powstawania parafii poza siedzibami biskupów, Kościół zachodni wprowadził rozróżnienie: chrztu udzielali kapłani, natomiast szafarzem bierzmowania pozostał nadal biskup. Natomiast Kościół wschodni udzielił władzy sprawowania sakramentu bierzmowania kapłanom. W Kościele zachodnim kapłan bierzmował jedynie w wyjątkowych okolicznościach. W roku 1946 papież Pius XII zezwolił kapłanom mającym prawa proboszcza udzielać bierzmowania w swoich parafiach chorym w niebezpieczeństwie śmierci²³. W roku 1971 rozszerzono to także na wikariusza współpracownika, a nawet na innego kapłana – ale w niebezpieczeństwie śmierci mającego otrzymać bierzmowanie. Sakramentu bierzmowania udziela się zasadniczo w czasie Mszy świętej „dla podkreślenia związku z pełnią inicjacji chrześcijańskiej, która swój szczyt osiąga w przyjęciu Ciała i Krwi Pańskiej; bierzowani dorośli, ich świadkowie, rodzice, współmałżonek i katecheci mogą wtedy przyjąć komunię pod dwiema postaciami”²⁴, Przepisy liturgiczne nie określają ściśle wieku osób bierzewanym.

W pierwszych wiekach chrześcijaństwa bierzmowano zarówno dzieci, jak i dorosłych. Później, w związku z upowszechnieniem się praktyki chrztu dzieci, od rodziców chrześcijańskich wymagano, by jak najszybciej po chrzcie zadbali o udzielenie ich dziecku sakramentu bierzmowania. Od XIII wieku przesuwano wiek dziecka przystępującego do bierzmowania na trzeci, siódmy, a nawet czternasty rok życia. „Katechizm

Rzymski” określa wiek bierzmowania na siódmy rok życia²⁵. Na rodzicach ciąży obowiązek odpowiedniego przygotowania dziecka do przyjęcia sakramentu bierzmowania.

Poszczególным bierzewanym towarzyszy świadek. Ze względu na związek tego sakramentu z chrztem, wypada, aby świadkiem bierzmowania byli rodzice chrzestni. Także rodzice naturalni dziecka mogą przedstawić je osobiście do bierzmowania. Świadkiem może być także inna osoba, która sama przyjęła wszystkie sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego, jest religijnie praktykująca i prowadzi życie według zasad wiary²⁶.

Zarys teologii sakramentu bierzmowania²⁷

Ze wszystkich świadectw i stałej praktyki Kościoła wyłania się fakt, że pierwszym celem bierzmowania jest dawanie świadectwa o Ewangelii przykładem życia oraz słowem, głoszenie Ewangelii i to w duchu radości²⁸. Ten nakaz świadectwa jest zawarty w geście włożenia rąk połączonym z namaszczeniem krzyżem i w wypowiedzeniu słów. Włożenie rąk w tradycji biblijnej oznacza przekazanie odpowiedzialności, zadań, obowiązków oraz uczestnictwa w odpowiedzialnościach całej wspólnoty. Chodzi więc w bierzmowaniu nie o prywatny problem wierzącego, lecz o wejście w nowy stan w Kościele. Bierzewanym uczestniczy we wzrastaniu Kościoła, żyje dla Kościoła, Kościół zaś jest dla niego. Ta interakcja, obustronna wymiana urzeczywistnia rozwój Królestwa Bożego. Bierzmowanie uzdalnia chrześcijanina włączonego we wspólnotę Kościoła do bycia świadkiem Paschy Chrystusa. Bierzmowanie jest więc sakramentem świadczenia – bierzowani stają się świadkami Chrystusa, mają być „solą ziemi”, „światłem świata”, „miastem na górze położonym”, „światłem na świeczniku”. Wszystkie te określenia wskazują, że bierzmowanie uzdalnia i zobowiązuje chrześcijanina nie tylko do udziału w życiu wspólnoty chrześcijańskiej, ale także do wychodzenia poza wspólnotę i świadczenia praktyką swego życia o Chrystusie. *Gdy Duch święty zstąpi na was, otrzymacie Jego moc i będziecie moimi świadkami* (Dz 1,8). Sakrament bierzmowania wprowadza chrześcijanina w poznanie Boga nie tylko w sposób teoretyczny, abstrakcyjny, nie przez zawile rozumowania, ale przez dar Ducha Świętego. Święty Paweł tak opisuje to doświadczenie chrześcijanina: *Nam zaś objawił to Bóg przez Ducha. Duch przenika wszystko, nawet głębokości Boga samego. Kto zaś*

z ludzi zna to, co ludzie, jeśli nie duch, który jest w człowieku? Podobnie i tego co Boskie, nie zna nikt, tylko Duch Boży. Otóż myśmy nie otrzymali ducha świata, lecz Ducha, który jest z Boga, dla poznania darów Bożych (I Kor 2,10-12).

Jako sakrament dojrzałości duchowej bierzmowanie udziela szczególnej siły do wytrwania w powołaniu chrześcijańskim i apostołskim (sakrament apostołstwa). Zaś apostołski wymiar sakramentu bierzmowania nakłada na chrześcijanina obowiązek męznego wyznawania wiary i troski o zbawienie bliźnich. Bierzmowany jest do tego uzdolniony, wchodzi bowiem w osobisty kontakt z Duchem świętym, który rozwija w nim siedem swoich darów, udzielonych uprzednio, jakby zarodkowo na chrzcie (dar mądrość, rozumu, umiejętności, rady, męstwa, pobożności, bojaźni Bożej)²⁹. Streszczając nasze analizy stwierdzić możemy, że w sakramencie bierzmowania wyróżnić możemy trzy wymiary:

- Antropologiczny. Bierzmowanie nakłada na chrześcijanina odpowiedzialność za własne życie, ale i wzmocnienie do walki ze złem wokół siebie,
- Eklezjalno-sakramentalny. Chrześcijaninem nie jest się tylko dla siebie: wszczepiony przez bierzmowanie w strukturę Kościoła jest on „oddany do dyspozycji Kościoła dla pełnienia misjonarskich zadań”. Chrystologiczne centrum. Bierzmowanie jest sakramentem, który „wiąże wszystkich wiernych w sukcesję apostołską... w uczestnictwo w potrójnym urzędzie Jezusa Chrystusa, mianowicie w jego funkcji nauczycielskiej, uświęcającej i pasterskiej”³⁰.

Przypisy:

¹ Inne terminy, którymi określa się ten sakrament to: manus impositio, „włożenie rąk”; signaculum (gr. *sfragis*), „pieczęć”, „Znak” ichrismatio, „namaszczenie”. Inne terminy tego sakramentu nawiązują do jego skutków: *consumatio*, „dopełnienie” *perfectio*, „udoskonalenie”.

² Z. Pawlak, (red.), *Bierzmowanie*, Katolicyzm A - Z, Poznań 1989, s. 29.

³ Cz. Krakowiak, *Bierzmowanie*, Encyklopedia Katolicka, T. 2, Lublin 1976, s. 547-552.

⁴ K. Romaniuk, *Sakramentologia biblijna*, Warszawa 1991, s. 27 – Sakrament bierzmowania, podobnie jak chrzest i kapłaństwo, jest sakramentem nie powtarzalnym (por. 2 Kor 1,22).

⁵ M. Eliade, *Inicjacja, obrzędy, stowarzyszenia mistyczne*, Kraków 1997.

⁶ M. Qualizza, *Inicjacja chrześcijańska. Chrzest, bierzmowanie, Eucharystia*, Kraków 2002, przypis str. 11-12.

⁷ M. Qualizza, *Inicjacja chrześcijańska*, s. 17.

⁸ K. Romaniuk, *Sakramentologia biblijna*, s. 30.

⁹ K. Romaniuk, *Sakramentologia biblijna*, s. 29.

¹⁰ O nawróceniu Pawła opisanym w Dz 9,1-19, mamy jeszcze w Dziejach Apostolskich dwa inne opisy nawrócenia Pawła: w Dz 22,3-21 (sam Paweł mówi tu o swoim nawróceniu do Żydów) oraz w Dz 26,9-18 (w mowie do króla Agryppy II, jego siostry Berenike i wybitnych obywateli).

¹¹ K. Romaniuk, *Sakramentologia biblijna*, s. 30.

¹² Chrzest prozelitów, chrzest Jana, obmycie Qumrańczyków (zob. 1 QS 3,4-9), potrójne polanie wodą stosowane w obrzędzie chrztu chrześcijańskiego (por. Didache 7,3).

¹³ Tym bardziej, że mamy tu sześć elementów pierwotnej katechezy (powiązanej właśnie z sakramentem bierzmowania) zgrupowanych w trzy klasy: wstęp-czego się wyrzec (grzechy) i co czynić (wiara), sakramentologia (obrzędy i wkładanie rąk) oraz eschatologia (zmartwychwstanie i życie wieczne).

¹⁴ T. Schneider, *Znaki bliskości Boga. Zarys sakramentologii*, Wrocław 1999, s. 128.

¹⁵ J. Ph. Revel, *Uwieńczenie chrztu*, „Communio” 2, XII (1992) s. 21.

¹⁶ T. Schneider, *Znaki bliskości Boga*, s. 116.

¹⁷ J. Królikowski, *Bierzmowanie jako sakrament duchowej otwartości w refleksji świętego Tomasza z Akwinu*, CT 59(1989) T. III, s. 48nn.

¹⁸ Cz. Krakowiak, *Bierzmowanie*, EK, s. 550.

¹⁹ *Enchiridion Vaticanum* (EV) 4, Bolonia 1980, s. 695-725.

²⁰ P. Th. Camelot, *Bierzmowanie a wylanie Ducha*, „Communio” 2, XII, 1992, s. 81-91.

²¹ Modlitwa w Nowym Testamencie towarzyszy wszelkim włożeniem rąk, czyli nie tylko tym, które stanowią część rytuału bierzmowania (por. Mt 19,13; Dz 6,6; 13,3; 14,22; 28,8). Natomiast włożenie rąk jest czynnością związaną ściśle z udzielaniem bierzmowania. Za pomocą wkładania rąk przekazywano także błogosławieństwo Boże i specjalną władzę – na przykład kapłańską – a także dokonywano uzdrowień. Jako warunek przyjęcia sakramentu bierzmowania teksty biblijne wymieniają wiarę u przyjmujących ten sakrament (por. Dz 8,12nn; 19,2-6; Hbr 6,1n).

²² D. Zimoń, *Odnowiona liturgia sakramentu bierzmowania*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne” 8(1975)285-292. Por. Z. Wit, *Liturgia sakramentu bierzmowania w Polsce do recepcji reformy trydenckiej*, w: *Studia z dziejów liturgii w Polsce*, Lublin 1976, s. 549-622.

²³ R. Coffy, *Szafarze bierzmowania*, „Communio” 2,12(1992) s. 62-66.

²⁴ Cz. Krakowiak, *Bierzmowanie*, EK, T. 2, s.551.

²⁵ W kościołach wschodnich sakramentu bierzmowania udziela się po ceremonii chrztu bez względu na wiek kandydata.

²⁶ A. Misiaszek, *Sakramentologia pastoralna*, Olsztyn 2010, s. 97-116; S. Hart-

lieb, *Sakrament bierzmowania w calokształcie duszpasterstwa parafialnego*, CT 46(1976) z. 2, s. 113-120; Z. Pawlak (red.), *Bierzmowanie*, Katolicyzm A - Z, s. 29.

²⁷ J. Buxakowski, *Teologia bierzmowania*, AK 58(1966) t. 69, s. 9-21; Cz. Krakowiak, *Z problematyki teologicznej sakramentu bierzmowania*, RTK 21(1974), z. 6, s. 37-56; A Skowronek, *Z teologii bierzmowania*, STV 13(1975) z. 1, s. 25-42.

²⁸ Formą ewangelizacji ma być m. in. radość z wiary. Jan raduje się w łonie matki, Elżbieta wielbi Pana, Maryja wyraża podziękowanie, Tak samo Zachariasz, który błogosławi Boga za narodzenie Jana (Łk 1). Tak samo Jezus „rozradował się w Duchu Świętym” (Łk 10,21), ponieważ Ewangelia została objawiona prostackom.

²⁹ Enumeracja darów Ducha Świętego pochodzi z Księgi Izajasza 11,2. Oryginalny tekst hebrajski wymienia nie siedem lecz sześć darów. Liczba siedem pochodzi z LXX. gdzie „bojaźń” zawartą w w.2d i 3a przetłumaczono w pierwszym wypadku jako eusebeia, natomiast w drugim przez fobos Theou. Za LXX poszła Vg, która w w.2d oddaje przez pietas (pobożność), a w w.3a przez timor Domini (bojaźń Boża) „Interpretacja ta zdaniem J. Kudasiwicza (*Odkrywanie Ducha Świętego*, Kielce 1998, s. 82), nie jest pozbawiona pewnych podstaw filologicznych. Liczbę siedmiu darów przyjmują ojcowie Kościoła, którzy nawiązywali do Septuaginty i Vulgaty. Liczba siedem miała dla nich sens symboliczny; oznaczała pełnię darów ducha (Orygenes, Ambroży, Augustyn). Prorok Izajasz, według nich, chciał powiedzieć, że Mesjasz otrzyma pełnię darów Ducha Świętego”. Zob. K. Romaniuk, *O siedmiu darach Ducha Świętego*. Warszawa 1990.

³⁰ Th. Schneider, *Znaki bliskości Boga*, s. 124-125.

Przedruk za: Wiadomości Diecezjalne Siedleckie, Organ Urzędowy Kurii Diecezjalnej, Rok LXXX, kwiecień 2011, nr. 4.

Ks. Andrzej Rutkowski

MSZE Z UDZIAŁEM DZIECI I MŁODZIEŻY W ŻYCIU KOŚCIOŁA PARTYKULARNEGO

Pojęcie „Msza z udziałem dzieci i młodzieży” i jego wprowadzenie zasadniczo po II Soborze Watykańskim, przede wszystkim uwydatnia obecność dzieci i młodzieży podczas Mszy świętej, ale wraz z pozostałymi uczestnikami w duchu eucharystycznej wspólnoty z Kościołem powszechnym oraz Kościołem partykularnym diecezji czy parafii. Zarazem jednak oddaje, jak chyba przy żadnych innych uczestnikach, samą rze-

czywistość udziału w Eucharystii w znaczeniu zaangażowania zewnętrznego i wewnętrznego, przeżywania itp.¹

Data przełomowa w historii Mszy z udziałem dzieci po II Soborze Watykańskim to lata 1973-1974. W tym czasie jako dodatek do Ogólnego wprowadzenia do *Mszалу rzymskiego* oraz samej księgi *Mszalu rzymskiego*, Stolica Apostolska wydała odrębny dokument i teksty liturgiczne dla tego typu celebracji². Wcześniej znane były powszechnie w wielu Kościołach partykularnych diecezji i parafii tradycyjne *Msze dla dzieci* w niedziele i święta czy w dni powszednie, lecz nie miały one podobnego zakresu adaptacyjnego. Ponadto zasadnicze znaczenie posiada obecnie zmiana zakresu pojęć i nazewnictwa, gdzie w miejsce określenia *Msza dla dzieci* bezwzględnie należy stosować termin *Msza z udziałem dzieci*. Przy tej okazji ustalono pojęcie *dziecka* jako osoby przed okresem *preadulescencji*, co w naszych warunkach odpowiada wiekowi do około 10 roku życia³. Na podstawie szeregu analogii wraz z Mszami z udziałem środowiska dziecięcego można rozpatrywać Msze z udziałem młodzieży⁴.

W Polsce, bezpośrednio do *Dyrektorium* Stolicy Apostolskiej z dnia 1 listopada 1973 r. nawiązano już w roku 1973 w Kościele Gdańskim oraz w 1975 r. w Kościele Katowickim. W tym ostatnim w oparciu o powyższe *Dyrektorium* i diecezjalną praktykę powstała ponadto specjalna tymczasowa instrukcja w odniesieniu do Mszy z udziałem dzieci. Bogactwo dziedzictwa polskich Mszy śpiewanych *dla* dzieci doceniono także w dobie roku 1981 w Kościele Gnieźnieńskim⁵. Również w prowincji Kościoła Krakowskiego na miarę roku 1983 wystąpiono z zamiarem wymiany doświadczeń w sprawie Mszy św. z udziałem tej grupy wiekowej w ramach metropolii⁶.

1. Formy celebracji i ich zastosowanie

Podstawowe znaczenie dla wyboru odpowiedniej formy celebracji Mszy z udziałem najmłodszych oraz w ogóle dla decyzji czy należy te formy zastosować przysługuje po II Soborze Watykańskim samej liczbie dzieci podczas danej liturgii oraz jej proporcji do pozostałych uczestników⁷. Po tej linii trzy formy, względnie rodzaje liturgii eucharystycznej z udziałem dziecięcego środowiska uwydatniono w Kościele Katowickim w roku 1975 i Płockim w roku 1991. Obejmują one Mszę dla dorosłych z udziałem dzieci, Mszę dla dziecięcego środowiska z udziałem

tylko nielicznych dorosłych i Mszę z licznym udziałem dorosłych, np. rodziców, oraz dzieci⁸.

1. 1. Msze rodzinne

W Polsce i wielu innych krajach po II Soborze Watykańskim poważny problem duszpasterstwa parafialnego co do zastosowania zasad Mszy z udziałem dzieci stanowi stosunek do praktyki Mszy rodzinnych⁹. Brak jednolitej oceny na ten temat znajduje także odzwierciedlenie w życiu Kościołów partykularnych. Zasadniczo fakt, że w szeregu kościołach dzieci biorą udział we Mszy św. wspólnie z rodzicami, ocenia się jako zjawisko pozytywne dla odpowiedniego wychowania eucharystycznego, przekazu ogólnoludzkich i chrześcijańskich wartości oraz dla formacji do wspólnotowego przeżywania niedziel i świąt¹⁰. W ten sposób dążenia w Kościołach partykularnych bezpośrednio odzwierciedlają przekonanie we wspólnocie Kościoła powszechnego, że podczas Mszy dla dorosłych z udziałem dzieci, może szczególnie owocować wpływ postawy dorosłych na pielęgnowanie ducha chrześcijańskiego w dziele wychowania¹¹. Przy tej okazji należy ponadto zauważyć w Kościołach partykularnych akcent na znaczenie Eucharystii jako źródła miłości małżeńskiej i rodzinnej komunii z wyróżnieniem młodych małżonków. Praktycznie oznacza to, że udział we Mszy św. powinien obok ważnych wydarzeń parafialnych i narodowych stanowić centrum dla celebracji rodzinnych takich jak chrzest, Pierwsza Komunia św., bierzmowanie, małżeństwo, pierwsza rocznica chrztu, rocznice ślubu, jubileusze, imieniny oraz rocznice śmierci bliskich. Dodatkowo poleca się zamawianie intencji mszalnych za bliskich zmarłych z rodziny. Wychowanie dzieci przez rodziców do częstego i czynnego udziału we Mszy św. występuje już podczas przygotowania do Pierwszej Komunii św., a następnie pozostaje zasadniczym celem duszpasterstwa młodzieży¹².

Jednocześnie jednak w roku 1975 w Kościele Katowickim oceniono, że Msze rodzinne nie zawsze są możliwe¹³. Pośrednio negatywne stanowisko w tej mierze zajęto także w Kościele Poznańskim w roku 1993. Jako niepełne uznano w tymże Kościele założenie, jakoby Msze rodzinne były dla dziecka najkorzystniejszym rozwiązaniem¹⁴.

1. 2. Msze w niedziele i święta

Duże znaczenie dla zastosowania zasad Mszy św. z udziałem dzieci i młodzieży dotyczy samego dnia jej celebracji oraz faktu, czy w danym

kościół odbywa się kiedykolwiek liturgia eucharystyczna z myślą głównie o udziale tej grupy wiekowej¹⁵. W życiu Kościołów partykularnych bardzo często do odrębnej Mszy św. dla dzieci i młodzieży w niedziele i święta zobowiązuje się parafie z posługą przynajmniej dwóch duszpasterzy. W przypadku jednego duszpasterza obowiązek ten występuje, ilekroć niedzielny rozkład obejmuje trzy Msze św. Jako minimum poleca się tu zasadę, aby we wszystkich innych ośrodkach parafialnych część niedzielnej i świątecznej homilii poświęcić dzieciom i młodzieży, a odrębną Eucharystię celebrować raz w miesiącu. Osobna Msza św. z udziałem młodzieży jest wymogiem dla większych parafii, na terenie których znajdują się szkoły średnie. Przewodniczenie tym liturgiom eucharystycznym oraz troskę o czynny w nich udział młodych uczestników uwydatnia się jako zadanie duszpasterzy katechetów¹⁶. Tym samym bezpośrednio zastosowanie w Kościołach partykularnych znalazły założenia w Kościele powszechnym na rzecz możliwości swego rodzaju połączenia za pozwoleniem biskupa adaptacji z dwóch form celebracji. Oznacza ono wprowadzenie podczas Mszy dla dorosłych, w której uczestniczą dzieci w znacznej liczbie, niektórych adaptacji z Mszy z udziałem dzieci przy nielicznej tylko obecności dorosłych¹⁷. Ponadto w roku 1975 zachowanie tradycyjnych Mszy dla dzieci w Kościele Katowickim uzależniono od miejscowych warunków. Zarazem jednak wyrażono przekonanie, aby ich elementy jak śpiewy, Liturgia słowa z lekcjonarza czy homilia posiadały formę porównywalną z innymi Mszami niedzielными i świątecznymi¹⁸.

1. 3. Msze w dni powszednie

Można powiedzieć, że po II Soborze Watykańskim niedziela i święto nie stanowią odpowiedniego dnia dla celebracji Mszy św. z udziałem dzieci i młodzieży jako odrębnej grupy uczestników¹⁹. Zasada ta swój odpowiednik znajduje w życiu Kościołów partykularnych poprzez równie żywe zainteresowanie praktyką Mszy św. z udziałem dzieci i młodzieży w dni powszednie. Są to celebacje w ustalony dzień tygodnia czy miesiąca z udziałem poszczególnych grup katechetycznych. Powinny się one odbywać w ciągu całego roku szkolnego oraz w czasie wakacji i ferii. W ośrodkach turystycznych ten ostatni okres uwydatnia się o tyle, że jest on okazją do uczestnictwa zarówno gości, jak i parafian. Na takich Mszach św. osobno powinni spotykać się np. dzieci przedszkolne, kandydaci do pełnego uczestnictwa w Eucharystii oraz kolejne grupy katechetyczne dzieci starszych i młodzieży. Dwa razy w tygodniu poleca się

Mszę św. z udziałem kandydatów do bierzmowania. Obowiązek w każdej parafii cotygodniowej Mszy św. w godzinach popołudniowych z udziałem grupy dziecięcomłodzieżowej jako godziny duszpasterskiej z nauką pieśni kościelnych itp. potwierdzono w roku 1973 zwłaszcza w Kościele Gdańskim²⁰. W roku 1993 w Kościele Wrocławskim jako grupy uczestników liturgii eucharystycznej wyszczególniono dzieci młodsze z klas 0-IV oraz starsze z klas V-VIII²¹.

Zainteresowanie wspólnotowymi Mszami św. z udziałem dzieci upośledzonych (*Muminki*) podjęto także w Kościele Kieleckim w roku 1992. Gromadzą one uczestników ze stolicy diecezji i okolic. Podobnie w roku 1986 w Kościele Tarnowskim a w Lubaczowskim w roku 1990 podjęto troskę o przygotowanie i celebrowanie liturgii eucharystycznej z udziałem dzieci głuchoniemych²².

1. 4. Msze z okazji rozpoczęcia i zakończenia roku szkolnego i inne

Odrębną okazję do celebrowania Mszy św. z udziałem dzieci i młodzieży stanowi w życiu Kościołów partykularnych rozpoczęcie i zakończenie roku szkolnego oraz inne miesięczne, doroczne i nadzwyczajne okoliczności. Przy tej okazji uwidacznia się takie grupy podczas Mszy św. Jak uczniowie klas pierwszych wraz ze swoimi rodzicami na rozpoczęcie nauki oraz absolwenci szkoły podstawowej i maturzyści na zakończenie roku czy młodzież męska powołana do służby wojskowej²³. Ze strony Kościoła Lubelskiego (1987) pozwolenie na celebrowanie w salkach katechetycznych oprócz Mszy niedzielnych z udziałem bardzo małych dzieci oraz na rozpoczęcie i zakończenie roku szkolnego dotyczy także pierwszych piątków miesiąca²⁴.

2. Bezpośrednia celebrowanie

Praktyka Mszy św. z myślą głównie o udziale dzieci i młodzieży w niektóre dni roku liturgicznego i duszpasterskiego wymaga oraz umożliwia w wielu przypadkach zastosowanie szeregu adaptacji podczas samej liturgii. Podstawowe jednakże ich zadaniem jest zawsze stopniowa formacja grup dziecięcych i młodzieżowych do uczestnictwa w celebrowaniu mszalnej całej wspólnoty parafialnej oraz wszystkich innych Mszy św. w danym kościele czy kaplicy²⁵. Szczególne znaczenie posiadają adaptacje tych części liturgii, które należą do samej istoty Eucharystii jak czytanie słowa Bożego, słowa konsekracji, ofiarowanie Ciała i Krwi Chrystu-

sa itp.²⁶.

Wśród tychże szczegółowych adaptacji podczas Mszy z udziałem dzieci i młodzieży w życiu Kościoła partykularnego zainteresowaniem cieszy się miejsce celebrowania oraz niektóre części jej przebiegu. Co do miejsca, liturgia powinna się odbywać w kościele, kaplicy lub w innym odpowiednim pomieszczeniu. Uwidacznia się jego przystrojenie przez same dzieci. Staranne przygotowanie i adaptacja w porozumieniu z dziećmi i rodzicami, a następnie należyte im przewodnictwo dotyczy ponadto modlitw, śpiewów, innych aklamacji, czytań mszalnych, komentarzy, homilii i wezwań Modlitwy wiernych oraz procesji z darami. Szczegółowo jako stałą zasadę Mszy św. z udziałem środowiska dziecięcego poleca się czynny udział dzieci i rodziców oraz ich postugę liturgiczną w postaci czytania słowa Bożego, śpiewu psalmu responsoryjnego, przygotowania Modlitwy powszechnej, uczestnictwa zgromadzonych w procesji wejścia, niesienie krzyża, świec, Ewangelii, kielicha i pateny, darów ofiarnych, feretronów itp. Inne formy uczestnictwa to procesja komunii na oraz chwile ciszy po odpowiednim wprowadzeniu. Przy tej okazji zwraca się uwagę na znaczenie skupienia przy wychodzeniu z ławek itp. Nad przebiegiem celebrowania powinien czuwać duchowny lub świecki przewodnik. W realiach Kościoła partykularnego wszystko to wymaga jednakże stałej formacji dzieci i młodzieży. Obejmuje ona naukę pieśni, aklamacji i odpowiedzi przy współudziale rodziców. Dodatkowo na przygotowanie komentarzy, Modlitwy powszechnej, zebranie sugestii co do homilii oraz na troskę o odpowiedni śpiew i pozostałe formy muzyki liturgicznej uwrażliwia się w odniesieniu do Mszy św. z udziałem młodzieży. Także w grupie młodzieżowej kładzie się nacisk na przeżycie takich form jak pozdrowienie, słuchanie, prośba o przebaczenie i wspólnota modlitwy. Co do Modlitwy powszechnej poleca się uprzednie pouczenie przez duszpasterzy o jej naturze. Jednakże odnośnie do specjalnych Modlitw eucharystycznych w Mszach z udziałem dzieci nie wykracza się poza ogólną wzmiankę o ich istnieniu²⁷. W ten sposób w Kościołach partykularnych po myśli przekonania w Kościele powszechnym, wzrasta znaczenie samego przygotowania dzieci do Mszy świętej oraz do przeżywania misterium paschalnego na fundamencie chrztu i do dojrzewania ku pełni życia chrześcijańskiego, a nie tylko zastosowanie określonych adaptacji w samej Mszy świętej (por. KL 14, 19)²⁸. Również ubóstwo repertuaru pieśni podczas niedzielnych Mszy św. z udziałem dzieci i młodzieży to samoocena ówczesnej sytuacji i prakty-

ki ze strony Kościoła Katowickiego (1975)²⁹. W Kościele Warszawskim w roku 1974 i Kieleckim w roku 1992 oprócz dorosłych opiekunów dzieci podczas Mszy św. podniesiono również postulat utworzenia zespołu starszych dziewcząt i chłopców dla tej opieki oraz przygotowanie spokojnego miejsca dla matek z małymi dziećmi³⁰. NB. To znamienne, że jak widać postulat ten pojawił się najpierw już po roku, a potem na nowo prawie po 20 latach od jego podjęcia w Kościele powszechnym, lecz dotyczy on także przynoszenia lub wprowadzania małych i bardzo małych dzieci na błogosławieństwo na zakończenie Mszy³¹. Ponadto przygotowanie i udział w Eucharystii wraz z dziećmi i młodzieżą oraz rolę opiekunów, polecono katechetom zwłaszcza w Kościele Gdańskim w roku 1973, Częstochowskim w roku 1986 i Lubaczowskim w roku 1990³². Jako zadanie dla grupy młodzieży, propozycja w Kościele Wrocławskim w roku 1993 dotyczy także inscenizacji Ewangelii. Nie wiadomo jednak, na czym musiałaby ona polegać i kiedy się odbywać³³. Obrazowo oddziałują również ilustracje przekazane w Kościele Poznańskim w roku 1993. Jest to przedstawienie głównego celebransa w ornacie, siedzącego przed ołtarzem z grupą dzieci w półkolu. Na innych tego rodzaju ilustracjach prezbiter trzyma mikrofon w geście przekazywania go dzieciom bądź przewodniczący liturgii i dzieci otaczają ołtarz i trzymają się za ręce³⁴.

2.1. Czytania mszalne, psalm responsoryjny i homilia

Odpowiednia homilia lub kazanie podczas Mszy z udziałem dzieci, inna niż podczas pozostałych liturgii eucharystycznych w niedziele i święta należy do tradycji wielu Kościołów partykularnych jako minimum adaptacyjne. Jednakże po II Soborze Watykańskim należy ją rozpatrywać na tle adaptacji całokształtu Liturgii słowa Bożego na Mszach z udziałem dzieci³⁵. W samym centrum uwagi tych szczegółowych adaptacji należy umieścić ich przedłożenie ogółowi Kościołów partykularnych w Polsce w roku 1991. Z troską podjęło ono sprawę braku w Polsce do tej pory edycji lekcjonarza do Mszy z udziałem dzieci³⁶.

Co do homilii, jej zasadnicze znamiona w zamierzeniu Kościołów partykularnych to przede wszystkim odpowiednia forma, pogładowy i przystępny język, a w przypadku udziału dorosłych, taka tematyka, aby i oni odnieśli duchowy i formacyjny pożytek. W przepowiadaniu dla młodzieży uwydatnia się powiązanie jego tematyki z życiem oraz funkcję jako impulsu do refleksji³⁷. Homilię w formie dialogu z dziećmi zaakceptowano jednoznacznie w Kościele Gdańskim w roku 1973 i Katowic-

kim w roku 1975³⁸. Według przekonania w Kościele Poznańskim w roku 1993 w zasadzie powinien wygłaszać ją przewodniczący liturgii³⁹. Ciekawe ponadto, że homilię podczas Mszy św. z udziałem dzieci mogą wygłaszać rodzice, można wnioskować na podstawie stanowiska w Kościele Płockim w roku 1991⁴⁰.

Z homilią i jej znaczeniem podczas Mszy św. z udziałem dzieci i młodzieży zachowuje związek również inne rozwiązanie w Kościele Katowickim w roku 1975 i Gnieźnieńskim w roku 1981. Jest to polecenie swoistego rodzaju rodzinnej homilii w domu, tj. rozmowy rodziców i dzieci na temat fragmentu Pisma św. lub homilii z kościoła. Jako praktyczne rozwiązanie przedkłada się również propozycję, aby rozmowa w domu na temat czytań liturgicznych oraz homilii następowała po udziale całej rodziny w niedzielnej Mszy św. itd.⁴¹

Podsumowując należy wskazać, że życie Kościoła partykularnego diecezji i parafii szczególnie poprzez synody otrzymuje na różne sposoby umocnienie i rozwój teorii i praktyki w dziedzinie Mszy świętych z udziałem dzieci i młodzieży po II Soborze Watykańskim.

I. Lata 1967-1994 to pierwsze dziesięciolecie odnowy liturgii po Soborze. Okres ten oraz znaczenie i konsolidacja instytucji synodu w Kościele partykularnym wystarcza do nakreślenia wagi Mszy świętej z udziałem dzieci i młodzieży w tymże Kościele w ogóle, także po roku 1994 i na przyszłość. Łącznie według chronologii podejmowania synodów w powyższym okresie można wymienić piętnaście Kościołów partykularnych: Włocławski, Poznański, Gdański, Warszawski, Katowicki, Krakowski, Gnieźnieński, Tarnowski, Częstochowski, Lubelski, Koszalińsko-Kołobrzeski, Lubaczowski, Płocki, Kielecki, Wrocławski. Jednakże Kościoły Włocławski i Poznański poszerzyły swój wkład poprzez podjęcie po dwa synody w tymże okresie. Również życie Kościoła Krakowskiego oprócz synodu archidiecezjalnego znalazło swoje odzwierciedlenie poprzez dzieło synodu prowincjalnego. Nadto ogółu Kościołów partykularnych diecezji polskich dotyczy synod plenarny.

2. W życiu Kościołów partykularnych centrum uwagi skupia uczestnik Eucharystii oraz jego przeżycie misterium wiary poprzez odpowiedni kształt liturgii. Tym samym Msze z udziałem dzieci i młodzieży uwydatnia się w całokształcie duszpasterstwa liturgicznego oraz formacji eucharystycznej i sakramentalnej czy wydarzeń życia społecznego i narodowego. Wiele uzależnia się od możliwości i zaangażowania duszpasterzy, katechetów, rodziców czy pomocy ze strony naj starszej młodzieży.

3. Zasadniczo w życiu Kościoła partykularnego, podczas Mszy świętych z udziałem dzieci i młodzieży w niedziele i dni świąteczne, znaczenie przyznaje się odpowiedniej homilii lub przynajmniej jej części do tychże uczestników, właściwemu doborowi śpiewów oraz podejmowaniu przez same dzieci i młodzież posług liturgicznych czy przygotowaniu miejsca celebracji. Jednakże stopniowo upowszechnia się z zastosowaniem dodatkowych adaptacji również Msze święte w ciągu tygodnia z udziałem określonych grup dzieci i młodzieży, zwłaszcza grup katechetycznych oraz kandydatów do sakramentów czy niepełnosprawnych, także podczas ferii i wakacji czy w ośrodkach turystycznych. Realia Kościoła partykularnego pozwalają na właściwe wyodrębnienie tychże grup od dzieci bardzo małych i przedszkolnych aż po młodzież maturalną i poborową. Stopniowo upowszechnia się również odpowiedni sposób przygotowania wszystkich uczestników do udziału w Mszach świętych, pouczenie, zebranie su gestu, samoocena dotychczasowej praktyki itp.

4. Przed Kościołami partykularnymi zadaniem wciąż pozostaje korekta zastosowanie niektórych pojęć oraz ich motywacja i konsekwencje w praktyce duszpasterskiej. Do tychże pojęć należy zwłaszcza „Msza z udziałem dzieci”, a nie „Msza dla dzieci” czy „Msza szkolna” itp. Na swoje dowartościowanie oczekuje również właściwe pojęcie „Mszy rodzinnej” oraz pojęcie „adaptacji” czy zasada, że poprzez Mszę z udziałem dzieci i młodzieży prowadzi droga do udziału we Mszy parafialnej w pełnym tego słowa znaczeniu. Z ostrożnością należy posługiwać się ponadto sformułowaniem „Głoszenia homilii przez rodziców podczas Mszy świętej”.

5. Wbrew pozorom, tradycje Mszy z udziałem dzieci i młodzieży w Kościołach ułatwiają niekiedy wprowadzanie nowych formuł w samej celebracji czy w ramach przygotowania. Dotyczy to inscenizacji Ewangelii w wykonaniu zwłaszcza młodzieży czy rozmowy w domu rodziców z dziećmi na temat Liturgii słowa w kościele.

Przypisy:

¹ Jan Paweł II, *Encyklika „Ecclesia de Eucharistia” o Eucharystii w życiu Kościoła* (17 IV 2003), 39, 49, „L'Osservatore Romano. Wydanie polskie” 24 (2003), m 5, s. 16-17, 20; Benedykt XVI, *Posynodalna adhortacja apostolska „Sacramentum caritatis” o Eucharystii, źródle i szczycie życia i misji Kościoła* (22 II 2007), 52, 63, 71, „L'Osservatore Romano. Wydanie polskie” 28(2007), m 4, s. 24-25, 28,32.

² Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o Mszach*

świętych z udziałem dzieci (1 XI 1973), m 4,52, w: *To czyńcie na moją pamiątkę. Eucharystia w dokumentach Kościoła*, red. J. Miazek, Warszawa 1987, s. 220, 234.

³ R. Michałek, *Prawno-liturgiczne problemy „Dyrektorium o Mszach z udziałem dzieci”*. „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 30 (1977), s. 90-92; Cz. Krakowiak, *Liturgia Mszy św. z udziałem dzieci*, w: *Mszał księgą życia chrześcijańskiego*, red. B. Nadolski, Poznań 1989, s. 440-441; A. Durak, *Formacja liturgiczna dzieci przez Eucharystię*, „Horyzonty Wiary” 7 (1996), m 3, s. 74-75; W. Nowak, *Zarys liturgii Kościoła domowego*, Olsztyn 2000, s. 27-28.

⁴ H. Janssen, *Messfeier mit Jugendlichen*, w: *Gemeinde im Herrenmahl. Zur Praxis der Messfeier*, red. Th. Mass-Ewerd, K. Richter, Freiburg 1976, s. 108; E. Stencel, *Liturgia Mszy świętej z udziałem młodzieży*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 43 (1996), z. 6, s. 123-124; P. Kulbacki, *Eucharystia i ewangelizacja młodzieży*, Łódź 1998, s. 76-78; M. Sodi, *Giovani e liturgia: un rapportoprovocante*. „Rivista Liturgica” 79 (1992), s. 359-360.

⁵ *Wiara, modlitwa i życie w Kościele Katowickim. Uchwały pierwszego synodu diecezji katowickiej* (23 XI 1975), Katowice-Rzym 1976, s. 88; *Statuty drugiego synodu gdańskiego* (20 XII 1973), Gdańsk-Oliwa 1976, s. 55; *Drugi synod archidiecezji gnieźnieńskiej* (16 V 1981), Gniezno 1981, s. 361.

⁶ *Pierwszy synod prowincji krakowskiej. Communio et communicatio*, Kraków 1992, s. 37-38.

⁷ R. Pierskała, *Msza święta z udziałem dzieci w dzień Pański czy w dzień powszedni*, w: *Wielkanoc i niedziela. W 30 rocznicę ogłoszenia Konstytucji o liturgii „Sacrosanctum Concilium” Soboru Watykańskiego II* (4 XII 1963), Opole 1994, s. 187-188; A. Bugnini, *La riforma liturgica (1948-1975)*, Roma 1983, s. 437-438; S. Suwiński, *Wychowanie dziecka do życia Eucharystią*, „Ateneum Kapłańskie” 147 (2006), s. 68-69; M. Pisarzak, *Eucharystia - uczestnictwo w tajemnicy Kościoła*, „Anamnesis” II (2005), nr 4, s. 62-63.

⁸ *Wiara, modlitwa i życie...*, s. 22, 89; *Uchwały czterdziestego drugiego synodu plockiego* (7 VI 1991), „Miesięcznik Pasterski Płocki” 76 (1991), nr 10 bis, s. 115.

⁹ *Zalecenia duszpasterskie Episkopatu Polski w związku z „Dyrektorium o Mszach świętych z udziałem dzieci”* (1977), m 2, w: *To czyńcie...*, s. 39.

¹⁰ *Wiara, modlitwa i życie...*, s. 57, 88; *Duszpasterski synod archidiecezji krakowskiej 1972-1979. Przebieg prac synodalnych. Dokumenty synodu. Dokumentacja synodu* (8 V 1979), t. I, Kraków 1985, s. 264; *Chrystus światłem Maryja wzorem. Drugi synod diecezji częstochowskiej* (23 XI 1986), Częstochowa 1987, s. 96 por. s. 145, 149; *Pierwszy synod diecezji kaszalińsko-kolobrzeszkiej* (9 XII 1989), Koszalin 1990, s. 13; *Uchwały czterdziestego drugiego synodu plockiego...*, s. 114, 118; *Synod archidiecezji wrocławskiej 1985 -1991* (6 XII 1993), Wrocław 1995, s. 131, 134, 140, 206, 446; *Drugi synod diecezji wrocławskiej* (4 IV 1994). *Statuty*, Włocławek 1994, s. 22.

¹¹ Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów... , s. 224 (nr 16).

¹² Statuty archidiecezjalnego synodu poznańskiego, odprawionego pod przewodnictwem księdza arcybiskupa Antoniego Baraniaka w dniach 4 VI, 12 IX i 12 X milenijnego Roku Pańskiego 1968 (14 X 1970), Poznań 1972, s. 174, 188; *Wiara, modlitwa i życie...* , s. 66; *Duszpasterski synod archidiecezji krakowskiej...* , s. 365 (t. I); *Drugi synod archidiecezji gnieźnieńskiej...* , s. 96-97; *Czwarty synod diecezji tarnowskiej 1982-1986. Ad imaginem Ecclesiae universalis (Lumen gentium 23) (13 111 1986)*, Tarnów 1990, s. 214-215, 229; *Chrystus światłem...* , s. 88, 145, 155; *Drugi synod diecezji lubelskiej 1977-1985 (8 XII 1987)*, Lublin 1988, s. 62; *Pierwszy synod diecezji koszalińsko-kołobrzeszkiej...* , s. 13; *Drugi polski synod plenarny. Teksty robocze (20 IV 1991)*, Poznań 1991, s. 304; *Uchwały synodu archidiecezji w Lubaczowie (10 XI 1990)*, Lubaczów 1991, s. 167-168, 192; *Uchwały czterdziestego drugiego synodu plockiego...* , s. 14; *Trzeci synod diecezji kieleckiej 1984 -1991 (3 VII 1992)*, Kielce 1992, s. 185; *Synod archidiecezji wrocławskiej...* , s. 127, 140; *Drugi synod diecezji wrocławskiej...* , s. 45.

¹³ *Wiara, modlitwa i życie...* , s. 57.

¹⁴ *Poznański synod archidiecezjalny 1992-1993 (31 XII 1993). Dokumenty*, Poznań (brw.), s. 77.

¹⁵ B. Fischer, *Messfeier mit Kindern*, w: *Gemeinde im Herrenmahl...* , s. 103-104; E. Stencel, *Liturgia Mszy świętej...* , s. 122-123; Cz. Krakowiak, *Niedzielna Msza św. a katecheza dzieci i młodzieży*. „Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej” 67 (1993), s. 16-17; S. Suwiński, *Wychowanie dziecka...* , s. 70-71; M. Pisarzak, *Eucharystia...* , s. 61-62.

¹⁶ *Statuty archidiecezjalnego synodu poznańskiego...* , s. 51-52, 128,297; *Statuty drugiego synodu gdańskiego...* , s. 92, 190; *Czwarty synod diecezji tarnowskiej...* , s. 79, 100,229; *Pierwszy synod diecezji koszalińsko-kołobrzeszkiej...* , s. 35; *Uchwały synodu archidiecezji w Lubaczowie...* , s. 36, 192; *Uchwały czterdziestego drugiego synodu plockiego...* , s. 113; *Synod archidiecezji wrocławskiej...* , s. 265; *Poznański synod archidiecezjalny...* , s. n, 246, 256.

¹⁷ Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów... , s. 225 (nr 19).

¹⁸ *Wiara, modlitwa i życie ...* , s. 89.

¹⁹ *Zalecenia duszpasterskie Episkopatu Polski ...* , s. 39 (nr 3).

²⁰ *Statuty archidiecezjalnego synodu poznańskiego ...* , s. 58; *Wiara, modlitwa i życie ...* , s. 60, 88-89; *Statuty drugiego synodu gdańskiego...* , s. 55, 116, 190, 193; *Duszpasterski synod archidiecezji krakowskiej*, s. 264 (t. I); *Pierwszy synod prowincji krakowskiej...* , s. 37-38; *Czwarty synod diecezji tarnowskiej*, s. 123; *Drugi synod diecezji lubelskiej...* , s. 73; *Pierwszy synod diecezji koszalińsko-kołobrzeszkiej...* , s. 35; *Uchwały synodu archidiecezji w Lubaczowie...* , s. 63; *Uchwały czterdziestego drugiego synodu plockiego...* , s. 115.

²¹ *Synod archidiecezji wrocławskiej...* , s. 193.

²² *Czwarty synod diecezji tarnowskiej...* , s. 241; *Uchwały synodu archidiecezji w Lubaczowie* s. 213; *Trzeci synod diecezji kieleckiej...* , s. 259.

²³ *Statuty archidiecezjalnego synodu poznańskiego...* s. 128; *Statuty drugiego synodu gdańskiego...*, s. 48; *Drugi synod archidiecezji gnieźnieńskiej...*, s. 63; *Drugi synod diecezji lubelskiej...*, s. 74.

²⁴ *Drugi synod diecezji lubelskiej...*, s. 73.

²⁵ E. Szafronowski: *Tajemnica Eucharystii w praktyce życia chrześcijańskiego*. w: *Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego*, red. J. Kudasiewicz, Warszawa 1981, s. 390-392; M. Pastuszko, *Najświętsza Eucharystia według Kodeksu Prawa Kanonicznego Jana Pawła II*, Kielce 1997 s. 296; P. Kulbacki, *Eucharystia...* , s. 149-150; R. Michałek, *Prawno-liturgiczne problemy...* , s. 93-95; S. Suwiński, *Wychowanie dziecka...*, s. 66-67.

²⁶ A. Durak, *Modlitwy eucharystyczne we Mszy świętej z udziałem dzieci*, w: *Łądzkie Sympozja Liturgiczne*, t. 1, red. tenże, Kraków 1997, s. 128-129. J. Stefański, *Modlitwy eucharystyczne z udziałem dzieci - nowa szansa pastoralna*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 41 (1988), s. 437-438; Z. Wit, *Specjalne Modlitwy eucharystyczne*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 30 (1977), s. 100-101; A. Rutkowski, *Problematyka Modlitw eucharystycznych w Mszach z udziałem dzieci w literaturze polskiej (1973-1990)* Lublin 1991, s. 38 (mps ArKUL).

²⁷ *Wiara, modlitwa i życie...*, s. 89; *Statuty drugiego synodu gdańskiego...*, s. 55, *Chrystus światłem...*, s. 80, 231; *Pierwszy synod diecezji koszalińsko-kołobrzeszkiej...*, s. 13; *Uchwały czterdziestego drugiego synodu plockiego...*, s. 115; *Synod archidiecezji wrocławskiej...*, s. 264-265; *Poznański synod archidiecezjalny...*, s. 74; *Drugi synod diecezji wrocławskiej...*, s. 22.

²⁸ Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów..., s. 221-222 (nr 8).

²⁹ *Wiara, modlitwa i życie...*, s. 79.

³⁰ *Trzeci synod archidiecezji warszawskiej (12 IX 1974)*, „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie” 65 (1975), s. 107; *Trzeci synod diecezji kieleckiej...*, s. 214; *Poznański synod archidiecezjalny...*, s. 309 (*Statuty synodu archidiecezji poznańskiej z roku 1968 - Uzupełnienie*. 197).

³¹ Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów..., s. 224 (nr 16).

³² *Statuty drugiego synodu gdańskiego...*, s. 261; *Chrystus światłem...*, s. 63, 226; *Uchwały synodu archidiecezji w Lubaczowie...*, s. 239.

³³ *Synod archidiecezji wrocławskiej*, s. 264.

³⁴ *Poznański synod archidiecezjalny*, s. 71,218,257.

³⁵ R. Pierskała, *Słowo Boże dla dzieci. Adaptacja lekcjonarza do Mszy świętej z udziałem dzieci*, Opole 1996, s. 69-70; M. Sodi, *Giovani...*, s. 361-362; S. Suwiński, *Wychowanie dziecka...*, s. 63-64; M. Pisarzak, *Eucharystia...*, 62-63.

³⁶ *Drugi polski synod plenarny...*, s. 52.

³⁷ *Statuty archidiecezjalnego synodu poznańskiego...*, s. 128; *Wiara, modlitwa i życie...*, s. 22, 26, 57; *Statuty drugiego synodu gdańskiego...*, s. 190; *Drugi synod archidiecezji gnieźnieńskiej...*, s. 59; *Czwarty synod diecezji tar-*

nowskiej..., s. 79, 100; *Chrystus światłem*, s. 49, 96; *Drugi synod diecezji lubelskiej...*, s. 32; *Pierwszy synod diecezji koszalińsko-kołobrzесьkiej...*, s. 60; *Uchwały synodu archidiecezji w Lubaczowie...*, s. 36; *Uchwały czterdziestego drugiego synodu plockiego...*, s. 54, 87-88; *Trzeci synod diecezji kieleckiej...*, s.163; *Poznański synod archidiecezjalny...*, s. 71

³⁸ *Wiara, modlitwa i życie...*, s. 89; *Statuty drugiego synodu gdańskiego...*, s. 39.

³⁹ *Poznański synod archidiecezjalny...*, s. 256.

⁴⁰ *Uchwały czterdziestego drugiego synodu plockiego...*, s. 115.

⁴¹ *Wiara, modlitwa i życie...*, s. 24; *Drugi synod archidiecezji gnieźnieńskiej*, s. 66.

Przedruk za: *Anamnesis* 74, Rok XIX (2013) nr 3, *Misterium Zesłania Ducha Świętego*.

KOSZALIŃSKO-KOŁOBRZESKIE

WIADOMOŚCI DIECEZJALNE

ORGAN URZĘDOWY KURII BISKUPIEJ W KOSZALINIE

kwartalnik

ISSN 1734-9621

Wydawca:

Kuria Biskupia Koszalińsko-Kołobrzесьka
75-950 Koszalin
ul. ks. kard. St. Wyszyńskiego 25
skr. poczt. 167, tel. (94) 343 87 10

Redakcja: ks. dr Krzysztof Włodarczyk
mgr Emilia Gawrońska

M 1